

Datganiad o Gyfrifon

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr • 2017-18

**Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr
Swyddfeydd Dinesig
Stryd yr Angel
PEN-Y-BONT AR OGWR
CF31 4WB
(01656) 643643**

Cynnwys

Rhif tudalen

Adroddiad Naratif	4
Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon	11
Datganiadau Ariannol	
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	13
Datganiad ar gyfer y Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	14
Mantolen	15
Datganiad Llif Arian Parod	16
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol	17
Adroddiad yr Archwilydd	85
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	88
Geirfa	109

Adroddiad Naratif

1. Pen-y-bont ar Ogwr fel lle

Mae Pen-y-bont ar Ogwr mewn man cyfleus rhwng prifddinas Cymru, Caerdydd, i'r dwyrain ac Abertawe i'r gorllewin, rhyw 20 milltir o'r naill a'r llall. Mae'n gorwedd ychydig i'r de o goridor yr M4, sy'n cynnig cysylltiad hawdd o'r ddwy ddinas fawr. I'r de ceir Môr Hafren, ac mae'r dref ei hun wrth galon llain ddiwydiannol ac arfordirol y De. Mae Pen-y-bont ar Ogwr y fwrdeistref sirol yn gartref i fwy na 140,000 ac yn parhau i dyfu. Mae'r trefi'r fwrdeistref yn cael eu hailddatblygu ac mae nifer o adeiladau hanesyddol a chanol trefi wedi'u hadfywio dros y blynyddoedd diwethaf. I'r gogledd cer tref breswyl Maesteg ac ar y glannau i'r de-orllewin tref Porth-cawl. Mae Pen-y-bont ar Ogwr yn un o'r 22 o gynghorau yng Nghymru, ac yma y mae tua 9% o boblogaeth Cymru'n byw.

- Mae'r cyllid oddi wrth Lywodraeth Cymru'n gostwng o'r naill flwyddyn i'r llall: bu'n 54% o'r cyllid craidd yn 2016-17, ond gostyngodd i 52% yn 2017-18
- Mae'r Cyngor yn rheoli cronfa o asedau, heb gynnwys y rhwydwaith ffyrdd, sy'n werth £495 miliwn i ddarparu ei wasanaethau
- Mae'r Cyngor yn cyflogi mwy na 6,000 o staff i ddarparu ystod eang o wasanaethau sy'n cynnwys addysg, gofal cymdeithasol, cynnal-a-chadw priffyrdd a datblygu'r economi.
- Bydd poblogaeth sy'n heneiddio'n fwyfwy yn parhau i greu heriau ar gyfer cyllideb y Cyngor yn y blynyddoedd sydd i ddod.

Mae'r Cyngor wedi nodi tair blaenoriaeth y bwriedir iddyn nhw wella ansawdd bywyd pobl y sir ac a fydd hefyd yn newid natur y Cyngor yn sylweddol:

Cefnogi economi lwyddiannus	Helpu pobl i ddod yn fwy hunanddibynnol	Defnyddio adnoddau'n ddoethach
Economi lwyddiannus, gynaliadwy a chynhwysol a fydd yn cael ei chefnogi gan weithlu medrus, uchelgeisiol.	Unigolion a theuluoedd a fydd yn fwy annibynnol ac yn llai dibynnol ar wasanaethau traddodiadol y Cyngor.	Cyngor sydd â phrosesau darbodus, cadarn a gweithlu medrus. Trydydd sector/sector cymunedol a gefnogir ac sydd â chyfle i ysgwyddo'r cyfrifoldeb am ddarparu gwasanaethau sy'n diwallu anghenion dinasyddion.

Ochr yn ochr â hyn ym mis Ebrill 2016, daeth Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i rym. Mae'r Ddeddf yn ymwneud â gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'n gosod dyletswydd ar bob corff cyhoeddus i gymhwyso egwyddorion datblygu cynaliadwy er mwyn sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain. Mae'r Ddeddf yn nodi saith nod cenedlaethol hirdymor:

- Cymru lewyrchus
- Cymru gydnherth
- Cymru iachach
- Cymru sy'n fwy cyfartal
- Cymru o gymunedau cydlynus
- Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
- Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang.

A ninnau'n gorff cyhoeddus, rydym o dan ddyletswydd i gyrraedd y saith nod. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol inni osod ein hamcanion llesiant a chymryd camau i'w gwireddu. Y tair blaenoriaeth a nodwyd uchod yw ein hamcanion llesiant a thrwy'r amcanion hyn y byddwn yn cyfrannu fwyaf at y saith nod.

2. Llywodraethu

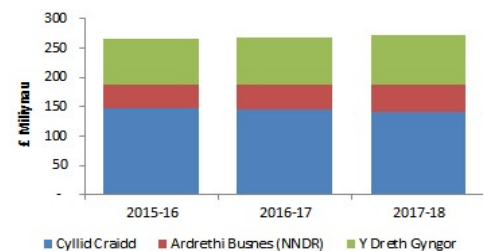
Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, ei gyfrifyddu'n briodol a'i ddefnyddio'n ddarvoudus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Mae'r Cyngor o dan ddyletswydd hefyd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni ei swyddogaethau o ran effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesedd. Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynnyddol a gynhwysir yn y Datganiad Cyfrifon hwn yn manylu ar drefniadau llywodraethu y Cyngor.

3. Perfformiad Ariannol

Cyd-destun ariannol y Cyngor

Mae'r Cyngor:

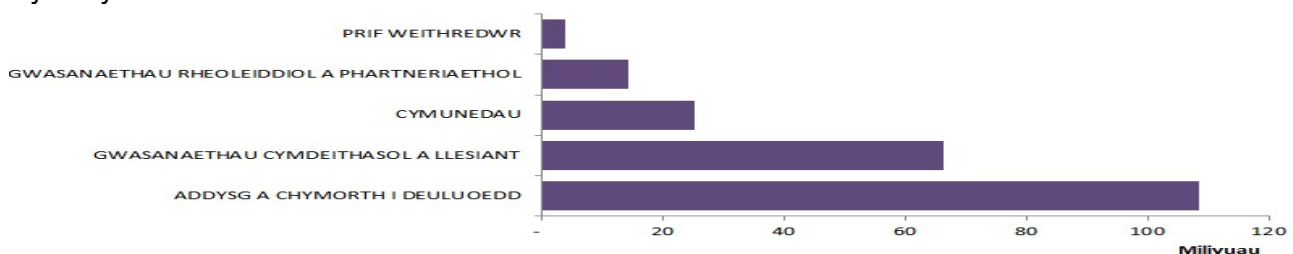
- yn rheoli llifoedd arian parod ac asedau sy'n werth mwy na £687 miliwn
- yn meddu ar £495 miliwn o asedau sefydlog, gan gynnwys £482 miliwn o asedau gweithredol at ddarparu gwasanaethau, £9 miliwn o fuddsoddiadau hirdymor a £4 miliwn o asedau anniriaethol
- yn cynhyrchu £52 miliwn o ffioedd, taliadau mewnol ac allanol ac incwm arall sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaethau.

Yn gyffredin â gweddill llywodraeth leol, mae'r Cyngor wedi gweld gostyngiad mewn termau real yn ei gyllid craidd ond mae wedi llwyddo i barhau i ddarparu ei wasanaethau trwy gyflawni arbedion effeithlonrwydd a dulliau arloesol o ddarparu gwasanaethau yn hytrach na thorri'r ddarpariaeth gwasanaethau.

Gwariant y Cyngor

Roedd gwariant y Cyngor fesul adran o fewn 99.85% o'r gyllideb yn achos pob adran, gan adlewyrchu rheolaeth ariannol a rheolaeth gyllidebol gadarn. Mae'r tabl isod yn dangos y gwariant net fesul Cyfarwyddiaeth.

Sicrhodd y Cyngor danwariant yn y flwyddyn o £0.387 miliwn, neu 0.15% o'i gyllideb net. Mae hyn yn dangos ei reolaeth ariannol gadarn gydol y flwyddyn a'i ymrwymiad i sicrhau nad yw'n gwario y tu hwnt i'w foddion. Gallwch weld adroddiad y Cyngor ar alldro'r flwyddyn yma:

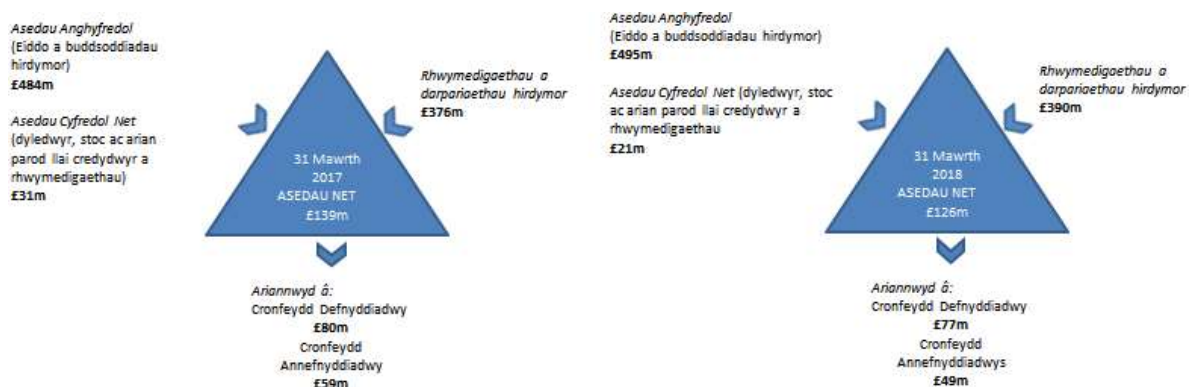
<https://democratic.bridgend.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=141&MId=3207&Ver=4&LLL=0>

4. Mynd i'r afael â heriau at y dyfodol

Mae'r Cyngor yn wynebu heriau sylweddol at y dyfodol. Mae'r rhain yn cynnwys pwysau demograffig, poblogaeth sy'n heneiddio a nifer cynyddol o bobl ifanc sydd ag anableddau cymhleth yn byw i fod yn oedolion ac yn raddol yn ychwanegu at y galw am ofal. Ar ben hyn, ceir pwysau ar ffurf chwyddiant sy'n deillio o ymrwymïadau penodol mewn contractau a chynnydd sylweddol mewn costau staffio sy'n codi nid yn unig o'r cynnydd yn y cyflog byw cenedlaethol ond hefyd o'r fargen dwy flynedd y cytunwyd arni i weithwyr llywodraeth leol. Er bod setliad Llywodraeth Cymru i Ben-y-bont ar Ogwr ar gyfer 2018-19 yn gynnydd o 0.1%, mae effaith cyfrifoldebau newydd ar y Cyngor o ran cyfyngiadau cyfalaf uwch ar ofal preswyl, targedu rhyddhad penodol i gefnogi busnesau lleol ac atal digartrefedd yn golygu mai gostyngiad o 0.25% o'r naill flwyddyn i'r llall yw'r sefyllfa wirioneddol i Ben-y-bont ar Ogwr. Mae'r arwyddion ynglŷn â setliad Llywodraeth Cymru i'r Cyngor yn 2019-20 yn awgrymu gostyngiad yn y cyllid o 1% o'r naill flwyddyn i'r llall, a fydd unwaith eto yn methu bodloni'r holl bwysau sy'n wynebu'r Cyngor. Er bod y Cyngor yn dal i wynebu pwysau cynyddol ar ei gyllideb, mae wedi cymeradwyo cyllideb gybtwys ar gyfer 2018-19.

5. Y SEFYLLFA ARIANNOL

Mae gan y Cyngor fantolen gref er gwaethaf yr heriau ariannol.

Benthycia

Mae gan y Cyngor fenthyciadau hirdymor sydd heb eu talu ar 31 Mawrth 2018 o £97.421 miliwn. Mae'r rhain yn gymysgedd o fenthyciadau oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) o £77.617 miliwn a benthyciad Dewis y Benthyciwr Dewis y Benthyciai (LOBOs) o £19.804 miliwn, i gyllido gwariant cyfalaf. Ceir rhagor o fanylion am fenthycia yn nodyn 31. Dylid gweld y benthyciadau yng nghyd-destun cyfanswm gwerth asedau hirdymor y Cyngor, a ddangosir yn y fantolen yn £495 miliwn. Caniateir benthycia yn unol â rheoliadau'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol cyn belled ag y bo'r costau refeniw, ym marn y Prif Swyddog Cyllid, yn gallu cael eu talu a'u bod yn gyson â dangosyddion a chanllawiau darbodus. O gofio cryfder y fantolen, mae lefelau benthycia'r Cyngor yn rhesymol.

- Parhau â'r buddsoddiad arwyddocaol yn y Rhaglen Moderneiddio Ysgolion a gefnogir â chyllid Ysgolion yr 21ain Ganrif.
- Cynlluniau effeithlonrwydd ynni yn buddsoddi mewn goleuadau stryd ac ar draws adeiladau'r Cyngor

Roedd y cynlluniau cyfalaf sylweddol yn ystod 2017-18 yn cynnwys cwblhau Ysgol Gynradd Betws, a dechrau ysgol gynradd newydd ym Mhen-coed.

Cyfnod cyntaf ysgol gynradd newydd Betws a gwblhawyd yn 2017-18. Dechreuodd Cyfnod 2 i adeiladu'r ysgol gynradd Gymraeg newydd yn ystod y flwyddyn a disgwylir iddo gael ei gwblhau yn ystod mis Hydref 2018. Cefnogwyd y ddau gynllun drwy raglen Llywodraeth Cymru, Ysgolion yr 21ain Ganrif.

Dechreuwyd gwaith ar ysgol gynradd newydd ym Mhen-coed a ariannwyd ar y cyd â rhaglen Llywodraeth Cymru, Ysgolion yr 21ain Ganrif.

7. PARATOI'R CYFRIFON

Mae'r cyfrifon hyn wedi'u llunio yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod) ar gyfer 2017-18, a seilir ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS). Does dim newidiadau arwyddocaol wedi bod ers y flwyddyn flaenorol.

Mae'r cyfrifon yn cynnwys y datganiadau ariannol a ganlyn:

a) **Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon**

Mae hwn yn nodi cyfrifoldebau priodol y Cyngor a'r Swyddog Adran 151 am baratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

b) **Y Datganiadau Ariannol**

i. Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dangos y gost gyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o drethi. Mae cynghorau yn casglu trethi i dalu am wariant yn unol â gofynion statudol; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethi yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid a'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Rhennir y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ddwy ran.

Mae'r rhan gyntaf yn adlewyrchu cost economaidd lawn darparu gwasanaethau'r awdurdod a chaiff y canlyniadau eu crynhoi ar y llinell Gwarged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau. Mae'n cynrychioli'r costau gweithredu yn sgil darparu gwasanaethau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn. Byddai hyn yn cyfateb i elw neu golled cwmni yn y sector preifat.

Mae'r ail ran, sef incwm a gwariant cynhwysfawr arall, yn dangos yr enillion neu'r colledion o ran mesur asedau a rhwymedigaethau'r Cyngor. Mae'r enillion neu'r colledion hyn yn codi o ganlyniad i newidiadau ym mhriadau'r farchnad, cyfraddau llog neu newidiadau i dybiaethau mesur yn ymwneud ag asedau a rhwymedigaethau pensiwn.

ii. Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn dangos y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd ar y gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy' (h.y. y rheiny y gellir eu defnyddio ar hyn o bryd i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd wrth gefn 'annefnyddiadwy' y mae'n rhaid eu neilltuo at ddibenion penodol. Mae'n dangos sut y caiff symudiadau yn ystod y flwyddyn o gronfeydd wrth gefn y Cyngor eu dadansoddi rhwng enillion a cholledion a gafwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol a'r addasiadau statudol sy'n ofynnol i ddychwelyd y symiau sy'n daladwy i'r dreth gyngor am y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau balans Cronfa'r Cyngor yn ystod y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hynny.

iii. Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos y gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau a gydnabyddir gan y Cyngor ar ddyddiad y Fantolen. Caiff asedau net y Cyngor (asedau llai rhwymedigaethau) eu cyfateb gan y cronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor. Adroddir cronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy yw'r categori cronfeydd wrth gefn cyntaf, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y caiff y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gynnal lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ac unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft, gellir defnyddio'r Gronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled

yn unig). Mae'r ail categori o gronfeydd wrth gefn yn cynrychioli'r rheiny na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn lle cedwir enillion a cholledion na wireddwyd (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio), lle byddai symiau yn dod ar gael i ddarparu gwasanaethau dim ond os caiff yr asedau eu gwerthu; a chronfeydd wrth gefn sy'n cynnwys gwahaniaethau amseru a ddangosir yn llinell y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn 'Addasiad rhwng sail gyfrifyddu a sail ariannu o dan reoliadau'.

iv. Datganiad Llif Arian parod

Mae'r Datganiad Llif Arian Parod yn dangos y newidiadau mewn arian parod a gwerthoedd cyfwerth ag arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a gwerthoedd cyfwerth ag arian parod trwy ddosbarthu llifoedd arian parod fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae cyfanswm y llifoedd arian parod net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o'r graddau y caiff gweithrediadau'r Cyngor eu hariannu trwy incwm trethi a grantiau neu gan dderbynwyr gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli i ba raddau y mae all-lifoedd arian parod wedi cael eu gwneud ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaethau'r Cyngor yn y dyfodol. Mae all-lifoedd arian parod sy'n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol i rag-weld hawliadau ar all-lifoedd arian parod gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i'r Cyngor.

c) Y Nodiadau i'r Cyfrifon

Mae'r rhain yn nodi'r Polisiâu Cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a datgeliadau ynglŷn â'r datganiadau ariannol ac maent yn cynnwys datgeliadau ynghylch pensiynau ac offerynnau ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid sy'n dangos sut mae'r gwariant blyneddol yn cael ei ddefnyddio a'i ariannu o'r adnoddau (grantiau'r llywodraeth, ffioedd a thaliadau, y dreth gyngor ac ardrethi busnes) gan y Cyngor o'i gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan y Cyngor yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hefyd yn dangos sut y dyrennir y gwariant hwn rhwng cyfarwyddiaethau'r Cyngor at ddibenion penderfynu. Mae'r incwm a gwariant y cyfrifir amdanynt o dan yr arferion cyfrifyddu a derbynnir yn gyffredinol yn cael ei gyflwyno'n llawnach yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

d) Datganiad Llywodraethu Blyneddol

Mae'r datganiad hwn yn cynnig adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu y Cyngor gan gynnwys y system rheolaeth fewnol a systemau rheoli risg, er mwyn rhoi sicrwydd ynghylch eu heffeithiolrwydd a/neu i fynd i'r afael â gwendidau a nodwyd.

Y Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon

Cyfrifoldebau'r Cyngor

Mae'n ofynnol i'r Cyngor:

- Wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Y Pennaeth Cyllid yw'r swyddog hwnnw yn y Cyngor hwn.
- Rheoli ei fusnes i sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau a diogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Llofnod: _____

06 Medi 2018

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio

Cyfrifoldebau'r Swyddog Adran 151

Mae'r Swyddog Adran 151 yn gyfrifol am baratoi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor yn unol ag arferion priodol fel y nodir yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod).

Wrth baratoi'r Datganiad o Gyfrifon hwn, mae'r Swyddog Adran 151 wedi:

- dethol polisiâu cyfrifyddu addas ac yna eu cymhwyso'n gyson
- gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a darbodus
- cydymffurfio â'r Cod Awdurdodau Lleol.

Mae'r Swyddog Adran 151 hefyd wedi:

- cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a oedd yn gyfredol
- cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac afreoleidd-dra arall.

Tystysgrif y Swyddog Adran 151

Ardystiaf fod y Datganiad o Gyfrifon yn cyflwyno safbwynt gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar 31 Mawrth 2018 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

Llofnod: _____

06 Medi 2018

Datganiadau Ariannol

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2016-17 wedi'i ailddatgan				2017-18					Nodiad:
Gwariant Gros	Grantiau'r Llywodraeth	Incwm Gros	Gwariant Net		Gwariant Gros	Grantiau'r Llywodraeth	Incwm Gros	Gwariant Net	
£'000	£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000	£'000	
156,831	(23,128)	(18,018)	115,685	Addysg a Chymorth I Deuluoedd	158,109	(23,977)	(16,546)	117,586	
85,871	(4,444)	(16,689)	64,738	Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	92,805	(6,199)	(16,792)	69,814	
63,758	(9,177)	(14,765)	39,816	Cymunedau	62,946	(7,923)	(13,697)	41,326	
28,001	(9,624)	(3,258)	15,119	Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethau	28,167	(9,257)	(2,840)	16,070	
54,702	(49,917)	(1,256)	3,529	Prif Weithredwyr a Chyllid	54,513	(49,338)	(1,087)	4,088	
17,879	(4)	(5,713)	12,162	Gwasaneathau Canalog	18,366		(962)	17,404	
407,042	(96,294)	(59,699)	251,049	Cost Gwasanaethau	414,906	(96,694)	(51,924)	266,288	
				Gwariant Gweithredu Arall					7
12,700			12,700	Taliadau Praeseptau	13,567			13,567	
6,881			6,881	Ardollau Taladwy	6,968			6,968	
1,050			1,050	(Enillion)/colled ar waredu asedau (sefydlog) anghyfredol	1,815			1,815	7
20,631	-	-	20,631	Gwariant Gweithredu Arall	22,350	-	-	22,350	
				Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi					13 30
4,576		-	4,576	Llog sy'n daladwy ar ddyled	4,567			4,567	
65		-	65	Elfen y llog mewn prydlesau cyllid (prydlesai)	60			60	
1,395		-	1,395	Llog sy'n daladwy at daliadau unedol PFI	1,352			1,352	
8,050		-	8,050	llog net ar Rwymedigaeth Buddion Diffiniedig Net	6,350			6,350	
-		(942)	(942)	Llog Buddsoddiadua a Llog Arall sy'n Dderbyniadwy			(959)	(959)	
-		-	-	Newidiadau yng ngwerth teg eiddo buddsoddi			(350)	(350)	
14,086	-	(942)	13,144	Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi	12,329	-	(1,309)	11,020	
				Incwm Trethiant a Grantiau Amhenodol					6 9 8 7 7
	(145,233)		(145,233)	Grant Cynnal Refeniw		(141,610)		(141,610)	
		(42,142)	(42,142)	Ardrethi Annomestig Cenedlaethol			(45,888)	(45,888)	
		(81,049)	(81,049)	Y Dreth Cyngor			(84,617)	(84,617)	
			-	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gydabuwyd				-	
	(6,486)		(6,486)	Grantiau'r llywodraeth heb gysylltiad â gwasanaethau		(13,024)	-	(13,024)	
-	(151,719)	(123,191)	(274,910)	Incwm Trethiant a Grantiau Amhenodol	-	(154,634)	(130,505)	(285,139)	
				(Gwarged) neu ddiffyg ar y Ddarpariaeth					
441,759	(248,013)	(183,832)	9,914	Gwasanaethau	449,585	(251,328)	(183,738)	14,519	
		(8,705)	(8,705)	(Gwarged) neu ddiffyg ar ailbriso Eiddo, Peiriannau ac Offer			(10,830)	(10,830)	30
3,941			3,941	Colledion amhariad ar asedau anghyfredol a godwyd ar y Gronfa Ailbriso	4,580			4,580	
		(1,960)	(1,960)	(Enillion)/colledion Actiwaraidd ar rwymedigaethau pensiwn	4,360			4,360	
			(6,724)	(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall				(1,890)	
			3,190	Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr				12,629	

Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd a Glustnodwyd	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Derbyniad au Cyfalaf heb eu Defnyddio	Cyfanswm y Cronfeydd Defnydd- iadwy	Cyfanswm y Cronfeydd Annefnydd- iadwy	Cyfanswm Cronfeydd yr Awdurdod
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2016 a gariwyd ymlaen	7,604	44,913	18,352	183	71,052	71,001	142,053
<u>Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn 2016-17</u>							
Cyfanswm Incwm a (Gwariant) Cynhwysfawr	(9,914)				(9,914)	6,724	(3,190)
Addasiadau rhwng y sil gyfrifydda a'r sail ariannu o dan y rheoliadau (Nodyn 4)	16,516		3,012	-	19,528	(19,528)	-
Trosglwyddiadau I Gronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 27)	(6,246)	6,246	-	-	-	-	-
Cynnydd (Gostyngaid) yn 2016-17	356	6,246	3,012	-	9,614	(12,804)	(3,190)
Balans ar 31 Mawrth 2017 a gariwyd ymlaen	7,960	51,159	21,364	183	80,666	58,197	138,863

	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd a Glustnodwyd	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Derbyniad au Cyfalaf heb eu Defnyddio	Cyfanswm y Cronfeydd Defnydd- iadwy	Cyfanswm y Cronfeydd Annefnydd- iadwy	Cyfanswm Cronfeydd yr Awdurdod
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2017 a gariwyd ymlaen	7,960	51,159	21,364	183	80,666	58,197	138,863
<u>Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn 2017-18</u>							
Cyfanswm Incwm a (Gwariant) Cynhwysfawr	14,519				(14,519)	1,890	(12,629)
Addasiadau rhwng y sil gyfrifydda a'r sail ariannu o dan y rheoliadau (Nodyn 4)	11,822		(203)	105	11,724	(11,724)	-
Trosglwyddiadau I Gronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 27)	3,084	(3,084)	-	-	-	-	-
Cynnydd (Gostyngaid) yn 2017-18	29,425	(3,084)	(203)	105	(2,795)	(9,834)	(12,629)
Balans ar 31 Mawrth 2018 a gariwyd ymlaen	37,385	48,075	21,161	288	77,871	48,363	126,234

Mantolen

31 Mawrth 2017 £'000		31 Mawrth 2018 £'000	Nodiad
	Eiddo, Peiriannau ac Offer		21c
379,014	Tir ac adeiladau eraill	381,032	
4,605	Cerbydau, peiriannau, celfi ac offer	4,732	
70,047	Seilwaith	63,702	
5,015	Asedau cymunedol	4,914	
4,067	Asedau sy'n cael eu hadeiladu	7,739	
8,237	Asedua gormodol nad ydynt yn cae eu cadw i'w gwerthu	15,128	
73	Asedau Treftadaeth - Regalia Dinesig	220	
5,060	Eiddo Buddsoddi	4,360	22
4,375	Ased anniriaethol	4,109	21d
4,003	Buddsoddiadau Hirdymor	9,010	31
8	Dyledwyr Hirdymor	1	
484,504	Asedau Hirdymor	494,947	
26,572	Buddsoddiadau Byrdymor	20,084	31
1,730	Asedau sy'n cael eu cadw i'w gwerthu	5,961	24
513	Stocrestrau	583	
29,467	Dyledwyr Byrdymor	31,058	23
1,664	Arian parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	88	31
59,946	Asedau Cyfredol	57,774	
(952)	Benthyciadau Byrdymor	(2,623)	31
(27,310)	Credydwyr Byrdymor	(32,254)	25
(1,214)	Darpariaethau sy'n ddyledus mewn 1 flwyddyn	(1,979)	
(29,476)	Rhwymedigaethau Cyfredol	(36,856)	
(2,451)	Darpariaethau	(2,222)	26
(97,432)	Benthyciadau Hirdymor	(97,421)	31
	Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill		
(21,064)	PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	(20,267)	27
(252,450)	Rhwymedigaeth Bensiynau Net	(268,620)	30
(2,714)	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd o flaen llaw	(1,101)	
(376,111)	Rhwymedigaethau Hirdymor	(389,631)	
138,863	Asedau Net	126,234	
	Cronfeydd Defnyddiadwy		28
7,960	Cronfa'r Cyngor	8,347	
51,159	Cronfeydd a Glustnodwyd	48,075	28b
21,364	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	21,161	28a
183	Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio	288	
	Cronfeydd Annefnyddiadwy		29
124,703	Cronfa Ailbrisio	126,378	29a
(252,450)	Cronfa Bensiynau	(268,620)	29b
189,468	Cyfrif Addasu Cyfalaf	194,640	29c
(731)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(723)	
(2,793)	Cyfrif Absenoldebau lawndaledig Cronnol Byrdymor	(3,312)	
138,863	Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn	126,234	

Datganiad Llif Arian Parod

2016-17 £'000		2017-18 £'000	Nodiadau
9,914 (31,442)	(Gwarged) / diffyg Net ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau Addasiadau i'r diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau gwerthoedd heb fod yn arian parod	14,519 (41,329)	34
11,778	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwyswyd yn y diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido	13,598	
(9,750)	Llifoedd Arian Parod Net p Weithgareddau Gweithredu	(13,212)	35
22,614	Gweithgareddau Buddsoddi	27,861	36
(7,346)	Gweithgareddau Cyllido	(13,073)	37
5,518	Cynnydd Net mewn Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	1,576	
(7,182)	Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod ar ddechrau'r Cyfnod Adrodd	(1,664)	
(1,664)	Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd	(88)	

Mae Datganiad Llif Arian Parod yn dangos y newidiadau mewn arian parod ac arian parod cyfatebol y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad hwn yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio'r arian a chyfwerthoedd arian parod drwy ddsbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu.

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Cynnwys y Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Nodyn		Rhif Tudalen
1	Datganiad o Bolisïau Cyfrifo	19
2	Dyfarniadau Critigol wrth Gymhwyso Polisïau Cyfrifyddu	32
3	Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd a amcangyfrifir	32
4	Dadansoddiad Gwariant a Chyllid	34
5	Datganiad Gwariant a Chyllido	35
6	Gwariant ac Incwm a Ddadansoddwyd yn ôl Natur	38
	Nodiadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	
7	Praeseptau ac ardollau	39
8	Grant Cynnal Refeniw	39
9	Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	39
10	Y Dreth Gyngor	39
11	Grantiau'r Llywodraeth	41
12	Lesoedd	41
13	Y Fenter Cyllid Preifat (PFI)	42
14	Trefniadau Cronfeydd Cyfun	43
15	Tâl y Swyddogion	43
16	Lwfansau'r Aelodau	46
17	Costau Archwilio Allanol	46
18	Cymdeithion, Is-gwmnïau, Cyd-fentrau a Gweithrediadau ar y Cyd	46
19	Trafodiadau Partïon Cysylltiedig	48
	Nodiadau i'r Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn	
20	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Ariannu o dan y Rheoliadau	50
	Nodiadau i'r Fantolen	
21	Asedau anghyfredol	53
22	Eiddo Buddsoddi	58
23	Dyledwyr Byrdymor	58
24	Asedau a ddelir i'w Gwerthu	58
25	Credydwyr Byrdymor	58
26	Darpariaethau	59
27	PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	59
28	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	60
29	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	65
30	Rhwymedigaethau Pensiynau, datgeliadau IAS 19	67
31	Datgeliadau Offerynnau Ariannol	74
32	Digwyddiadau ar ôl y Fantolen	83
33	Rhwymedigaethau Wrth Gefn	83
	Nodiadau i'r Llif Arian Parod	
34	Datganiad Llif Arian Parod - Addasiadau ar gyfer Symudiadau heblaw Arian Parod	84
35	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Gweithredu	84
36	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Buddsoddi	84
37	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Ariannu	84

1. Datganiad o Bolisïau Cyfrifo

1.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2017-18 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn, sef 31 Mawrth 2018. Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol yn ôl Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys *Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y Cod) 2017-18 a *Chod Ymarfer Adrodd y Gwasanaeth* 2017-18 a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Y confensiwn cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yw cost hanesyddol yn bennaf, wedi ei addasu drwy ailbriso gwerth rhai categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

1.2 Safonau Cyfrifyddu sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18 (y Cod) mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith ddisgwyliedig newid cyfrifyddu a fydd yn ofynnol yn ôl safon newydd sydd wedi'i chyhoeddi ond sydd heb ei mabwysiadu eto. Mae'r gofyniad hwn yn ymwneud â mabwysiadu'r safonau newydd neu ddiwygiedig a ganlyn yng Nghod 2017-18:

Safon	Dyddiad effeithiol	Manylion pellach
IFRS 9 Offerynnau Ariannol	2018-19	Bydd IFRS 9 Offerynnau Ariannol yn disodli IAS 39 ac mae'n cynnwys dull newydd sy'n seiliedig ar egwyddorion ar gyfer dosbarthu a mesur asedau ariannol. Mae hefyd yn cyflwyno methodoleg amharu newydd ar gyfer asedau ariannol yn seiliedig ar golledion disgwyliedig yn hytrach na cholledion a ysgwyddwyd. Bydd hyn yn arwain at gydnabyddiaeth gynharach a mwy amserol i golledion credyd disgwyliedig. Mae bron y cyfan o'r gofynion cyfrifyddu ar gyfer rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cario ymlaen heb eu newid o IAS 39.
IFRS 15 Refeniw o Gontractau gyda Chwsmeriaid	2018-19	Mae IFRS 15 Refeniw o Gontractau gyda Chwsmeriaid yn cyflwyno model pum-cam sy'n seiliedig ar egwyddorion ar gyfer nodi'r refeniw sy'n deillio o gontractau gyda chwsmeriaid. Mae wedi'i seilio ar egwyddor graidd sy'n gofyn bod cydnabyddiaeth refeniw yn disgrifio trosglwyddiad nwyddau neu wasanaethau a addawyd i gwsmeriaid mewn swm sy'n adlewyrchu'r gydnabyddiaeth y mae'r corff yn disgwyl y bydd ganddo hawl i'w chael, yn gyfnewid am y nwyddau neu'r gwasanaethau hynny. Bydd hefyd yn gofyn am ddatgeliadau helaethach nag y gofynnir amdanynt ar hyn o bryd.
IFRS 16 Prydlesau	2019-20	Bydd IFRS 16 yn disodli'r safon IAS 17 gyfredol ynghylch prydlesau. Y newid allweddol yw ei fod i raddau helaeth yn dileu'r gwahaniaeth rhwng prydlesau gweithredol a phrydlesau cyllid i lesdeiliaid drwy gyflwyno model cyfrifyddu un prydlesai sy'n gofyn i'r prydlesai nodi asedau a rhwymedigaethau ar gyfer pob prydles sydd â chyfnod o fwy na 12 mis, oni bai bod yr ased sylfaenol o werth isel. Yn ei sgil, bydd pob prydles yn cael ei chydabod ar y fantolen fel ased yn seiliedig ar egwyddor yr 'hawl i ddefnyddio' gyda rhwymedigaeth gyfatebol ar gyfer rhenti yn y dyfodol. Mae hyn yn newid arwyddocaol yng nghyfrifon lesdeiliad.

Gan mai 1 Ebrill 2018 yw dyddiad dechrau gweithredu'r rhain, nid ydynt yn effeithio ar Ddatganiadau 2017-18.

1.3 Croniadau incwm a gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgarwch ariannol yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid yn unig pan dderbynnir neu pan wneir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff refeniw o werthu nwyddau ei gydnabod pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo risgiau a manteision sylweddol perchnogaeth i'r prynwr a'i bod yn debygol y bydd y Cyngor yn elwa o fanteision ariannol y trosglwyddiad neu'r posibiladau y mae'n ei gynnig o ran gwasanaethau.
- Caiff refeniw o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan gall y Cyngor fesur yn ddibynadwy y canran o'r trosglwyddiad sydd wedi ei gwblhau a'i bod yn debygol y bydd y Cyngor yn elwa o fanteision ariannol y trosglwyddiad neu'r posibiladau y mae'n ei gynnig o ran gwasanaethau.
- Caiff cyflenwadau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio – os oes bwlch rhwng dyddiad derbyn a dyddiad defnyddio'r cyflenwadau, fe'u nodir fel stociau ar y Fantolen.
- Caiff treuliau sy'n gysylltiedig â derbyn gwasanaethau (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogwyr) eu cofnodi fel gwariant pan dderbynnir y gwasanaethau yn hytrach na phan wneir taliadau.
- Caiff llog a dderbynnir ar fuddsoddiadau ac sy'n daladwy ar fenthyciadau ei gyfrifo fel naill ai incwm neu wariant ar sail y gyfradd llog effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol priodol yn hytrach nag ar y llif arian sydd wedi ei bennu neu ei sefydlu gan y cytundeb.
- Pan gydnabyddir bod refeniw a gwariant wedi digwydd ond nad oes arian wedi ei dalu neu ei dderbyn, nodir y dyledwr neu'r credydwr am y swm priodol ar y Fantolen. Os na thelir dyledion, nodir balans y dyledwyr a chodir tal i wneud iawn am yr incwm na ddaw o bosib i'r coffrau.

1.4 Darpariaethau, Rhwymedigaethau Digwyddiadol ac Asedau Digwyddiadol

Darpariaethau

Os cynhelir digwyddiad gwneir darpariaeth sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ffurfiannol ar y Cyngor sydd yn ôl pob tebyg yn gofyn am setliad drwy drosglwyddiad sydd o fudd economaidd neu yn cynnig posibiladau o ran gwasanaethau, a gellir gwneud amcangyfrif rhesymol am gyfanswm y rhwymedigaeth. Er enghraifft, gallai'r Cyngor fod yn rhan o achos llys a allai arwain yn y pen draw at setliad neu at dalu iawndal.

Codir tâl am ddarpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth. Mesurir y rhain yn unol â'r amcangyfrif gorau ar ddyddiad y fantolen o'r gwariant sy'n ofynnol i setlo'r rhwymedigaeth, gan ystyried unrhyw risg ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau yn y pen draw, fe'u codir ar y ddarpariaeth a nodir ar y Fantolen. Caiff taliadau sydd wedi eu hamcangyfrif eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, ac os yw'n annhebygol y bydd angen gwneud trosglwyddiad buddiannau economaidd (neu fod y setliad yn is na'r disgwyl) caiff y ddarpariaeth ei gwyrdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Os disgwylir y caiff cyfran neu'r cyfan o'r taliad sydd ei angen ar gyfer darpariaeth ei adhawlio gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), caiff hyn ei gydnabod fel incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol dim ond os oes sicrwydd pendant y derbynnir ad-daliad os yw'r Cyngor yn talu'r ddyled.

Rhwymedigaethau Digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn bodoli os cynhaliwyd digwyddiad sy'n rhoi rhwymedigaeth bosibl ar y Cyngor y caiff ei fodolaeth ei gadarnhau dim ond yn achos neu yn niffyg achos digwyddiadau yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr dan reolaeth y Cyngor. Mae Rhwymedigaethau Digwyddiadol hefyd yn bodoli mewn amgylchiadau lle y gwneid darpariaeth fel arall ond ei bod naill

ai'n annhebygol y bydd angen defnyddio llawer o adnoddau neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chaiff rhwymedigaethau digwyddiadol eu cydnabod ar y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn yn y cyfrifon.

Asedau Digwyddiadol

Mae ased digwyddiadol yn bodoli os cynhaliwyd digwyddiad sy'n rhoi ased posibl i'r Cyngor y caiff ei fodolaeth ei gadarnhau dim ond yn achos neu yn niffyg achos digwyddiadau yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr dan reolaeth y Cyngor.

Ni chaiff asedau digwyddiadol eu cydnabod ar y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn yn y cyfrifon os yw'n debygol y daw manteision economaidd neu bosibiliadau o ran gwasanaethau i ran y Cyngor.

1.5 Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisïau'r dyfodol neu oherwydd digwyddiadau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy briodoli symiau o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd. Os cyfyd gwariant sydd i'w dalu o gronfa wrth gefn, fe'i codir ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w nodi yn erbyn y Gweddill neu'r Diffyg yn gysylltiedig â'r Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff y gronfa wrth gefn ei phriodoli wedyn yn ôl i Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd fel nad oes unrhyw daliadau net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau gweithwyr ac ymddeoliad. Mae'r rhain yn gronfeydd 'na ellir eu defnyddio' fel y disgrifir yn Nodyn 28 y cyfrifon.

1.6 Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth

Boed grantiau llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti yn cael eu talu ar gyfrif, mewn rhandaliadau neu ôl-daliadau, cânt eu cydnabod fel dyledion i'r Cyngor os oes sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau, ac
- y derbynnir y grant / cyfraniad.

Ni chaiff symiau y cydnabyddir eu bod yn ddyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nes y bodlonir yr amodau sy'n gysylltiedig â'r grant neu'r cyfraniad. Mae'r amodau yn dynodi bod yn rhaid i'r manteision economaidd yn y dyfodol neu'r posibiliadau o ran gwasanaethau sydd ynghlwm â'r ased a brynir gyda'r grant neu'r cyfraniad gael eu defnyddio gan y sawl sy'n ei dderbyn fel y nodwyd, neu bydd yn rhaid dychwelyd y manteision economaidd neu'r posibiliadau o ran gwasanaethau i'r rhoddwr.

Os rhoddwyd arian fel grant neu gyfraniad ac nas bodlonwyd yr amodau ar gyfer hynny, yna nodir hyn fel credydwr ar y Fantolen. Os bodlonir yr amodau, caiff y grant neu'r cyfraniad ei gredydu i'r llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw wedi eu priodoli) neu i Incwm Grant Amhenodol a Threthiant (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Os caiff grantiau cyfalaf eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwyrddroi o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd. Os nad yw'r grant wedi ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei symud i'r Gronfa Grantiau Cyfalaf Anghymwys. Caiff symiau yn

y Gronfa Grantiau Cyfalaf Anghymwys eu trosglwyddo i'r Cyfrif Cymhwys Cyfalaf ar ôl eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

1.7 Manteision gweithwyr

Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr i weithwyr yw'r rheini sydd angen eu talu o fewn 12 mis o ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis enillion a chyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, tâl absenoldeb salwch a bonysau ar gyfer gweithwyr presennol. Fe'u cydnabyddir fel gwariant ar wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn rhoi gwasanaeth i'r Cyngor. Os nad yw gweithiwr wedi defnyddio'r gwyliau sy'n ddyledus iddo cyn diwedd y flwyddyn, mae modd cronni'r gwyliau a'u dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Codir y cronriad ar y llinell Cost Gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yna caiff ei wyrddroi o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd fel y codir buddion gwyliau ar y referiw yn y flwyddyn ariannol lle bu'r absenoldeb gwyliau.

Buddion Terfynu

Buddion terfynu yw'r symiau sy'n daladwy oherwydd penderfyniad y Cyngor i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn ymddeoliad gwirfoddol. Fe'u codir ar sail cronladau ar y llinell Cost Gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo'r Cyngor yn amlwg wedi ymrwmo i ddiddymu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu yn gwneud cynnig i annog diswyddiadau gwirfoddol.

Os yw buddion terfynu yn cynnwys cynyddu pensiynau, mae darpariaeth statudol yn gofyn bod angen codi ar Weddill Cronfa'r Cyngor y swm sy'n ddyledus gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu'r pensiynwr yn y flwyddyn honno, nid y swm y cyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd, mae angen gwneud dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac oddi wrthi er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau tybiannol ar gyfer buddion terfynu sy'n cynnwys cynyddu pensiwn a'u disodli gan ddebydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau cyffelyb sy'n daladwy ond heb eto eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn gwahanol. Mae'r ddau gynllun yn cynnig buddion penodol i aelodau (cyfandaliadau ymddeol a phensiynau), a enillwyd pan oedd y gweithwyr yn gweithio i'r Cyngor.

- *Y Cynllun Pensiwn Athrawon*, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon ar ran yr Adran Addysg. Mae trefniadau'r cynllun hwn yn golygu nad oes modd fel arfer dynodi cyfrifoldebau ar gyfer buddion yn benodol i'r Cyngor. Felly, caiff y cynllun ei gyfrif yn gynllun cyfraniadau diffiniedig ac ni chydabyddir unrhyw gyfrifoldeb am dalu buddion yn y dyfodol ar y Fantolen. Caiff cyfraniadau'r cyflogwr at Bensiynau Athrawon yn y flwyddyn eu codi ar y llinell Addysg a Theulu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- *Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol* – mae hawl gan weithwyr eraill i fod yn aelodau o Gronfa Pensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Cyfrifir Cynllun yr Awdurdod Lleol fel cynllun budd diffiniedig:-
- Caiff ymrwymadau'r cynllun pensiwn a briodolir i'r Cyngor eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiaraidd gan ddefnyddio dull unedol arfaethedig h.y. asesiad o daliadau a wneir yn y dyfodol mewn cysylltiad â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan weithwyr. Mae hyn yn seiliedig ar dybiaethau ynglŷn â chyfraddau marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr ac ati, ac amcanestyniadau enillion arfaethedig ar gyfer gweithwyr presennol.

- Caiff yr ymrwymadau eu gostwng i'w gwerth i gyfateb i brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt.
- Caiff asedau'r gronfa bensiwn a briodolir i'r Cyngor eu cynnwys ar y Fantolen yn unol â'u gwerth teg:-
  - i. Gwarannau wedi eu dyfynnu – pris cynnig cyfredol
  - ii. Gwarannau heb eu dyfynnu – rhagamcan proffesiynol
  - iii. Eiddo – gwerth y farchnad
- Caiff y newid yn yr ymrwymiad pensiwn net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:-
  - iv. Cost gwasanaeth presennol – y cynnydd mewn ymrwymadau oherwydd nifer y blynyddoedd y byddid wedi eu gweithio eleni - wedi eu dynodi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio iddynt.
  - v. Cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn ymrwymadau oherwydd addasu neu gwtogi'r cynllun mewn modd sy'n berthnasol i nifer y blynyddoedd a weithiwyd yn y gorffennol – nodir fel debyd i'r Gwasanaethau Canolog yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
  - vi. Y llog net ar yr ymrwymiad budd net diffiniedig (ased), h.y. y draul llog net ar gyfer y Cyngor - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad budd net diffiniedig (ased) sy'n deillio o dreigl amser ac a godir ar y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Cyfrifir hyn drwy ddefnyddio'r gyfradd ddisgownt a ddefnyddir i fesur y rhwymedigaeth budd diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod i'r ymrwymiad budd diffiniedig net (ased) - gan ystyried unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad budd diffiniedig net (ased) yn ystod y cyfnod oherwydd cyfraniadau a thaliadau buddion.
  - vii. Adfesuriadau yn cynnwys:-
    - Yr enillion yn deillio o asedau'r cynllun – ac eithrio symiau wedi eu cynnwys yn y llog net a geir ar y ddyled budd diffiniedig (ased) – a godir ar y Gronfa Bensiwn ac ar yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.
    - Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn yr ymrwymadau pensiwn net oherwydd ni ddigwyddodd pethau fel y rhagdybiwyd wrth lunio'r prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwaraidd wedi diweddarau eu rhagdybiaethau - a godir ar y Gronfa Bensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall:-
  - viii. Cyfraniadau i'r gronfa bensiwn - arian a delir fel cyfraniad y cyflogwr i'r gronfa bensiwn i setlo ymrwymadau - ni chyfrifir hyn fel traul.
- O ran buddion ymddeol, mae darpariaeth statudol yn gofyn bod y swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn yn cael ei godi ar weddill Cronfa'r Cyngor, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd, golyga hyn fod trosglwyddiadau i'r Gronfa Bensiwn ac ohoni er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau tybiannol ar gyfer buddion terfynu cynnydd pensiwn a'u disodli gyda debydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau cyffelyb sy'n daladwy ond eto heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae gweddill negyddol y Gronfa Bensiwn felly yn mesur yr effaith lesol ar Gronfa'r Cyngor o fod angen cyfrifo buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na fel buddion a enillwyd gan y gweithwyr.
- Mae gan y Cyngor hefyd rymoedd cyfyngedig i ddyfarnu buddion ymddeol dewisol yn achos ymddeoliad cynnar. Caiff unrhyw ymrwymadau a ragwelir oherwydd dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) eu cronni yn y flwyddyn y penderfynwyd gwneud y dyfarniad a'u cyfrifo gan ddefnyddio'r un polisiau sy'n berthnasol i Gronfa Bensiwn yr Awdurdod Lleol.

1.8 TAW

Caiff TAW sy'n daladwy ei gynnwys fel traul dim ond i'r graddau nad oes modd ei adhawlio gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW y mae modd ei dderbyn ei eithrio o'r incwm.

1.9 Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogi

Yn unol â newidiadau yn y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol (Y Cod) ar gyfer 2016-17, dangosir gorbenion a gwasanaethau cefnogi yn y gwasanaeth perthnasol lle gwnaethant darddu ac ni chant eu hailgodi ar feysydd cefnogi gwasanaethau. Caiff unrhyw incwm mewnol a ddaw yn sgil trosglwyddiadau rhwng adrannau ei ddangos yn y llinell darparu gwasanaeth a dangosir y tâl cyfatebol yn y llinell derbyn gwasanaeth.

1.10 Asedau Anniriaethol

Mae'r Cyngor yn cyfrifo meddalwedd yn asedau anniriaethol i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan greiddiol o system TG benodol ac y caiff ei chyfrifo fel rhan o eitem caledwedd Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae asedau anniriaethol yn berthnasol i gostau trwydded a datblygu meddalwedd System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru

Rhoddir terfyn oes defnyddiol i bob meddalwedd, yn seiliedig ar asesiadau o'r cyfnod y mae disgwyl y bydd y feddalwedd o ddefnydd i'r Cyngor. Y ffigur oes ddefnyddiol mae Cyngor System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru yn ei ddefnyddio yw 8 mlynedd. Caiff yr ased anniriaethol ei amorteiddio ar sail llinell syth dros gyfnod yr oes ddefnyddiol ac fe'i codir ar y llinell Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

1.11 Eiddo, Offer a Chyfarpar

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cael ei gyfalafu ar sail cronïadau, ar yr amod ei bod yn debyg y bydd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial ar gyfer gwasanaeth sy'n perthyn i'r eitem yn llifo i'r Cyngor a bod modd i gost yr eitem gael ei mesur mewn modd dibynadwy. Mae gwariant sy'n cynnal potensial ased i roi buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial ar gyfer gwasanaeth ond nad yw'n ychwanegu ato (sef trwsio a chynnal-a-chadw) yn cael ei godi fel traul pan fydd yn cael ei ysgwyddo.

Cydnabyddir yr holl wariant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar, ni waeth beth am ei werth. Bernir nad yw gwariant o dan £40,000 yn peri gwelliant a'i fod wedi'i amharu ar unwaith, oni bai bod y gwariant dros gyfnod o fwy nag un flwyddyn yn adio'n gronol i fwy na'r gwerth hwn.

Mesur

Mae asedau'n cael eu mesur ar y dechrau yn ôl eu cost, sef y pris prynu a'r holl wariant sydd i'w briodoli'n uniongyrchol i'r broses o ddod â'r ased i'r cyflwr sy'n angenrheidiol er mwyn iddo allu gweithredu yn y modd a fwriedir. Wedyn mae'r asedau'n cael eu cario yn y fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur a ganlyn:

- **Tir ac adeiladau** – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a gâi ei dalu am yr ased yn ei ddiben presennol (gwerth diben presennol – EUV)
- **Eiddo gweithredol anarbenigol** – gwerth diben presennol (EUV)
- **Eiddo gweithredol arbenigol (megis ysgolion)** – cost amnewid â dibrisiant (DRC)
- **Cerbydau, offer a chyfarpar** – cost hanesyddol â dibrisiant
- **Asedau cymunedol** – cost hanesyddol
- **Asedau sy'n cael eu hadeiladu** – cost hanesyddol (nes iddynt ddod yn weithredol)
- **Asedau seilwaith** – cost hanesyddol â dibrisiant

- **Asedau gormodol ac eiddo buddsoddi** – gwerth teg
- **Asedau a ddelir i'w gwerthu** – yr isaf o'r swm cario a'r gwerth teg llai costau gwerthu

Bernir mai ei werth teg yw cost ased a geir heblaw drwy ei brynu, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. na fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian parod y Cyngor). Os felly, pan geir ased trwy gyfrwng cyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a ildwyd gan y Cyngor.

Nid yw'r cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ysgwyddir tra bo asedau'n cael eu hadeiladu.

Ailbrisi

Mae asedau a gynhwysir yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg neu eu gwerth presennol yn cael eu hailbrisi'n ddigon rheolaidd i sicrhau nad yw eu swm cario yn sylweddol wahanol i'w gwerth teg neu eu gwerth presennol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae asedau eiddo'r Cyngor yn cael eu hailbrisi ar sail rhaglen dreigl dros dair blynedd. Mae enillion drwy ailbrisi ers 1 Ebrill 2007 yn unig yn cael eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisi, sef dyddiad sefydlu'r gronfa honno. Mae enillion drwy ailbrisiadau blaenorol wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Mae asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes arwydd y gall fod amhariad arnynt. Os ceir arwyddion ac os amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn sylweddol, amcangyfrifir faint o'r ased a all gael ei adfer ac, os yw hyn yn llai na swm cario'r ased, mae colled oherwydd amhariad yn cael ei gydnabod ar gyfer y diffyg. Lle mae enillion drwy ailbrisiadau blaenorol wedi bod yn erbyn yr ased a ddelir yn y Gronfa Ailbrisi, mae unrhyw golled ddilynol yn cael ei hysgrifennu i ddechrau yn erbyn y Gronfa Ailbrisi gronedig a chodir unrhyw falans yn erbyn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer drwy fynd ati'n systemataidd i ddyrannu eu symiau dibrisiant dros eu hoes ddefnyddiol. Ceir eithriadau ar gyfer:

- Asedau treftadaeth
- Asedau heb oes ddefnyddiol feidraidd a all gael ei chyfrifo, megis tir rhydd-ddaliol
- Asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu, ac asedau a ddelir i'w gwerthu.

Cyfrifir dibrisiant ar werth yr ased ar ddechrau'r flwyddyn a hynny ar y seiliau a ganlyn:

Ased	Polisi	Oes
Tir	Ni chodi dibrisiant	D/G
Adeiladau	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	Yn unol â chynghor y Prisiwr (rhwng 1 a 79 mlynedd)
Cerbydau, offer a chyfarpar	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	3 - 10 mlynedd
Seilwaith – Pontydd	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	30 mlynedd
Seilwaith – Ffyrdd	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	15 mlynedd
Seilwaith - Arall	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	1 - 30 mlynedd

Mae enillion drwy ailbrizio yn cael eu dibrisio hefyd, gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng y gwerth presennol a'r dibrisiant yn cael ei godi ar yr asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi bod yn daladwy ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrizio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Cydranoli

Mae asedau a brynir neu a ailbrisir yn ystod y flwyddyn yn cael eu hadolygu i gadarnhau a fydd i unrhyw ran o'r ased oes ddefnyddiol sy'n bur wahanol ac effaith sylweddol ar ddibrisiant. Os felly, bydd yr ased yn cael ei 'gydranoli' a phennir dibrisiant y rhannau gwahanol dros eu priod oes ddefnyddiol. O fewn portffolio asedau'r Cyngor ceir nifer o ddosbarthiadau o asedau lle nad ystyrir eu cydranoli, gan gynnwys:

- Cyfarpar – gan y bernir bod hwnnw'n amherthnasol
- Dosbarthiadau o asedau nad ydyn nhw'n cael eu dibrisio – megis tir, eiddo buddsoddi, asedau treftadaeth, asedau cymunedol ac asedau a ddelir i'w gwerthu.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a Ddelir i'w Gwerthu

Pan ddaw hi'n debygol y bydd swm cario ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy barhau i'w ddefnyddio, mae'n cael ei ailddosbarthu'n Ased a Ddelwir i'w Werthu. Dyma'r meini prawf ynglŷn a nodi asedau fel asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu:

- Ar gael i'w gwerthu ar unwaith yn eu cyflwr presennol
- Tebygol iawn o gael eu gwerthu
- Wrthi'n cael eu marchnata
- Disgwyli'r cwblhau'r gwerthu o fewn 12 mis.

Mae symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad o fwy na £10,000 yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf.

1.12 Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r asedau hynny y bwriedir iddynt gael eu cadw mewn ymddiriedaeth ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwylliannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Mae Asedau Treftadaeth yn cael eu cydnabod a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion ailbrizio)

yn unol â pholisïau cyfrifyddu'r awdurdod ar eiddo, offer a chyfarpar. Mae'r Cyngor yn cydnabod ei regalia dinesig a nifer o beintiadau fel asedau treftadaeth yn y Fantolen yn ôl y prisiad yswiriant. Ychwanegwyd gwerth y peintiadau at y Fantolen yn ystod 2017-18 ar sail prisiad yswiriant gan briswyr proffesiynol yn ystod y flwyddyn. Yn ôl y Cod, does dim isafswm cyfnod rhagnodedig rhwng prisiadau ac nid yw'r Cyngor yn bwriadu ailbrizio ei asedau treftadaeth yn y dyfodol agos oni fydd tystiolaeth o amhariad megis dirywiad neu niwed ffisegol, neu oni fydd amheuan ynglŷn â'u dilysrwydd yn codi.

1.13 Codi refeniw am asedau anghyfredol

Caiff gwasanaethau eu debydu gyda'r symiau canlynol i gofnodi gwir gost dal asedau sefydlog dros y flwyddyn:

- Dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- Colledion ailbrizio a diffygiant asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth os nad oes enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrizio Wrth Gefn y mae modd dileu'r ddyled yn eu herbyn.

Nid oes angen i'r Cyngor godi treth gyngor i ariannu dibrisiant, ailbrizio, colledion diffygiant neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae'n rhaid iddo wneud darpariaeth flynyddol ddarvoudus o'r refeniw i gyfrannu at y lleihad yn ei anghenion benthyca cyffredinol. Manylir ar hyn yn Natganiad Darpariaeth Isafswm Refeniw Blynnyddol y Cyngor. Mae'n gwahaniaethu rhwng gwariant cyfalaf a gefnogir, gwariant cyfalaf nas cefnogir a Phrydlesi Ariannol / PFI. Caiff dibrisiant, ailbrizio a cholledion diffygiant ac amorteiddio eu disodli felly gan yr *Isafswm Darpariaeth Refeniw* hwn ar ffurf trosglwyddiad cymhwyso gyda'r Cyfrif Cymhwyso Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

1.14 Gwariant Refeniw a Ariennir o Adnoddau Cyfalaf dan Statud (REFCUS)

Caiff arian a wariwyd yn ystod y flwyddyn ac y mae modd ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol ei godi fel gwariant ar y gwasanaeth penodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn honno. Mae enghreifftiau o wariant o'r fath yn cynnwys grantiau gwella cartrefi, grantiau gwella trefi, dymchwel adeiladau ac astudiaethau dichonoldeb tir. Os yw'r Cyngor wedi penderfynu talu costau'r rhain o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli eisoes neu drwy fenthyg, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd o Weddill Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Cymhwyso Cyfalaf yn gwyrddroi'r symiau a godir fel nad oes effaith ar lefel y dreth gyngor. Os yw'r gwariant hwn wedi ei ariannu gan grantiau neu gyfraniadau, priodolir hyn i'r maes gwasanaeth perthnasol lle codwyd y gwariant.

1.15 Lesoedd

Caiff lesioedd eu cyfrif yn lesioedd cyllid os yw telerau'r les yn trosglwyddo bron iawn pob un o'r peryglon a'r manteision sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, offer neu gyfarpar, o'r lesydd i'r lesddeiliad. Caiff pob les arall eu cyfrif yn lesioedd gweithredol.

Os yw les yn ymwneud â thir ac adeiladau, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân ar gyfer dosbarthiad.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol les, ond sy'n cydnabod hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl, eu cyfrifo yn unol â'r polisi hwn os yw cyflawni'r cytundeb yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Lesddeiliad

Lesoedd Cyllid

Caiff eiddo, offer a chyfarpar a ddelir dan lesioedd cyllid eu nodi ar y Fantolen ar ddechrau'r les yn ôl eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r les (neu werth presennol yr isafswm taliadau les, os yw'n llai). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru ag ymrwymiad i'r rhwymedigaeth i dalu'r lesioedd. Caiff y costau uniongyrchol cychwynnol eu hychwanegu at swm yr ased a ddygir ymlaen. Caiff unrhyw bremiwm a delir wrth lofnodi les ei ddefnyddio i ddibrisio ymrwymiad y les. Caiff rhenti annisgwyl eu codi fel treuliau yn y cyfnodau y maent yn berthnasol:

Caiff taliadau les eu rhannu rhwng:

- tâl am gaffael y llog yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y les.
- tâl cyllid (a gaiff ei ddebydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff Eiddo, Offer a Chyfarpar a ddynodir dan lesioedd cyllid eu cyfrifo gan ddefnyddio'r polisïau a gymhwysir yn gyffredinol i asedau o'r fath, a chodir am y dibrisiant dros gyfnod y les os yw hyn yn fyrrach nag amcan oes ddefnyddiol yr ased (os nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y les).

Nid oes angen i'r Cyngor godi treth gyngor i ariannu dibrisiant neu ailbrisio a cholledion diffygiant sy'n deillio o asedau ar les. Yn hytrach, mae'n rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol darbodus o'r cronfeydd referniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Caiff dibrisiant a cholledion ailbrisio a diffygiant eu disodli felly gan gyfraniad Referniw yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor, ar ffurf trosglwyddiad cymhwyso gyda'r Cyfrif Cymhwyso Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Lesoedd Gweithredol

Caiff rhenti a delir dan lesioedd gweithredol eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnyddio'r eiddo, offer neu gyfarpar sydd ar les. Codir ar sail llinell syth dros oes y les, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyfateb i batrwm y taliadau (e.e. os oes cyfnod di-rent ar ddechrau'r les).

Y Cyngor fel Lesydd

Lesoedd Gweithredol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi les weithredol ar eiddo neu ar eitem o offer neu gyfarpar, caiff yr ased ei chadw ar y Fantolen. Caiff yr incwm rhent ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell syth dros oes y les hyd yn oed os nad yw'n cyfateb i batrwm y taliadau (e.e. y telir premiwm ar ddechrau'r les). Ychwanegir y costau cychwynnol uniongyrchol sy'n deillio o drafod a threfnu'r les at swm yr ased perthnasol a ddygir ymlaen ac fe'i codir fel traul dros gyfnod y les ar yr un sail ag incwm rhent.

1.16 Ymrwymadau Ariannol

Caiff ymrwymadau ariannol eu mesur yn y lle cyntaf ar sail eu gwerth teg ac fe'u dygir ymlaen ar eu cost amorteiddig. Caiff taliadau blynyddol a godir ar Adran Ariannu a Buddsoddi Incwm a Gwariant y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llog sy'n daladwy ei seilio ar swm yr ymrwymiad a ddygir ymlaen, wedi ei luosogi â chyfradd wirioneddol y llog ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthychiadau sydd gan y Cyngor, golyga hyn mai'r swm a gyflwynir ar y Fantolen yw'r prifswm sy'n

weddiill y mae angen ei ad-dalu ynghyd ag unrhyw log cronrus a llog wedi ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn yn unol â chytundeb y les.

Mae gan y Cyngor dri dewis o fenthyciad Dewis y Benthyciwr Dewis y Benthyciai (*Lender's Option Borrower's Option* -'LOBOs') gyda gwahanol raddau o gyfraddau llog. Defnyddiwyd cyfradd incwm gwirioneddol ar gyfer y rhain fel eu bod yn symiau wedi eu hail-fesur ar gyfer y benthyciadau LOBOs ar y Fantolen.

1.17 Asedau Ariannol

Mae Benthyciadau a Symiau i'w Derbynn yn asedau sydd â thaliadau sefydlog neu bendant ond ni chânt eu rhestru mewn marchnad weithredol. Cânt eu mesur yn y lle cyntaf yn unol â'u gwerth teg ac fe'u dygir ymlaen ar eu cost amorteiddedig. Mae credydau blynyddol i'r Cyfrif Incwm a Gwariant ar gyfer llog sydd i'w dderbyn yn seiliedig ar swm yr ased a ddygir ymlaen wedi ei luosogi â'r gyfradd llog gwirioneddol ar gyfer yr offeryn.

1.18 Rhestrau Eiddo a Chytundebau Hir Dymor

Caiff rhestrau eiddo eu cynnwys ar y Fantolen yn ôl y gost isaf a'r gwerth net sylweddoladwy. Bydd gwaith sydd ar y gweill yn destun prisiad interim ar ddiwedd y flwyddyn a chaiff ei gofnodi ar y Fantolen ar sail y gost ac unrhyw elw y mae modd ei briodoli'n rhesymol i'r gwaith.

Caiff cytundebau hirdymor eu cyfrifo ar sail codi gwerth y gwaith a'r gwasanaethau a dderbynnir dan y cytundeb yn ystod y flwyddyn ariannol ar y Gwarged neu'r Diffyg.

1.19 Mentrau Cyllid Preifat (PFI)

Contractau a chytundebau i dderbyn gwasanaethau yw Mentrau Cyllid Preifat, lle caiff y cyfrifoldeb o sicrhau bod yr eiddo, offer a chyfarpar sydd ei angen i ddarparu'r gwasanaethau yn cael ei drosglwyddo i gontractwr y Mentrau Cyllid Preifat. Oherwydd y tybir mai'r Cyngor sy'n rheoli'r gwasanaethau a ddarperir dan Fenter y Mentrau Cyllid Preifat, ac oherwydd y trosglwyddir perchnogaeth yr eiddo, offer a chyfarpar i'r Cyngor heb dâl ychwanegol ar ddiwedd y cytundebau, caiff yr asedau a ddefnyddir dan y cytundebau eu dwyn ymlaen gan y Cyngor ar ei Fantolen yn rhan o Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Cafodd cydnabyddiaeth wreiddiol yr asedau hyn ei chydbwyso gan y gydnabyddiaeth o ymrwymiad am y symiau sy'n daladwy i weithredwr y cynllun er mwyn talu am y buddsoddiad cyfalaf.

Caiff Asedau Anghyfredol ar y Fantolen eu hailbrisio a'u dibrisio yn yr un modd ag eiddo, offer â chyfarpar sydd ym mherchnogaeth y Cyngor.

Caiff y symiau sy'n daladwy i weithredwyr y Mentrau Cyllid Preifat bob blwyddyn eu dadansoddi fel a ganlyn:-

- gwerth teg y gwasanaethau a dderbynnir yn ystod y flwyddyn – wedi eu debydu i'r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- cost cyllido – tâl llog ar yr ymrwymiad sy'n weddiill ar y Fantolen, wedi ei ddebydu i'r adran Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- taliad tuag at yr ymrwymiad – er mwyn lleihau'r ymrwymiad ar y Fantolen sy'n ddyledus i weithredwr y Mentrau Cyllid Preifat

Mae asedau Mentrau Cyllid Preifat yn dibynnu ar Ddarpariaeth Isafswm Refeniw. Mae Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw Blynyddol y Cyngor yn ystyried bod y tâl hwn yn gyfystyr ag ymrwymiad y les gyllid a gaiff ei lleihau ar gyfer y flwyddyn.

1.20 Trefniadau ar y Cyd

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o drefniadau ar y cyd gan gynnwys Cyd-bwyllgor Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD) sy'n cynnwys 10 o awdurdodau partner: Blaenau Gwent; Bro Morgannwg; Caerffili; Caerdydd; Casnewydd; Merthyr Tudful; Sir Fynwy; Rhondda-Cynon-Taf a Thor-faen. Sefydlwyd y Cyd-bwyllgor i oruchwylio gwaith i ddarparu amryw o raglenni sydd wedi'u cynllunio i gynyddu cysylltedd ac i wella'r seilwaith ffisegol a digidol. Dosberthir cyfraniadau i'r cyd-bwyllgor fel Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf o dan Statud (REFCUS). Nid yw'r Cyngor wedi cydgrynhoi asedau na rwymedigaethau'r Cyd-bwyllgor.

Mae'r Cyngor yn parhau i fod â chyfrifoldebau gweinyddol dros Amlosga Llangrallo a pharheir i greu ac adolygu datganiadau ariannol annibynnol ar gyfer y cydbwyllgor hwn. Caiff y gweithgarwch sy'n ffrwyth y cyd-drefniadau hyn ei eithrio o'r datganiadau ariannol endid sengl ar sail materoldeb yr asedau a'r boblogaeth.

1.21 Incwm Treth Gyngor

Caiff yr holl incwm o'r Dreth Gyngor ei ddangos yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor gydag archebiannau'r prif gyrff (yn bennaf Comisiynydd Heddlu a Throsedd De Cymru) yn cael eu cynnwys fel gwariant.

1.22 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifyddu ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Mae'n bosibl y cyfyd addasiadau cyfnod blaenorol o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifyddu neu i gywiro gwall sylweddol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu eu cyfrifo ar sail arfaethedig, h.y. yn y presennol ac yn y blynyddoedd i ddod y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn esgor ar addasiad cyfnod blaenorol.

Caiff gwallau sylweddol a ddarganfyddir mewn ffigurau cyfnod blaenorol eu cywiro ar ôl eu darganfod drwy addasu'r balansau agoriadol a'r symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

Ni newidir polisiâu cyfrifyddu oni bai fod hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifo priodol neu os yw'r newid yn cynnig gwybodaeth fwy dibynadwy neu briodol ynglŷn ag effaith y trosglwyddiadau, digwyddiadau ac amgylchiadau eraill ar sefyllfa neu berfformiad ariannol y Cyngor. Os gwneir newid, gwneir hynny yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi bod yn berthnasol erioed.

1.23 Arian Parod a Buddsoddiadau Cyfwerth ag Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian mewn llaw ac adneuo'n gyda sefydliadau ariannol y mae modd eu had-dalu heb hysbysiad cosb o ddim mwy na 24 awr. Mae buddsoddiadau cyfwerth ag arian parod yn fuddsoddiadau sy'n aeddfedu mewn dim mwy na mis nau lai o'r dyddiad caffael ac y mae'n hawdd eu trosi i symiau gwybyddus o arian parod heb lawer o berygl o newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, caiff arian parod a buddsoddiadau cyfwerth ag arian parod eu dangos llai na gorddrafftiau banc y maent i'w had-dalu ar gais. Maent yn ffurfio rhan greiddiol o reolaeth ariannol y Cyngor.

1.24 Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau ffafriol neu anffafriol hynny sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad lle rhoddir awdurdod i ryddhau'r Datganiad o Gyfrifon. Mae dau fath o ddigwyddiad:

- digwyddiad sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o Gyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiad o'r fath
- digwyddiad sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o Gyfrifon ei addasu i adlewyrchu newidiadau o'r fath, ond pe bai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, datgelir natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol tybiedig yn y nodiadau.

Ni chaiff digwyddiadau ar ôl dyddiad yr awdurdodi eu hadlewyrchu yn y Datganiad o Gyfrifon.

1.25 Eiddo wedi ei Fuddsoddi

Eiddo wedi ei fuddsoddi yw eiddo a ddefnyddir yn benodol i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd yng ngwerth cyfalaf. Ni fodlonir y diffiniad os caiff yr eiddo ei ddefnyddio mewn unrhyw fodd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw'r eiddo yn cael ei ddal ar gyfer ei werthu. Caiff eiddo buddsoddi eu mesur yn y lle cyntaf ar sail eu cost ac yna ar sail eu gwerth teg, yn seiliedig ar y swm y gellid trosglwyddo'r ased rhwng partïon ymwybodol sy'n gweithredu hyd braich. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond eu hailbrisio bob blwyddyn yn seiliedig ar amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion o ran ailbrisio eu nodi yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Chyllido ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion a cholledion eu trin yn yr un modd wrth waredu eiddo.

Gofynnodd y Cyngor i'r priswyr allanol Cooke & Arkwright ddarparu prisiad ar bopeth ym mhorthfolio buddsoddi'r Cyngor yn unol ag IFRS13 fel roedd y sefyllfa ar 31 Rhagfyr. Os nad yw hi'n bosibl mesur gwerth teg Eiddo Buddsoddi, Asedau Dros Ben ac Asedau a Ddelir i'w Gwerthu yn seiliedig ar ddyfynbrisiau mewn marchnadoedd gweithredol, (hynny yw mewnbynnau **Lefel 1**), mesurir eu gwerth teg gan ddefnyddio'r technegau prisio canlynol:

Mewnbynnau lefel 2: dyfynbrisiau ar gyfer asedau neu ymrwymïadau tebyg mewn marchnadoedd gweithredol ar ddyddiad y prisio.

Mewnbynnau lefel 3: prisiadau yn seiliedig ar brisiadau diweddaraf, wedi eu haddasu i'r pris presennol gan ddefnyddio adolygiad mynegeo a diffygiant.

Prisiwyd y rhan fwyaf o'r eiddo buddsoddi gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 2 gyda nifer wedi eu prisio gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 3.

Caiff y rhenti a dderbynnir mewn cysylltiad ag eiddo buddsoddi eu credydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac maent yn arwain at gynnydd yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, yn ôl trefniadau statudol ni chaniateir i enillion a cholledion ailbrisio a gwaredu effeithio ar Weddill Cronfa'r Cyngor. Caiff yr enillion a'r colledion felly eu gwyrddroi o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd a'u nodi yn y Gronfa Cymhwysio Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw enillion gwerthiant o fwy na £10,000) yn y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf.

1.26 Lwfansau Ymrwymiad Lleihau Carbon

Mae'n rhaid i'r Cyngor gyfrannu at Gynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon. Mae'n rhaid i'r Cyngor brynu ac ildio lwfansau, ar hyn ô bryd yn ôl-weithredol, ar sail allyriadau h.y. y carbon deuocsid a gynhyrchir wrth ddefnyddio ynni. Wrth ryddhau carbon deuocsid (h.y. wrth ddefnyddio

ynni), cydnabyddir bod ymrwymiad a thraul. Caiff yr ymrwymiad ei ryddhau drwy ildio lwfansau. Mesurir yr ymrwymiad yn unol â'r amcangyfrif gorau o'r gwariant sydd ei angen i fodloni'r gofyn, fel arfer ar bris presennol y farchnad o ran nifer y lwfansau sydd eu hangen i gyflawni'r ymrwymiad ar ddyddiad yr adroddiad. Caiff y gost i'r Cyngor ei hadnabod a'i hadrodd yng nghostau'r gwasanaethau ac fe'i priodolir i wasanaethau ar sail defnydd ynni.

1.27 Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn cadarnhau bod y cydbwysedd grym ar gyfer ysgolion lleol sy'n cael eu cynnal gan y Cyngor (h.y. y categorïau hynny o ysgolion a ddynodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r Cyngor. Mae'r Cod hefyd yn gosod amod y caiff asedau, dyledion a llif arian yr ysgolion hynny eu cydnabod yn natganiadau ariannol y Cyngor (ac nid yn y Cyfrifon Grŵp). Felly, caiff trafodion, llif arian a gweddill ysgolion eu dynodi ym mhob un o'r datganiadau ariannol fel petaent yn rhai a wnaed gan y Cyngor.

2. Dyfarniadau Critigol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso'r polisiâu cyfrifyddu uchod, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud dyraniadau penodol ynghylch trafodion cymhleth neu'r rhai a oedd yn cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Dyma'r dyfarniadau critigol a wnaed yn y Datganiad Cyfrifon:

Ceir llawer o ansicrwydd ynghylch lefelau cyllid llywodraeth leol yn y dyfodol. Er hynny, mae'r Cyngor wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd yn ddigonol eto i fod yn arwydd o amharu ar asedau'r Cyngor o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau'r ddarpariaeth gwasanaethau.

Bernir mai'r Cyngor sy'n rheoli'r gwasanaethau a ddarperir dan y cytundeb allanol ynglŷn â darparu Ysgol Gyfun ym Maesteg a hefyd yn rheoli gwerth gweddilliol yr ysgol ar ddiwedd y cytundeb. Mae'r polisiâu cyfrifyddu ar gyfer cynlluniau PFI a chontractau tebyg wedi'u cymhwyso at y trefniant ac mae'r ysgol (a brisiwyd yn £24.1 miliwn) wedi'i chydabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar Fantolen y Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o fuddiannau mewn endidau eraill. Er hynny, nid yw'r trefniadau'n ddigon sylweddol i haeddu llunio datganiadau ariannol wedi'u cydgrynhoi wrth adolygu gwybodaeth feintiol ac ansoddol. Er mwyn sicrhau y cydymffurfir â'r Cod, mae ystod o ddatgeliadau naratif wedi'u gwneud mewn adrannau eraill o'r cyfrifon.

3. Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd a amcangyfrifir

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigurau wedi'u hamcangyfrif sy'n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Mae amcangyfrifon yn cael eu gwneud gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Er hynny, am nad oes modd pennu'r balansau'n sicr, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaethau a'r amcangyfrifon.

I ddilyn, mae'r eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2017 y ceir risg arwyddocaol o addasiad sylweddol ar eu cyfer yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

Eiddo, Offer a Chyfarpar

Caiff asedau'r Cyngor eu hailbrisio ar raglen dreigl 3 blynedd. Mae gwerth yr asedau hyn wedi'i seilio ar gyfrifiadau a thechnegau amcangyfrif gan ddilyn canllawiau Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS), ac yn unol â'r IFRS. Mae ailbrisio yn ystyried gwerth a chyflwr yr ased, cydrannau perthnasol a hefyd ddileu cydnabyddiaeth lle bo hynny'n briodol.

Dibrisiant Eiddo, Offer a Chyfarpar

Mae asedau'n cael eu dibrisio dros oes ddefnyddiol sy'n dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch lefel y gwaith trwsio a chynnal a chadw a geir ar gyfer yr asedau unigol. Gallai'r hinsawdd economaidd gyfredol arwain at orfod gwario llai ar waith trwsio a chynnal a chadw, gan godi amheuan ynghylch yr oes ddefnyddiol a ddyrannwyd i asedau. Os caiff oes ddefnyddiol asedau ei chwto, mae dibrisiant yn cynyddu a bydd swm cario'r asedau'n gostwng.

Eiddo Buddsoddi, Asedau Gormodol ac Asedau a Gedwir i'w Gwerthu Amcangyfrifon gwerth teg Rhoddodd y Cyngor gyfarwyddiadau i'r priswyr allanol Cooke & Arkwright ddarparu prisiau ar 31 Rhagfyr 2016 ar gyfer holl bortffolio buddsoddi'r Cyngor. Cafodd y rhain eu prisiau yn unol â'r IFRS13.

Pan nad oes modd i werthoedd teg Eiddo Buddsoddi, Asedau Gormodol ac Asedau a Gedwir i'w Gwerthu gael eu mesur ar sail prisiau a ddyfynnir mewn marchnadoedd gweithredol (**mewnbynnau Lefel 1**), mae eu gwerth teg yn cael ei fesur gan ddefnyddio'r technegau prisiau a ganlyn:

Mewnbynnau Lefel 2: prisiau a ddyfynnir ar gyfer asedau neu rwymedigaethau tebyg mewn marchnadoedd gweithredol ar ddyddiad y Fantolen;

Mewnbynnau Lefel 3: prisiau wedi'u seilio ar y prisiau mwyaf diweddar, wedi'u haddasu i'r prisiau cyfredol drwy ddefnyddio mynegeiad ac adolygiad o amhariadau.

Os oes modd, mae'r mewnbynnau yn y technegau prisiau hyn yn cael eu seilio ar y data sydd ar gael i'w weld, ond pan nad yw hyn yn bosibl, rhaid gwneud dyfarniad a mesur er mwyn sefydlu gwerthoedd teg. Mae'r dyfarniadau hyn fel rheol yn cynnwys ystyriaethau fel ansicrwydd a risg. Gallai newid yn y rhagdybiaethau a ddefnyddir effeithio ar y gwerth teg. Defnyddiodd y priswyr allanol y technegau prisiau mwyaf priodol i bennu'r gwerth teg.

Rhwymedigaeth Pensiynau

Mae'r amcangyfrifon o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth ynglŷn â'r gyfradd ddisgownt a ddefnyddir, ar ba gyfradd y darogenir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau i oedran ymddeol, cyfraddau marwolaeth a'r enillion a ddisgwylir ar asedau cronfeydd pensiwn. Mae ffyrm o actiwariad ymgynghorol yn cael ei defnyddio i roi cyngor arbenigol i'r Cyngor am y rhagdybiaethau i'w defnyddio.

4. Dadansoddiad Gwariant a Chyllid

2016-17				2017-18		
Gwariant Net Taladwy i Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu, a throsglwyddiadau i Gronfeydd wrth gefn a glustnodwy	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		Gwariant Net Taladwy i Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu, a throsglwyddiadau i Gronfeydd wrth gefn a glustnodwy	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
107,653	(8,032)	115,685	Addysg a Chymorth i Deuluoedd Gwasanaethau Cymdeithasol a	108,387	(9,199)	117,586
62,560	(2,178)	64,738	Llesiant	66,281	(3,533)	69,814
24,517	(15,299)	39,816	Cymunedau	25,271	(16,055)	41,326
13,238	(1,881)	15,119	Gwasanaethau Gweithredol a	14,259	(1,811)	16,070
3,467	(62)	3,529	Phartneriad	3,746	(342)	4,088
33,428	21,266	12,162	Prif Weithredwyr	29,635	12,231	17,404
			Gwasanaethau Canolog			
244,863	(6,186)	251,049	Cost Gwasanaethau	247,579	(18,709)	266,288
(245,219)	(4,084)	(241,135)	Incwm a Gwariant eraill	(247,966)	3,803	(251,769)
(356)	(10,270)	9,914	Gwarged neu Ddiffyg	(387)	(14,906)	14,519
7,604			Balans Agoriadol Cronfa'r Cyngor	7,960		
356			Gwarged neu (Ddiffyg) ar Gronfa'r Cyngor ar gyfer blwyddyn	387		
7,960			Balans Cronfa Gyffredinol wrth gau ar 31 Mawrth	8,347		

5. Datganiad Gwariant a Chyllido

Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu 2016-17				
Addasiadau gan Gronfa'r Cyngor i gyrraedd Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf (Nodyn 1)	Newid net ar gyfer addasiadau pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau eraill (Nodyn 3)	Cyfanswm addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg a Chymorth i Deuluoedd	(6,296)	(241)	(1,495)	(8,032)
Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	(177)	(185)	(1,816)	(2,178)
Cymunedau	(13,761)	(78)	(1,460)	(15,299)
Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriad	(925)	(62)	(894)	(1,881)
Prif Weithredwyr	-	(24)	(38)	(62)
Gwasanaethau Canolog	8,776	(500)	12,990	21,266
Cost net Gwasanaethau	(12,383)	(1,090)	7,287	(6,186)
Incwm a Gwariant eraill o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	5,425	(8,050)	(1,459)	(4,084)
Gwahaniaeth rhwng gwarged neu ddiffyg Cronfa'r Cyngor a gwarged neu ddiffyg Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y Ddarpariaeth o Wasanauthau	(6,958)	(9,140)	5,828	(10,270)

Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu 2017-18				
Addasiadau gan Gronfa'r Cyngor i gyrraedd Symiau'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	Addasiadau at ddibenion cyfalaf (Nodyn 1)	Newid net ar gyfer addasiadau pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau eraill (Nodyn 3)	Cyfanswm addasiadau
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg a Chymorth i Deuluoedd	(4,957)	(2,215)	(2,027)	(9,199)
Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	(650)	(1,720)	(1,163)	(3,533)
Cymunedau	(9,978)	(727)	(5,350)	(16,055)
Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriad	(816)	(572)	(423)	(1,811)
Prif Weithredwyr	-	(226)	(116)	(342)
Gwasanaethau Canolog	5,343		6,888	12,231
Cost net Gwasanaethau	(11,058)	(5,460)	(2,191)	(18,709)
Incwm a Gwariant eraill o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	11,558	(6,350)	(1,405)	3,803
Gwahaniaeth rhwng gwarged neu ddiffyg Cronfa'r Cyngor a gwarged neu ddiffyg Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y Ddarpariaeth o Wasanauthau	500	(11,810)	(3,596)	(14,906)

Nodyn 1 – Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf

Mae'r golofn ar gyfer addasiadau at ddibenion cyfalaf yn ychwanegu dibrisiant a lleihad yn y gwerth, ailbrisiad o enillion a cholledion, a Gwariant Refeniw a Ariennir gan Gyfalaf o dan Statud (REFCUS) at y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- Gwariant gweithredu arall – mae'n addasu ar gyfer gwaredu cyfalaf drwy drosglwyddo incwm o waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd o'r asedau hynny
- Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi – mae'r ffioedd statudol ar gyfer ariannu cyfalaf (h.y. y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw) a chyfraniadau refeniw eraill, yn cael eu tynnu o incwm a gwariant eraill gan nad yw'r rhain yn daladwy yn ôl arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol
- Incwm a gwariant grant amhenodol a threthiant – mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy yn ôl arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o'r rhai hynny sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai hynny sy'n dderbyniadwy heb amodau neu y bodlonwyd eu hamodau yn ystod y flwyddyn. Credyd y llinell Incwm a Gwariant Grant Amhenodol a Threthiant â grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu y bodlonwyd eu hamodau yn ystod y flwyddyn.

Nodyn 2 – Newid net ar gyfer Addasiadau Pensiwn

Y newid net ar gyfer tynnu'r cyfraniadau pensiwn allan ac ychwanegu incwm a gwariant sy'n gysylltiedig â Buddion Pensiwn Cyflogeion IAS19:

- Ar gyfer Gwasanaethau mae hyn yn golygu tynnu allan cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel y'i caniateir gan statud a'i ddisodli â chostau gwasanaeth cyfredol a blaenorol
- Ar gyfer Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi – y CIES sy'n ysgwyddo'r llog net ar y rhwymedigaeth buddiant diffiniedig.

Nodyn 3 – Gwahaniaethau eraill

Gwahaniaethau eraill rhwng symiau a ddebydir/credydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud:

- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a disgowntiau
- Mae'r taliad o dan incwm a gwariant grant amhenodol a threthiant yn dangos y gwahaniaethau rhwng yr hyn sy'n daladwy o dan reoliadau statudol ar gyfer y dreth gyngor ac ardrethi annomestig y rhagamcanwyd y byddant ar gael ar ddechrau'r flwyddyn a'r incwm a gydnabyddir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hwn yn wahaniaeth amseru oherwydd y caiff unrhyw wahaniaeth ei ddwyn ymlaen mewn Gwargedau a Diffygion ar y Gronfa Casgliadau yn y dyfodol.

6. Gwariant ac Incwm a Ddadansoddwyd yn ôl Natur

Mae'r tabl hwn yn nodi sut y defnyddiwyd y cyllid i'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Cynhwysa hyn drafodiadau arian parod a rhai nad ydynt yn arian parod, gan gynnwys addasiadau cyfrifyddu yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

2016-17 £'000		2017-18 £'000
	Gwariant	
174,030	Treuliau cyflogaion	180,687
209,003	Treuliau gwasanaethau eraill	209,767
24,009	Dibrisiad, amorteiddiad, lleihad yng ngwerth	24,451
14,086	Taliadau llog	12,329
19,581	Praeseptau ac ardollau	20,535
1,050	Colled wrth waredu asedau	1,816
441,759	Cyfanswm Gwariant	449,585
	Incwm	
(59,699)	Ffioedd, taliadau a godir, ac incwm gwasanaethau eraill	(51,924)
(123,191)	Incwm gan y Dreth Cyngor, cyfraddau annomestig	(130,505)
(248,013)	Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth	(251,328)
(942)	Incwm llog a buddsoddi	(959)
-	Incwm arall	(350)
(431,845)	Cyfanswm Incwm	(435,066)
9,914	(Gwarged) neu Ddiffyg ar y ddarpariaeth o wasanaethau	14,519

Nodiadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

7. Praeseptau ac ardollau

Praeseptau yw'r symiau sy'n cael eu talu i awdurdodau nad ydynt yn bilio (e.e. cynghorau cymuned) er mwyn iddyn nhw dalu eu costau. Ardollau yw'r symiau sy'n daladwy pan fydd gwasanaethau'n gweithio ar draws ardaloedd sy'n cynnwys mwy nag un Cyngor, naill ai ar sail gwasanaeth ar y cyd, lle mae un Cyngor yn gweinyddu'r gwasanaeth a'r Cynghorau eraill yn cyfrannu at y costau, neu gan gyrff allanol sy'n codi ardoll ar y Cynghorau priodol. Roedd y symiau a dalwyd fel a ganlyn:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
	Praeseptau	
10,791	Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru	11,514
1,909	Cynghorau cymuned	2,053
12,700	Cyfanswm Praeseptau	13,567
	Ardollau	
6,542	Awdurdod Tân ac Achub De Cymru	6,603
226	Gwasanaeth y Crwner	255
93	Gwasanaeth Archifau	92
20	Cyd-bwyllgor Amlogsgfa Margam	18
	Awdurdod Iechyd Porthladd Bae Abertawe	
6,881	Cyfanswm Ardollau	6,968
19,581	Cyfanswm Praeseptau ac Ardollau	20,535

8. Grant Cynnal Refeniw (RSG)

Dyma brif ffynhonnell cyllid tuag at wariant refeniw oddi wrth Lywodraeth Cymru ac mae'r swm sydd i'w dderbyn yn cael ei bennu ar ddechrau pob blwyddyn ariannol. Y swm a ddaeth i law yn 2016-17 oedd £145.2 miliwn (£148.0 miliwn ar gyfer 2015-16).

9. Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Bydd Llywodraeth Cymru yn pennu'r gyfradd yn bunt sydd i'w chodi ac, yn unol ag effeithiau trefniadau pontio, bydd busnesau lleol yn talu ardrethi sy'n cael eu cyfrifo drwy luosi eu gwerth trethiannol â'r gyfradd yn y bunt. 48.6c oedd hyn yn 2016-17 (48.2c yn 2015-16). Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu'r ardrethi sy'n ddyledus oddi wrth y trethdalwyr yn ei ardal ond mae'n talu'r enillion i gronfa'r NNDR sy'n cael ei gweinyddu gan Lywodraeth Cymru. Wedyn mae Llywodraeth Cymru yn ailddosbarthu'r symiau taladwy yn ôl i'r awdurdodau ar sail swm penodedig am bob pen o'r boblogaeth.

Mae'r Cyngor yn cael cyfraniad yn uniongyrchol o gronfa'r NNDR. Dylai'r incwm hwn gael ei adlewyrchu ar wahân yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. £42.142 miliwn oedd y swm hwn yn 2016-17 (£40.274 miliwn yn 2015-16).

10. Y Dreth Gyngor

Mae Incwm y Dreth Gyngor yn deillio o'r taliadau sy'n cael eu codi yn ôl gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'i ddosbarthu'n ddeg band prisio sy'n amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2005 at y diben penodol hwn. Mae'r taliadau'n cael eu cyfrifo drwy ddefnyddio swm yr incwm y mae ei angen ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, pob Cyngor Cymuned ac Awdurdod Heddlu De Cymru a

rhannu hynny â sail y Dreth Gyngor. Sail y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band wedi'i addasu yn ôl cyfran er mwyn troi'r rhif yn rhif sy'n cyfateb i Fand D a'i addasu ar gyfer disgowntiau – 51,916.19 o anheddau ar gyfer 2016-17 (51,071.48 yn 2015-16). £1,542.40 yw swm cyfartalog eiddo ym Mand D yn 2016-17 (£1,482.94 yn 2015-16 ar gyfartaledd) ac mae hyn yn cael ei luosi â'r gyfran a bennir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Cafodd biliau'r Dreth Gyngor eu seilio ar y lluosyddion a ganlyn ar gyfer bandiau A* i I ac roedd nifer yr anheddau ym mhob band fel a ganlyn:

Band	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Llusrdd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Anheddau trethadwy	26	10,099	14,815	13,990	10,171	7,351	4,136	1,390	283	90

Dyma ddadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(91,049)	Treth Gyngor Gasgladwy	(84,617)
	Llai:	
1,909	Taladwy i Gynghorau Cymuned	2,053
10,791	Taladwy i Heddlu De Cymru	11,514
(1,084)	Darpariaeth ar gyfer peidio â thalu'r Dreth Gyngor Cynnydd / (Gostyngiad)	403
(79,433)	Enillion Net o'r Dreth Gyngor	(70,647)

11. Grantiau

Ar ben y Grant Cynnal Refeniw, cafodd y Cyngor y grantiau penodol a ganlyn gan y Llywodraeth:

2016-17 £'000	Grantiau Penodol wedi'u credydu i Wasanaethau	2017-18 £'000
(48,571)	Cymhorthdal Budd-dal Tai	(47,980)
(6,331)	Grant Ôl-16 DCELLS	(6,446)
(4,951)	Grant Gwella Addysg	(5,142)
(6,823)	Addysg a Chymorth I Deuluoedd Arall	(7,605)
(1,704)	Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Arall	(4,828)
(5,013)	Eraill	(3,592)
(5,816)	Cefnogi Pobl	(5,816)
(405)	Chwaraeon, Chwarae a Lles Egnïol	(445)
(2,996)	Grant Gostyngiadau Teithio	(2,699)
(3,287)	Dechrau'n Deg	(3,301)
(2,777)	Grant Gwastraff Cynaliadwy	(2,650)
(595)	Gweinyddu Budd-dal Tai/Budd-dal Treth Gyngor	(545)
(1,550)	Cymunedau yn Gyntaf	(995)
(1,740)	Teuluoedd yn Gyntaf	(1,690)
(2,382)	Grant Cyfalaf Cyffredinol	(2,379)
(1,353)	Grantiau Cyfalaf Eraill	(581)
(96,294)	Cyfanswm	(96,694)

2016-17 £'000	Grantiau Eraill y Llywodraeth a gredydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	2017-18 £'000
(6,486)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	(13,024)
(6,486)	Cyfanswm	(13,024)

(102,780)	Cyfanswm	(109,718)

12. Lesoedd

Y Cyngor fel Lesddeiliad

Lesoedd Gweithredol

Dyma isafswm y taliadau sy'n ddyledus yn y dyfodol ar lesioedd nad oes modd ei ddileu:

31 Mawrth 2017 £'000		31 Mawrth 2018 £'000
(768)	Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	(692)
(1,943)	Hwyrach na blwyddyn	(1,698)
(7,026)	Hwyrach a phum mlynedd	(6,756)
(9,737)	Cyfanswm	(9,146)

Y gwariant a godwyd yn y flwyddyn ar y meysydd gwasanaeth oedd £0.776 miliwn a oedd yn cynnwys isafswm taliadau ar lesioedd o £0.232 miliwn a £0.544 miliwn ar gyfer rhenti digwyddiadol (£0.843 miliwn yn 2016-17 a oedd yn cynnwys £0.299 miliwn o isafswm taliadau les a £0.545 miliwn o renti digwyddiadol).

Y Cyngor fel LesyddLesoedd Gweithredol

Mae'r Cyngor yn lesio eiddo at ddibenion economaidd i ddarparu llety fforddiadwy i fusnesau lleol. Dyma'r rhenti a dderbynnir yn y dyfodol o dan lesioedd gweithredol:-

31 Mawrth 2017		31 Mawrth 2018
£'000		£'000
88	Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	105
139	Hwyrach na blwyddyn	139
875	Hwyrach a phum mlynedd	849
1,102	Cyfanswm	1,093

13. Y Fenter Cyllid Preifat (PFI)

Yn ystod blwyddyn ariannol 2008-09, dechreuodd y Cyngor dalu, o dan drefniant y Fenter Cyllid Preifat (PFI), am ddarparu ysgol uwchradd ym Maesteg, sef trefniant a wnaed yn 2007-08 ac a fydd yn rhedeg tan fis Awst 2033. Ceir ymrwymiad o £30.5 miliwn (Gwerth Presennol Net) dros oes y contract, sydd i'w ariannu drwy gyfuniad o Gredydau PFI, y cytunwyd arnynt gan Lywodraeth Cymru, ac adnoddau'r Cyngor/adnoddau dirprwyedig Ysgolion.

Rhennir cyfanswm y taliad unedol yn elfen tâl gwasanaeth, elfen ar gyfer ad-dalu'r rhwymedigaeth ac elfen ar gyfer llogau. Dangosir y taliadau isod:-

2016-17		2017-18
£'000	Tâl Unedol	£'000
638	Elfen Tâl Gwasanaeth	660
1,395	Elfen Llog	1,352
552	Rhwymedigaeth Prydles Ariannol	595
2,585	Cyfanswm	2,607

Gwneir y taliadau hyn dros oes y contract PFI ac mae'r amcangyfrifon ar gyfer y blynyddoedd dilynol i'w gweld isod yn ôl y prisiau cyfredol:-

Tâl Unedol	2018-19 £'000	2019-20 i 2023-24 £'000	2024-25 i 2028-29 £'000	2029-30 i 2032-33 £'000	Cyfanswm £'000
Elfen Tâl Gwasanaeth	502	2,511	2,511	2,504	8,028
Elfen Llog	1,306	5,708	3,895	1,288	12,197
Rhwymedigaeth Prydles Ariannol	641	4,026	5,839	7,134	17,640
Cyfanswm	2,449	12,245	12,245	10,926	37,865

Mae'r Cyngor yn talu costau'r Taliad Unedol o'i adnoddau ei hun ac o gyllid gan Lywodraeth Cymru. Mae proffil yr arian gan Lywodraeth Cymru yn gostwng bob blwyddyn nes y daw cyfnod y contract i ben. Mae'r taliad unedol sydd i'w dalu gan y Cyngor yn cynyddu bob blwyddyn dros yr un cyfnod. Mae hyn yn arwain at adnoddau "dros ben" ar gyfer PFI o'i gymharu â thaliadau yng nghyfnod cychwynnol y contract. Mae'r cyfrifon gormodol hyn yn cael eu neilltuo mewn cronfa a glustnodwyd i ariannu rhan olaf cyfnod y contract pan fo'r taliadau blynyddol yn fwy na'r adnoddau blynyddol.

14. Trefniadau Cronfeydd Cyfun

Mae rhywfaint o drefniadau ffurfiol ar gyfer cyfuno cyllidebau rhwng y Cyngor a Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg o dan Adran 33 o Ddeddf GIG (Cymru) 2006 a hefyd drefniad ar gyfer cyllid cyfun rhwng 3 Chyngor am y ddarpariaeth o Wasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd o dan Adrannau 166-169 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

2016-17			Partner	Diben y bartneriaeth	2017-18		
Incwm gros y bartneriaeth £'000	Gwariant gros y bartneriaeth £'000	Cyfraniad yr awdurdod £'000			Incwm gros y bartneriaeth £'000	Gwariant gros y bartneriaeth £'000	Cyfraniad yr awdurdod £'000
(596)	596	318	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Darpariaeth Gwasanaethau Integredig yn defnyddio Cronfa Gyffredin. Darparu cyfleoedd dydd i bobl sy'n ymadfer ar ôl problemau iechyd meddwl.	(560)	560	280
(2,645)	2,574	629	CBS Rhondda Cynon Taf CBS Merthyr Tudful BILI Cwm Taf Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Comisiynu integredig o gronfa gyffredin i gaffael offer cymunedol penodol i bobl gymwys yn ardal weinyddol y bartneriaeth. Rhondda Cynon Taf yw'r partner arweiniol.	(2,646)	2,734	609
(4,595)	4,595	2,473	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Darpariaeth gwasanaethau integredig yn defnyddio cronfa gyffredin i ddarparu gwasanaethau cymorth cymunedol	(4,730)	4,730	2,595
(825)	825	275	CBS Castell-nedd Port Talbot, Dinas a Sir Abertawe	Darparu Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd	(657)	657	198

15. Tâl y Swyddogion

Mae angen pedwar datgeliad gwahanol er mwyn sicrhau y cydymffurfir â naill ai Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, neu God CIPFA.

Datgeliad 1 – Cymhareb Tâl y Prif Weithredwr i dâl canolrifol holl weithwyr y corff

Yn achos Pen-y-bont ar Ogwr, y gymhareb yw 6.64 (2016-17: 6.64) a'r cyflog canolrifol yw £20,138 (2106-17: £19,939), hynny yw, mae tâl y Prif Weithredwr 6.64 gwaith yn fwy na thâl canolrifol gweithwyr y Cyngor.

Datgeliad 2 : Tabl Tâl Swyddogion dros £60k

Mae nifer y gweithwyr (gan gynnwys athrawon) yr oedd eu tâl, heb gynnwys cyfraniadau pensiwn, yn £60,000 neu ragor am y flwyddyn, fel a ganlyn:

2016-17 gan gynnwys Costau Dileu Swyddi	Band Tâl	Nifer y gweithwyr				
		Symudiad yn y Bandiau	2017-18 gan gynnwys Costau Dileu Swyddi	2017-18 heb gynnwys Costau Dileu Swyddi	Nifer yr Athrawon yn y Ffigurau heb gynnwys Dileu Swyddi	Nifer y Swyddogion heblaw Athrawon yn y Ffigurau heb gynnwys Dileu Swyddi
19	£60,000 - £64,999	3	22	21	19	2
13	£65,000 - £69,999	(2)	11	11	11	-
6	£70,000 - £74,999	(2)	4	4	4	-
8	£75,000 - £79,999	(1)	7	7	5	2
6	£80,000 - £84,999	3	9	6	1	5
1	£85,000 - £89,999	-	1	1	1	-
1	£90,000 - £94,999	1	2	1	1	-
2	£95,000 - £99,999	(2)	-	-	-	-
2	£100,000 - £104,999	-	2	2	1	1
6	£105,000 - £109,999	(4)	2	2	-	2
-	£110,000 - £114,999	1	1	-	-	-
1	£115,000 - £119,999	(1)	-	-	-	-
1	£120,000 - £124,999	(1)	-	-	-	-
-	£125,000 - £129,999	1	1	1	1	-
1	£130,000 - £134,999	-	1	1	-	1
1	£135,000 - £139,999	(1)	-	-	-	-
-	£335,000 - £339,999	2	2	-	-	-
68		(3)	65	57	44	13

Note 1: Mae'r costau hyn yn cynnwys costau afreidedd a thaliadau yn lle rhybudd adeg ymadael yn ogystal ag unrhyw gostau straen sy'n gymwys, sef costau talu'n gynnar y budd-dal sy'n daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn pan fydd aelod o staff dros 55 oed yn cael ei wneud yn afreidiol.

Nodyn 2: Mae hyn yn cadarnhau bod 57 o unigolion sydd â thâl o £60,000 neu ragor, gan gynnwys:-

- 44 o Benaethiaid a Dirprwy Benaethiaid, a
- 13 o Uwch-reolwyr y Cyngor, gan gynnwys yr Uwch-swyddogion a dangosir yn Natgeliad 3 isod, a Phenaethiaid Gwasanaeth.

Datgeliad 3 : Tabl Tâl Uwch-swyddogion (gan gynnwys Cyfraniadau Pensiwn)

Teitl Swydd	Cyflog		Cyfraniadau Pensiwn		Cyfanswm y Tal gan gynnwys Cyfraniadau	
	17-18 £	16-17 £	17-18 £	16-17 £	17-18 £	16-17 £
Prif Weithredwr a Phennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig (Nodyn 1)	133,726	132,402	28,484	28,202	162,210	160,604
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth I Deuluoedd (Nodyn 4)	81,618	105,109	17,385	22,388	99,003	127,497
Cyfarwyddwr Corfforaethol Interim - Addysg a Chymorth I Deuluoedd (Nodyn 4)	102,602	3,238	21,854	690	124,456	3,928
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Cymunedau	106,160	105,109	22,612	22,388	128,772	127,497
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	106,160	105,109	22,612	22,388	128,772	127,497
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Adnoddau a Swyddog Adran 151 (Nodyn 5)	-	2,650	-	862	-	3,512
Pennaeth Cyllid - Swyddog A151	61,562	78,700	13,113	16,763	74,675	95,463
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethau	103,682	100,227	22,084	21,348	125,766	121,575

Nodiadau

Nodyn 1: Nid yw cyflog y Prif Weithredwr yn cynnwys taliadau am ddyletswyddau mewn etholiadau. Roedd y rhain yn £18,824 am ddau etholiad Seneddol, 39 o etholiadau Bwrdeistref Sirol a 49 o etholiadau Cyngor Cymuned.

Nodyn 2: Mae'r Cyfraniadau Pensiwn yn cyfeirio at daliadau gwirioneddol a wnaed.

Nodyn 3: Ni chafodd 'Treuliau' na 'Buddion mewn da' eu talu yn ystod y flwyddyn.

Nodyn 4: Cafodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Chymorth i Deuluoedd ei secondio i Lywodraeth Cymru nes ymadael â'r Cyngor ar 7 Ionawr 2018. Adenillwyd holl gostau'r secondiad oddi wrth Lywodraeth Cymru. Penodwyd Cyfarwyddwr interim yn ystod 2016-17 i ymgymryd â'r swydd hon.

Nodyn 5: Ymadawodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Adnoddau â'r Cyngor ym mis Ebrill 2016 ac ysgwyddodd y Pennaeth Cyllid rôl y Swyddog Adran 151 ac aelodaeth o'r Bwrdd Rheoli Corfforaethol. Ymadawodd y Pennaeth Cyllid â'r Cyngor ar 2 Ionawr 2018 a chafodd Pennaeth Cyllid a Swyddog Adran 151 interim ei benodi o dan drefniant contract gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Y costau a ysgwyddwyd yn y trefniant hwn yn ystod y flwyddyn oedd £26,355.

Datgeliad 4: Tabl ar Becynnau Ymadael

Mae nifer y pecynnau ymadael gyda chyfanswm y gost fesul band (£oedd) a chyfanswm cost y swyddi a ddilëwyd yn orfodol ac fel arall wedi'u nodi yn y tabl isod:

Band Cost y Pecynnau Ymadael (gan gynnwys taliadau Arbennig)	Dileu Swyddi'n Orfodol		Ymadawiadau Eraill y Cytunwyd arnynt		Cyfanswm Nifer y Pecynnau Ymadael fesul Band Cost		Cyfanswm Cost y Pecynnau Ymadael fesul Band Cost	
	17-18	16-17	17-18	16-17	17-18	16-17	17-18	16-17
£0 - £20,000	13	12	24	20	37	32	324,861	302,137
£20,001 - £40,000	4	4	18	4	22	8	576,770	247,684
£40,001 - £60,000	6	2	4	4	10	6	478,481	305,452
£60,001 - £80,000	1	3	1	-	2	3	125,264	198,796
£80,001 - £100,000	-	1	-	-	-	1	-	93,884
£100,001 - £120,000	-	-	-	2	-	2	-	217,963
£220,001 - £240,000	1	-	-	-	1	-	233,281	-
£240,001 - £260,000	1	-	-	-	1	-	254,462	-
	26	22	47	30	73	52	1,993,119	1,365,916

16. Lwfansau'r Aelodau

O ganlyniad i'r adroddiad ym mis Rhagfyr 2011 gan Banel Tâl Annibynnol Cymru, daeth system newydd o daliadau 'cyflog' i aelodau i rym yn llawn o 16 Mai 2012 ymlaen. Erbyn hyn mae gan y Cyngor 'Gyflog Sylfaenol' i'r holl aelodau, 'Cyflog Uwch' a Chyflog Dinesig.

2016-17 £'000		2017-18 £'000
526	Cyflog Sylfaenol (pob Aelod)	573
521	Uwch-gyflog	465
42	Cyflog Dinesig	25
1,089	Total	1,063

Mae manylion llawn y trefniadau 'cyflog' ar gael ar wefan y Cyngor, ac mae manylion holl enillion yr aelodau hefyd yn cael eu cyhoeddi bob blwyddyn ar wefan y Cyngor.

17. Costau Archwilio allanol

Yn 2017-18 ysgwyddodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr y ffioedd a ganlyn ar gyfer archwilio ac arolygu allanol. O'r swm a ysgwyddwyd, hawliwyd £5,083 (2016-17 - £15,030) yn erbyn grantiau:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
200	Archwilio'r Datganiad Ariannol	194
97	Archwilio'r Perfformiad	97
293	Gwasanaethau Archwilio Allanol	291
62	Hawliau a Ffurflenni Grantiau	78
340	Cyfanswm	369

18. Cymdeithion, Is-gwmnïau, Cyd-fentrau a Gweithrediadau ar y Cyd

Cymdeithion, Is-gwmnïau a Chyd-fentrau

Nid oes gan y Cyngor fuddiannau mewn is-gwmnïau, cymdeithion a chyd-fentrau, fel y'u diffinnir gan God CIPFA.

Nodir prif gyd-drefniadau'r Cyngor isod.

Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD)

Mae'r Cyngor yn bartner yng Nghyd-bwyllgor CCRCD sy'n cynnwys 10 o awdurdodau partner: Blaenau Gwent; Bro Morgannwg; Caerffili; Caerdydd; Casnewydd; Merthyr Tudful; Sir Fynwy; Rhondda-Cynon-Taf a Thor-faen. Cafodd y Fargen ei chadarnhau gan bob cyngor sy'n bartner ar 1 Mawrth 2017. Mae'r Cyd-bwyllgor wedi'i sefydlu i oruchwylio'r gwaith o ddarparu amryw o raglenni sydd wedi'u cynllunio i gynyddu cysylltedd ac i wella'r seilwaith ffisegol a digidol dros gyfnod o 20 mlynedd. Mae'r Fargen Ddinesig yn cynnwys cyllid o £734 miliwn ar gyfer Metro De Cymru, y darperir mwy na £500 miliwn ohono gan Lywodraeth Cymru a £125 miliwn gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig. Yn ychwanegol, mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi darparu cyfraniad o £375 miliwn ac mae'r deng cyngor wedi cytuno ar ymrwymiad i fenthycu cyfanswm o £120 miliwn fel rhan o'r Gronfa Fuddsoddi Eangach, y mae ymrwymiad y Cyngor iddo yn £11 miliwn – sef 9.4% ar sail ei gyfran o boblogaeth y ranbarth. Gwnaeth Pen-y-bont ar Ogwr gyfraniad cyfalaf i'r Cyd-bwyllgor o £2,285,187 yn ystod y flwyddyn (2016-17: £dim) a chyfraniad refeniw o £73,364 (2016-17-£16,899). Cyfanswm gwariant y bartneriaeth yn ystod y flwyddyn oedd £1,584,120 (2016-17 - £179,177).

Capita Glamorgan Consultancy Ltd

Mae Capita Glamorgan Consultancy Ltd yn fenter ar y cyd rhwng Capita Symonds a Chynghorau Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Merthyr Tudful a Rhondda Cynon Taf. Mae 14.7% o'r cyfrannau yn y cwmni'n perthyn i'r Cyngor, sydd â hawliau pleidleisio cyfwerth â hynny ar y Bwrdd. Mae'r Cyfarwyddwr Corfforaethol – Cymunedau yn aelod o'r Bwrdd. Yn ystod 2017-18, codwyd £1,038,722 (2016-17: £1,178,601) ar y Cyngor mewn cysylltiad â nwyddau, gwasanaethau a gwaith cyfalaf.

Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De

Mae Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canolbarth y De (CSCJES) yn darparu amrediad o wasanaethu gwella ysgolion yn ardaloedd awdurdodau lleol Pen-y-bont ar Ogwr, Caerdydd, Merthyr Tudful, Rhondda Cynon Taf a Bro Morgannwg. Cyfraniad Pen-y-bont ar Ogwr at y trefniant ar y cyd am y flwyddyn oedd £621,381 (2016-17 - £654,157).

Gwasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd (IFSS)

Trefniant ar y cyd yw hwn rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (yr awdurdod arweiniol), Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Chyngor Dinas a Sir Abertawe. Yn ystod 2017-18, cyfraniad Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr at y cyd-wasanaeth oedd £198,476 (2016-17-£274,854).

Cyd-wasanaeth Mabwysiadu

Cyd-wasanaeth yw hwn rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Chyngor Dinas a Sir Abertawe. Cyfraniad Pen-y-bont ar Ogwr at y gwasanaeth yn 2017-18 oedd £979,000 (2016-17 - £824,789).

Gwasanaeth Rheoleiddio Cyffredin

Trefniant ar y cyd yw hwn rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Cyngor Dinas Caerdydd a Chyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg ar gyfer darparu cyd-wasanaeth rheoleiddio a gafodd ei sefydlu yn 2015-16. Cyfraniad Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr at y cyd-wasanaeth oedd £1,620,637 (2016-17 - £1,823,700)

Gwasanaeth Archwilio Mewnol Cyffredin

Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a Chyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg yn gweithredu Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar y cyd. Cyfraniad Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr at y gwasanaeth ar y cyd hwn oedd £250,692 (2016-17 - £305,107)

Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid ac Ymyrryd Cynnar Bae'r Gorllewin

Dyma drefniant ar y cyd rhwng Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (yr arweinydd), Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Chyngor Dinas a Sir Abertawe ar gyfer darparu gwasanaethau Cyfiawnder Ieuenctid ac ymyrryd cynnar i blant a phobl ifanc. Cyfraniad Pen-y-bont ar Ogwr at y gwasanaeth ar y cyd am y flwyddyn oedd £274,668 (2016 -17 - £286,942).

Gorfodaeth Parcio Sifil

Mae Pen-y-bont ar Ogwr yn darparu Gorfodaeth Parcio Sifil ar ran Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a Chyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg. Mae cost y ddarpariaeth i Gyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg yn cael ei chodi arnynt yn llawn, a chyfanswm y gost oedd £213,209 (2016-17 - £197,996).

Cyd-bwyllgorau

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn nifer o gyd-bwyllgorau, a nodir isod y symiau a gyfrannwyd a ble i gael rhagor o wybodaeth.

Cyd-bwyllgor	Cyfraniad 2016/17	Cyfraniad 2017/18	
Archifau Morgannwg	£92,540	£91,560	www.cardiff.gov.uk
Amlogsgfa Llangrallo	£25,000	£Dim	www.bridgend.gov.uk
Amlogsgfa Margam	£439	£441	www.npt.gov.uk

Trefniadau ar y cyd o dan Adran 33 o Ddeddf GIG (Cymru) 2006

Mae gan y Cyngor drefniadau ar y cyd hefyd o dan Adran 33 o Ddeddf GIG (Cymru) 2006 sy'n cynnwys rhannu cronfeydd. Ceir rhagor o fanylion am y rhain yn nodyn 12 i'r cyfrifon.

19. Trafodiadau Partïon Cysylltiedig

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodiadau perthnasol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli'r cyngor neu i ddylanwadu arno neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodiadau hyn yn caniatáu i'r darllenwyr asesu i ba raddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu y gallai fod wedi sicrhau'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n ddirwystr gyda'r Cyngor.

Llywodraeth Cymru

Mae gan Lywodraeth Cymru gryn ddylanwad dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor – hi sy'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Cyngor yn gweithio ynddo, yn darparu'r rhan fwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau ac yn rhagnodi telerau llawer o'r trafodion sydd gan y Cyngor gyda phartïon eraill (e.e. biliau'r dreth gyngor). Nodir y grantiau a gafwyd oddi wrth adrannau'r llywodraeth yn Nodiadau 4 a 5 uchod.

Aelodau

Mae gan Aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisïau ariannol a pholisïau gweithredu y Cyngor. Mae buddiannau allanol yr Aelodau'n cael eu cadw mewn cofrestr, sydd ar gael i'w harchwilio ar wefan y Cyngor. Dangosir cyfanswm lwfansau'r aelodau a dalwyd yn 2016-17 yn Nodyn 14. Rhoddwyd grantiau i sefydliadau yr oedd eu huwch-reolwyr yn cynnwys Aelodau, gan gynnwys Cyngor ar Bopeth Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr £224,515 (£247,046 yn 2016-17) a Chymdeithas Mudiadau Gwirfoddol Pen-y-bont ar Ogwr £104,500 yn 2017-18 (£95,370 yn 2016-17 (wedi'i ailddatgan)). Ym mhob achos, cafodd y grantiau eu gwneud ar ôl ystyriaeth briodol i ddatganiadau ynglŷn â buddiannau. Ni chymerodd yr aelodau perthnasol ran mewn unrhyw drafodaethau neu benderfyniadau ynglŷn â'r grantiau. Cyfanswm y taliadau eraill a wnaed i sefydliadau y gwnaeth eu haelodau ddatganiad ynglŷn â buddion oedd £426,230 (£179,345 yn 2016-17).

Prif swyddogion

Yn ystod 2017-18 eisteddodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Cymunedau ar Fwrdd Capita Glamorgan Consultancy Ltd. Mae 14.7% o'r cyfrannau yn y cwmni'n perthyn i'r Cyngor sydd â hawliau pleidleisio cyfwerth â hynny ar y Bwrdd. Yn ystod 2017-18 codwyd £1,038,722 (2016-17: £1,178,601) ar y Cyngor mewn cysylltiad â nwyddau, gwasanaethau a gwaith cyfalaf. Yn ychwanegol, roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol yn eistedd ar Fwrdd CSC Foundry Ltd, sef corff â dibenion arbennig sy'n is-gwmni sy'n perthyn yn llwyr i Gyd-bwyllgor y Fargen Ddinesig. Ceir manylion y taliadau a wnaed i Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn Nodyn 18 i'r cyfrifon.

Roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn Aelod Bwrdd Cyswllt o Fwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg. Mae gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd amrediad o drefniadau ffurfiol fel y'i nodir yn nodyn 14 – Adran 33 o Ddeddf GIG (Cymru) 2006.

Mae'r Pennaeth dros Adfywio, Datblygu a Gwasanaethau Eiddo yn Aelod Bwrdd dros Goleg Penybont ac yn Gyfarwyddwr hefyd i Ardal Gwella Busnes Pen-y-bont ar Ogwr, sydd newydd ei sefydlu. Yn ystod 2017-18 cyfanswm y taliadau i'r Coleg oedd £295,640 (2016-17: £217,514). Mae'r Cyngor yn gweithredu fel casglwr Ardrethi Busnes ar ran yr Adran Gwella Busnes ac yn trosglwyddo'r arian hwnnw i'r cwmni. Nid oes gan y Cyngor unrhyw drafodiadau busnes gyda'r cwmni Ardal Gwella Busnes. Ni chafodd unrhyw Gyfarwyddwyr unrhyw gydnabyddiaeth ariannol am y swyddi hyn.

Cyd-bwyllgorau eraill

Mae gan y Cyngor nifer o drefniadau i rannu cyllidebau gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg yn unol â'r manylion yn Nodyn 14. Mae hefyd yn talu ffi reoli i Ymddiriedolaeth Awen, sy'n sefydliad dielw, am wasanaethau diwylliannol. Y swm a dalwyd yn 2017-18 oedd £ 3,226,540 (2016-17: £ 3,334,802). Mae gan Fwrdd Ymddiriedolaeth Awen Aelod o'r Teulu ac aelod o'r teulu fel Cyfarwyddwyr.

Cyd-bwyllgor Archifau Morgannwg

Rheolir a gweinyddir Swyddfa Cofnodion Morgannwg gan Gyd-bwyllgor Archifau Morgannwg o dan bwerau a roddir gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994.

Amlosgfa Llangrallo

Mae Amlosgfa Llangrallo o dan reolaeth Cyd-bwyllgor o Aelodau o Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Bwrdeistref Sirol Bro Morgannwg. Mae datganiadau ariannol y Cyd-bwyllgor hwn ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (www.bridgend.gov.uk).

Amlosgfa Margam

Mae Amlosgfa Margam o dan reolaeth Cyd-bwyllgor o Aelodau o Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sy'n rheoli'r Amlosgfa. Mae datganiadau ariannol y Cyd-bwyllgor hwn ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot (www.npt.gov.uk)

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae gan y Cyngor nifer o drefniadau i rannu cyllidebau gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg yn unol â'r manylion yn Nodyn 14. Mae hefyd yn talu ffi reoli i Ymddiriedolaeth Awen, sy'n sefydliad dielw, am wasanaethau diwylliannol. Y swm a dalwyd yn 2017-18 oedd £3,226,540 (2016-17: £3,334,802). Mae gan Fwrdd Ymddiriedolaeth Awen un Aelod ac aelod o deulu Aelod yn Gyfarwyddwyr.

Nodiadau i'r Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

20. Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Ariannu o dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wnaed yng nghyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr a gydnabuwyd gan y Cyngor yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol ar gyfer yr adnoddau y mae darpariaethau statudol yn pennu eu bod ar gael i'r Cyngor i dalu gwariant refeniw a chyfalaf yn y dyfodol.

Mae'r canlynol yn disgrifio'r cronfeydd wrth gefn y gwnaed yr addasiadau ar eu cyfer.

Balans Cronfa'r Cyngor

Dyma'r gronfa statudol y mae'n ofynnol i holl dderbyniadau'r Cyngor gael eu talu iddi ac y mae holl rwymedigaethau'r Cyngor i'w talu ohoni, ac eithrio i'r graddau y gall rheolau statudol ddarparu'n wahanol. Mae'r rheolau hyn hefyd yn cael pennu ym mha flwyddyn ariannol y dylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, heb gyd-fynd o reidrwydd â'r arferion cyfrifyddu priodol. Gan hynny, mae Balans Cronfa'r Cyngor yn crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor bŵer statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf (neu'r diffyg neu'r adnoddau y mae'n ofynnol i'r Cyngor eu hadennill) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf yn cadw'r enillion yn sgil gwaredu tir neu asedau eraill, y mae'r statud yn eu cyfyngu rhag cael eu defnyddio heblaw i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i'w neilltuo i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa'n dangos yr adnoddau sydd heb eu defnyddio at y dibenion hyn eto ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio

Mae'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio yn cadw'r grantiau a'r cyfraniadau a gafwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi bodloni'r amodau ar eu cyfer a fyddai'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ad-dalu fel arall, ond sydd heb eu defnyddio eto i dalu am wariant. Mae'r balans yn cael ei gyfyngu gan delerau'r grantiau ynglŷn â'r gwariant cyfalaf y gellir ei ddefnyddio ar ei gyfer a/neu ynglŷn â'r flwyddyn ariannol y caniateir hynny ynddi.

Mae'r tablau isod yn manylu ar yr addasiadau ar gyfer 2016-17 at ddibenion cymharu â'r addasiadau ar gyfer 2017-18.

Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy

Mae hyn yn cynnwys y Gronfa wrth Gefn Ailbrisio sy'n cadw'r enillion a wnaed gan y Cyngor yn sgil cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, ei Beiriannau a'i Offer; y Gronfa Bensiynau wrth Gefn sy'n amsugno'r gwahaniaethau mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer buddion cyllid a hynny yn unol â'r darpariaethau statudol; y Cyfrif Addasu Cyfalaf sy'n amsugno'r gwahaniaeth mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r broses o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol; y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol sy'n amsugno'r gwahaniaeth mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer incwm a gwariant yn ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac ar gyfer dwyn colledion neu elwa ar enillion yn unol â darpariaethau statudol; a'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig Byrdymor sy'n amsugno gwahaniaethau a fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor drwy gronni absenoldebau iawndaledig a enillwyd ond nas cymerwyd yn ystod y flwyddyn.

2016-17	Cronfeydd Defnyddiadwy			Cronfeydd wrth gefn Annefnyddiadwy
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiad i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau y mae incwm a gwariant, sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn a gyfrifwyd gyda nhw, yn unol â'r gofynion statudol:</i>				
Costau pensiynau (wedi eu trosglwyddo i'r Gronfa Pensiynau, neu ganddi)	9,140			(9,140)
Offerynnau Ariannol (wedi eu trosglwyddo o Gyfrif Addasu yr Offerynnau Ariannol)	(8)			8
Tâl gwyliau (wedi'i drosglwyddo i Gronfa wrth gefn Absenoldebau wedi eu Croni)	435			(435)
Dirymu cofnodion wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu'r Diffyg o'r Darpariaeth Gwasanaethau mewn cysylltiad a gwariant cyfalaf (codir yr eitemau hyn ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf)	31,134			(31,134)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	40,701	-	-	(40,701)
Addasiadau rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo derbyniadau o refeniw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol i'r Gronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	(5,293)	5,293		
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyled (trosglwyddo o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(10,301)			10,301
Gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan falansau refeniw (trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(2,105)			2,105
Cyfanswm Addasiadau rhwng Addasiadau Refeniw a Chyfalaf	(17,699)	5,293	-	12,406
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf		(2,285)		2,285
Defnydd o grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	(6,486)			6,486
Taliadau arian parod mewn cysylltiad â derbyniadau cyfalaf gohiriedig				
Symiau eraill (gan gynnwys taliadau morgeisi)		4		(4)
Cyfanswm addasiadau i Gronfeydd Cyfalaf	(6,486)	(2,281)	-	8,767
Cyfanswm Addasiadau	16,516	3,012	-	(19,528)

2017-18	Cronfeydd Defnyddiadwy			Cronfeydd wrth gefn Annefnyddiadwy
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio	
	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiad i Adnoddau Refeniw				
<i>Symiau y mae incwm a gwariant, sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn a gyfrifwyd gyda nhw, yn unol â'r gofynion statudol:</i>				
Costau pensiynau (wedi eu trosglwyddo i'r Gronfa Pensiynau, neu ganddi)	11,810			(11,810)
Offerynnau Ariannol (wedi eu trosglwyddo o Gyfrif Addasu yr Offerynnau Ariannol)	(8)			8
Tâl gwyliau (wedi'i drosglwyddo i Gronfa wrth gefn Absenoldebau wedi eu Croni)	519			(519)
Dirymu cofnodion wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu'r Diffyg o'r Darpariaeth Gwasanaethau mewn cysylltiad a gwariant cyfalaf (codir yr eitemau hyn ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf)	30,199			(30,199)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	42,520	-	-	(42,520)
Addasiadau rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo derbyniadau o refeniw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol i'r Gronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	(573)	573		
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyled (trosglwyddo o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(7,179)			7,179
Gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan falansau refeniw (trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(9,922)			9,922
Cyfanswm Addasiadau rhwng Addasiadau Refeniw a Chyfalaf	(17,674)	573	-	17,101
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf		(783)		783
Defnydd o grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	(13,024)			13,024
Taliadau arian parod mewn cysylltiad â derbyniadau cyfalaf gohiriedig			105	(105)
Symiau eraill (gan gynnwys taliadau morgeisi)		7		(7)
Cyfanswm addasiadau i Gronfeydd Cyfalaf	(13,024)	(776)	105	13,695
Cyfanswm Addasiadau	11,822	(203)	105	(11,724)

Nodiadau i'r Fantolen

21. Asedau anghyfredol

a) Ymrwymadau cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2018 roedd ymrwymadau o ryw £5.874 miliwn yn bodoli ar gontractau gwaith cyfalaf a ddechreuwyd cyn y dyddiad hwnnw. Dangosir y manylion yn y tabl isod.

2016-17 wedi'i ailddatgan £'000		2017-18 £'000
8,363	Darpariaeth Gynradd De Dyffryn Garw	3,890
5,834	Ysgol Gynradd Brynmenyn	-
-	Ysgol Gynradd Pencoed	4,248
14,197	Cyfanswm	8,138

b) Nodiadau ar Asedau Anghyfredol

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir ac Ysgolion Gwirfoddol a Reolir

Mae'r Cyngor yn cydnabod ei unig Ysgol Wirfoddol a Reolir ar ei Fantolen, sef Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru Pen-y-fai. Nid yw'r pedair ysgol gynradd wirfoddol a gynorthwyir na'r un ysgol gyfun wirfoddol a gynorthwyir yn asedau i'r Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

c) Prisio Asedau Anghyfredol

Mae Asedau Anghyfredol wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar y sail brisio a nodir yn y Datganiad Polisiâu Cyfrifyddu. Mae'r holl asedau yn cael eu prisio ar sail 3 blynedd dreigl ar 31 Rhagfyr, a'u hadolygu ar 31 Mawrth, i gadarnhau na fu newidiadau sylweddol yn y gwerth yn ystod y cyfnod hwnnw. Gwnaed y prisiau hyn gan Syrfewyr y Cyngor yn unol â'r Nodiadau Ymarfer a Chyfarwyddyd ar Ddatganiadau ar Brisio Asedau gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ar gyfer asedau nad ydynt yn rhai buddsoddi. Caiff asedau buddsoddi eu prisio'n annibynnol gan Cooke & Arkwright.

Crynodeb o Eiddo, Peiriannau ac Offer (EPE)	Tir ac adeiladau eraill £'000	Cerbydau, Peiriannau ac Offer £'000	Sailwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Gormodol £'000	Asedau'n cael eu Hadeiladu £'000	Cyfanswm yr Asedau EPE £'000	Asedau PFI a gynhwyswyd yn y EPE £'000
Cost neu brisiad								
At 1 Ebrill 2017	393,381	8,572	209,507	5,052	8,250	4,068	628,830	24,142
Ychwanegiadau	3,148	1,705	4,934	-	3,520	16,496	29,803	-
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan l'r GCA	(6,949)	-	-	-	(12)	-	(6,961)	-
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbrizio heb eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrizio	5,153	-	-	2	946	-	6,101	-
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbrizio a gydnabuwyd yn y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(454)	-	-	(42)	174	-	(322)	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	(2,601)	(503)	-	-	-	-	(3,104)	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir l'w Gwerthu	(2,101)	-	-	-	(2,380)	-	(4,481)	-
Ailddosbarthu asedau (i)/o Eiddo Buddsoddi	850	-	-	-	200	-	1,050	-
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	8,718	(410)	(264)	(61)	4,432	(12,825)	(410)	-
At 31 Mawrth 2018	399,145	9,364	214,177	4,951	15,130	7,739	650,506	24,142
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig								
At 1 Ebrill 2017	(14,367)	(3,967)	(139,460)	(37)	(13)	(1)	(157,845)	(931)
Tal Dibrisiant am y flwyddyn	(10,900)	(1,075)	(10,788)	-	(1)	-	(22,764)	(927)
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan l'r gwarged/diffyg ar y ddarpariaeth gwasanaethau	6,949	-	-	-	12	-	6,961	-
Colledion Ailbrizio/(Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gronfa Ailbrizio	(376)	(56)	(227)	-	-	-	(659)	-
Dileu cydnabyddiaeth – arall	-	-	-	-	-	-	-	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	581	384	-	-	-	-	965	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir l'w Gwerthu	-	-	-	-	-	-	-	-
Symudiadau Eraill	-	82	-	-	-	1	83	-
At 31 Mawrth 2018	(18,113)	(4,632)	(150,475)	(37)	(2)	-	(173,259)	(1,858)
Y Fantolen ar 1 Ebrill 2017	379,014	4,605	70,047	5,015	8,237	4,067	470,985	23,211
Y Fantolen ar 31 Mawrth 2018	381,032	4,732	63,702	4,914	15,128	7,739	477,247	22,284

Crynodeb o Eiddo, Peiriannau ac Offer (EPE)	Tir ac adeiladau eraill £'000	Cerbydau, Peiriannau ac Offer £'000	Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedua Gormodol £'000	Asedau'n cael eu Hadeiladu £'000	Cyfanswm yr Asedua EPE £'000	Asedau PFI a gynhwyswyd yn y EPE £'000
Cost neu brisiad								
At 1 Ebrill 2016	386,768	7,744	205,946	4,845	8,256	6,300	619,859	24,142
Ychwanegiadau	3,661	832	3,561	-	-	5,827	13,881	-
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan l'r GCA	(4,423)	-	-	-	-	-	(4,423)	-
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbriso heb eu cydnabod yn y Gronfa Ailbriso	4,152	-	-	-	766	-	4,918	-
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbriso a gydnabuwyd yn y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	462	-	-	7	(14)	-	455	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	(3,739)	(4)	-	-	(70)	-	(3,813)	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir l'w Gwerthu	(430)	-	-	200	(1,863)	-	(2,093)	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Eiddo Buddsoddi	-	-	-	-	45	-	45	-
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	6,930	-	-	-	1,130	(8,059)	1	-
At 31 Marwth 2017	393,381	8,572	209,507	5,052	8,250	4,068	628,830	24,142
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig								
At 1 Ebrill 2016	(8,953)	(2,546)	(128,685)	(37)	-	(1)	(140,222)	(4)
Tal Dibrisiant am y flwyddyn	(10,362)	(1,303)	(10,654)	-	(1)	-	(22,320)	(927)
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan l'r gwarged/diffyg ar y ddarpariaeth gwasanaethau	4,423	-	-	-	-	-	4,423	-
Colledion/(Gwrthdroadau) drwy Amhariad a gydnabuwyd yn y Gronfa Ailbriso	(154)	-	-	-	-	-	(154)	-
Colledion Ailbriso/(Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gronfa Ailbriso	(1,255)	(119)	(121)	-	-	-	(1,495)	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	-	-	-	-	-	-	-	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir l'w Gwerthu	1,922	1	-	-	-	-	1,923	-
Symudiadau Eraill	12	-	-	-	(12)	-	-	-
At 31 Mawrth 2017	(14,367)	(3,967)	(139,460)	(37)	(13)	(1)	(157,845)	(931)
Y Fantolen ar 1 Ebrill 2016	377,815	5,198	77,261	4,808	8,256	6,299	479,637	24,138
Y Fantolen ar 31 Mawrth 2017	379,014	4,605	70,047	5,015	8,237	4,067	470,985	23,211

d) Asedau Anniriaethol.

Mae'r ased anniraethol yn cyfeirio at System Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru, WCCIS.

Asedau anniriaethol	£'000
Cost neu brisiad	
Ar 1 Ebrill 2017	5,480
Ywchwanegiadau	113
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	410
Ar 31 Mawrth 2018	6,003
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig	
Ar 1 Ebrill 2017	(1,105)
Tâl Dibrisiant am y flwyddyn	(707)
Symudiadau Eraill	(82)
Ar 31 Mawrth 2018	(1,894)
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill 2017	4,375
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth 2018	4,109

Asedau anniriaethol	£'000
Cost neu brisiad	
Ar 1 Ebrill 2016	5,480
Ar 31 Mawrth 2017	5,480
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig	
Ar 1 Ebrill 2016	(480)
Tâl Dibrisiant am y flwyddyn	(625)
Ar 31 Mawrth 2017	(1,105)
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill 2016	5,000
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth 2017	4,375

e) Ffynonellau Cyllid ar gyfer Gwariant Cyfalaf

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(3,914)	Benthyciadau	(9,853)
(9,568)	Grantiau'r Llywodraeth	(14,212)
(2,285)	Derbyniadau cyfalaf	(180)
(2,105)	Cyfraniad refeniw	(9,922)
(527)	Cyfraniad arall	(2,417)
(18,399)	Cyfanswm	(36,584)

f) Gwariant Refeniw a Ariennir gan Gyfalaf o dan Statud

Mae'r rhain yn ymwneud â gwariant cyfalaf nad yw'n arwain at greu ased diriaethol anghyfredol. Maent yn cynnwys grantiau adnewyddu a chyfraniadau tuag at wariant cyfalaf a ysgwyddwyd gan bartion eraill.

2016-17 £'000		2017-18 £'000
4,518	Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	6,669
(3,736)	Grantiau a Chyfraniadau	(2,960)
782	Cyfanswm	3,709

g) Y gofyniad ar gyfer cyllido cyfalaf a chyllido gwariant cyfalaf

2016-17 £'000	Gofyniad Cyllido Cyfalaf	2017-18 £'000
174,706	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	168,060
(259)	Gwrthdroi'r Diwygiad I'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf Benthycia heb	750
	Gwrthdroi'r Diwygiad I'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf Benthycia heb	
13	Gymorth MRP	(25)
	Addasiad Blwyddyn Flaenorol y Ganolfan Arloesi	(603)
174,460	Gofyniad Diwygedig ar gyfer Cyllido Cyfalaf Agoriadol	168,182
	Buddsoddiad Cyfalaf	
13,881	Eiddo, Peiriannau, Offer	29,916
4,518	Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	6,669
	Ffynhonnell Cyllid	
(10,095)	Grantiau a chyfraniadau	(16,631)
(2,285)	Derbyniadau Cyfalaf a defnyddiwyd	(180)
(2,105)	Cyfraniadau Refeniw	(9,922)
(5,123)	Darpariaeth Refeniw Isaf	(5,056)
(4,534)	MRP Benthyciadau heb Gymorth	(1,364)
(55)	MRP y Ganolfa Arloesi	(60)
(50)	MRP yr Amloggaf	(79)
(552)	MRP yr Ysgol PFI	(595)
168,060	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau	170,880
	Esboniad y Symudiadau yn y Flwyddyn	
	(Gostyngiad) yn yr Angen Isorweddol i Fenthycia (gyda chymorth	
(1,259)	ariannol y llywodraeth)	(1,830)
	Cynnydd/(Gostyngiad) yn yr Angen Isorweddol i Fenthycia (heb	
(4,534)	gymorth ariannol y llywodraeth)	5,305
(55)	Asedau a gafwyd o dan brydlesau ariannol	(60)
(552)	Asedau a gafwyd o dan Contract PFI	(595)
(6,400)	Cynnydd/(Gostyngiad) yn y Gofyniad Cyllid Cyfalaf	2,820

22. Eiddo Buddsoddi

Mae'r tabl a ganlyn yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
5,185	Balans ar 1 Ebrill	5,060
(45)	Trosglwyddwyd lasedau dros ben	(1,050)
(80)	Gwarediadau	-
-	Enilliad/(colled) Net o addasiadau gwerth teg	350
5,060	Balans ar 31 Mawrth	4,360

23. Dyledwyr Byrdymor

Yr arian sy'n ddyledus i'r Cyngor ar ôl gwneud darpariaeth ar gyfer dyledion y mae'n bosibl na chânt eu hadennill yw hyn. Rhestrir y prif ddyledwyr isod:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
9,844	Cyrff y Llywodraeth Ganolog	8,943
4,717	Awdurdodau Lleol Eraill	5,477
246	Cyrff y GIG	3,577
14,660	Endidau ac unigolion eraill	13,061
29,467	Balans ar 31 Mawrth	31,058

Mae'r Cyngor yn casglu taliadau NNDR ar ran Llywodraeth Cymru. Ar 31 Mawrth 2017, roedd y Cyngor wedi talu mwy o arian parod nag yr oedd wedi'i gasglu, a chynhwyswyd y gormodedd hwn yn y Fantolen fel dyled o £0.154 miliwn. Y swm cyfatebol ar gyfer 2016-17 oedd dyled o £1.414 miliwn, a oedd yn cynrychioli'r arian nad oedd wedi ei dalu eto gan Lywodraeth Cymru.

24. Asedau a Gedwir i'w Gwerthu

2016-17 £'000		2017-18 £'000
4,035	Balans ar 1 Ebrill	1,730
2,293	Asedau nwydd eu dosbarthu fel Asedau a Gedwir i'w Gwerthu: Eiddo, Peiriannau ac Offer	4,661
(200)	Asedau a ddad-ddosbarthwyd fel Asedau a Gedwir i'w Gwerthu: Eiddo Peiriannau ac Offer	(180)
(4,398)	Enilliad/(Colled) Ailbrisio	(250)
1,730	Balans ar 31 Mawrth	5,961

25. Credydwyr Byrdymor

Dyma'r arian sy'n ddyledus gan y Cyngor ac fe'i dadansoddir fel a ganlyn:

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(4,199)	Cyrff y Llywodraeth Ganolog	(4,649)
(4,491)	Awdurdodau Lleol Eraill	(2,055)
(121)	Cyrff y GIG	(793)
(18,499)	Endidau ac unigolion eraill	(24,758)
(27,310)	Balans ar 31 Mawrth	(32,255)

26. Darpariaethau

Mae gan y Cyngor ddwy ddarpariaeth fel y'i nodir isod:

2016-17 £'000		Gwariant £'000	Cynydd/ (gostyngiad) £'000	2017-18 £'000	< 1 yr £'000	> 1 yr £'000
3,100	Yswiriant (BCBC)	(707)	495	2,888	666	2,222
268	Ymrwymiad Lleihau Carbon	(268)	253	253	253	-
297	Darpariaethau eraill	-	763	1,060	1060	
3,368	Balans ar 31 Mawrth	(975)	1,511	4,201	1,979	2,222

Darpariaeth Yswiriant (Hunan-gyllido / MMI)

Hunan-gyllido

Mae gan y Cyngor gronfa hunan-yswiro. Mae'r Ddarpariaeth Yswiriant hon wedi'i neilltuo er mwyn talu'r gost a amcangyfrifir i'r Cyngor yn sgil rhwymedigaethau nad ydynt wedi eu talu ar gyfer y blynyddoedd polisi hyd at 2016-17 o ran Rhwymedigaeth Cyflogwr, Rhwymedigaeth Gyhoeddus ac Eiddo. Er hynny, ansicr yw union gost hawliadau unigol ac amser y taliadau. Mae gan y Cyngor hefyd gronfa wrth gefn sydd wedi'i neilltuo ar gyfer Yswiriant, sy'n gweithredu fel clustog ychwanegol ar gyfer y gronfa yn ychwanegol at gyfanswm y rhwymedigaeth sydd heb ei dalu, er mwyn caniatáu ar gyfer digwyddiadau annisgwyl, dirywiad sy'n waeth na'r disgwyl yn y cronfeydd cyfredol a cholledion yn y dyfodol sy'n uwch na'r disgwyl o ran amlder a chost.

Cynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon

Mae'r ddarpariaeth hon yn cynrychioli'r rhwymedigaeth i brynu Lwfansau'r Ymrwymiad Lleihau Carbon (CRC) ar gyfer allyriadau carbon deuocsid yn ystod 2016-17. Caiff y taliad ei wneud drwy brynu lwfansau'n ôl-weithredol yn ystod haf 2017.

Darpariaethau eraill

Crëwyd darpariaeth newydd yn ystod y flwyddyn i ddarparu ar gyfer gwerth taliadau iawndal posibl yn y dyfodol yn deillio o ymgyfreitha sydd ar ei hanner.

27. PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill

2016-17 £'000		Ychwanegiadau yn y Flwyddyn £'000	Gostyngiad yn y Flwyddyn £'000	Wedi'i symid i Gredydwy'r Byrdymor £'000	2017-18 £'000
17,640	Rhwymedigaeth Prydles PFI Ysgol Maesteg			(640)	17,000
604	Rhwymedigaeth Ariannol y Ganolfan Arloesi			(67)	537
350	Contract Gwastraff			(50)	300
70	Escrow (Clwb Pêl-droed)	10	(50)		30
2,400	Benthyciad Llywodraeth Cymru – Cwm Llyfni				2,400
21,064	Balans ar 31 Mawrth	10	(50)	(757)	20,267

Mae Rhwymedigaeth Les Cyllid y PFI yn cyfateb i werth teg yr ased sefydlog ar gyfer y PFI Ysgolion ar y dyddiad y daeth yr ased i Fantolen y Cyngor, sef £21.898 miliwn (Gorffennaf 2008). Caiff hyn ei ddibrisio dros oes y contract PFI yn unol â gwerth y taliad unedol a gymerir fel yr elfen lesio cyfalaf bob blwyddyn. Y swm a gofnodwyd ar gyfer 2016-17 oedd £552,000 ac mae £595,000 wedi'i drosglwyddo i Gredydwy'r Byrdymor gan adael rhwymedigaeth hirdymor heb ei thalu o £17.640 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn.

Cydnabuwyd Rhwymedigaeth Ariannol y Ganolfan Arloesi o £0.917 miliwn yn 2009-10 fel benthyciad o ran sylwedd. Mae hyn yn cael ei gofnodi ar gyfer y pedair blynedd ar ddeg o'r benthyciad sydd yn weddill. Y swm a gofnodwyd yn 2017-18 oedd £61,000, ac mae £67,000 wedi'i drosglwyddo i Gredydwy'r Byrdymor gan arwain at rwymedigaeth ariannol o £0.537 miliwn ar 31 Mawrth 2018.

Mae rhwymedigaeth y Contract Gwastraff i'w ad-dalu fesul rhandaliad o £50,000 y flwyddyn.

Mae'r rhwymedigaeth Escrow hirdymor yn gronfa a fydd yn cael ei chynnal a'i chynyddu i ganiatáu ar gyfer adfer caeau chwarae yng Ngholeg Pen-y-bont ar Ogwr – Pen-coed yn y dyfodol.

28. Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy

Mae'r nodiadau canlynol yn rhoi manylion Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy y Cyngor:

a) Cronfa wrth gefn Ddefnyddiadwy ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf

Derbyniadau cyfalaf yw'r rhain sydd ar gael i gyllido gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

2016-17 £'000		2017-18 £'000
18,352	Balans ar 1 Ebrill	21,364
5,293	Derbyniadau Cyfalaf a Dderbyniwyd	573
4	Ad-daliadau Morgais (Cronfa'r Cyngor)	7
(2,285)	Derbyniadau a ddefnyddiwyd i ariannu gwariant cyfalaf	(180)
	Addasiad blwyddyn flaenorol Canolfan Arloesi	(603)
21,364	Balans ar 31 Mawrth	21,161

b) Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd

Rhoddir manylion y Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd ar 31 Mawrth 2018 yn y Fantolen isod:

Opening Balance 2017-18 £'000	Cronfa wrth Gefn	Symudiadau yn ystod 2017-		Balans Cau 2017-18 £'000
		Ychwanegia dau/ Ail- ddosbarthiad au £'000	Defnydd yn ôl Cyfarwyddiaeth £'000	
7,960	Cronfa'r Cyngor	387		8,347
	Cronfeydd wrth gefn Corfforaethol:			
1,262	Cynllun Rheoli Asedau	381	(281)	1,362
718	Cronfa wrth Gefn Cynnal a Chadw Adeiladau	306	(1)	1,023
249	Cronfa Dihonolrwydd Cyfalaf	268	(163)	354
11,380	Cyfraniad Rhaglen Gyfalaf	6,016	(5,314)	12,082
1,588	Newid Rheolaeth	-	(405)	1,183
-	Cronfa wrth Gefn ar gyfer Pwysau Corfforaethol	1,000	-	1,000
	Gwaith brys yn ymwneud â'r Ddeddf Gwahaniaethu ar Sail			
182	Anabled	1	(64)	119
1,936	Trawsnewid digidol	(380)	(301)	1,255
1,268	Systemau TG a Chyllid	55	(118)	1,205
2,335	Cronfa wrth gefn ar gyfer yswiriannau	-	-	2,335
8,451	Cronfa wrth gefn ar gyfer Hawliadau mawr	(429)	-	8,022
	Cyllideb wrth gefn ar gyfer Datganiad Ariannol Tymor			
1,000	Canolig	-	(200)	800
138	Strategaeth Gwaredu Eiddo	13	(50)	101
146	Cronfa wrth gefn Tir y Cyhoedd	0	-89	57
8,103	Ad-drefnu gwasanaethau	1,130	(1,276)	7,957
4	Contract Rheoli gwastraf	-	(4)	-
500	Bil Diwygio Lles	(200)	-	300
39,260	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn Corfforaethol	8,161	(8,266)	39,155
	Cronfeydd wrth gefn y Cyfarwyddiaethau:			
175	Strategaeth parcio ceir*	(175)	-	-
	Cronfa'r Fargen Ddinesig	1,088	-	1,088
31	Cronfa wrth gefn Diogelu'r Gymuned	66	-	97
651	Materion Cyfarwyddiaeth*	1,438	(137)	1,952
50	Cyfrif Cronfeydd wrth gefn gan roddion	3	-	53
25	Cronfa wrth gefn Adnoddau Dynol	(10)	(10)	5
20	System TG Cynllun Datblygu Lleol	-	-	20
1,036	Plant sy'n Derbyn Gofal	(1)	(96)	939
66	Cronfeydd wrth gefn Partneriaethau	(66)	-	-
250	Adfywio Porthcawl	80	(18)	312
250	Cronfa wrth gefn Eiddo	-	(30)	220
171	Llwybrau diogel i ysgolion	19	(112)	78
431	Cronfa wrth gefn prosiectau ysgol	(28)	(287)	116
250	Cronfa wrth gefn ymwybyddiaeth o wastraff	-	(199)	51
6	Cronfa wrth gefn ar gyfer gweddarlledu	-	(6)	-
880	Prosiectau Lles	-	(158)	722
4,292	Cyfanswm Cronfeydd wrth gefn y Cyfarwyddiaethau	2,414	(1,053)	5,653
866	Balans Dirprwyedig Ysgolion	-	(506)	360
44,418	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn ag eithrio Cronfeydd Cydraddoli	10,575	(9,825)	45,168
	Cronfeydd wrth Gefn Cydraddoli a Grantiau			
15	Grantiau'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol	7	-	22
174	Gorfodi Parcio Sifil*	12	-	186
201	Cronfa wrth Gefn Rheoli Adeiladau	-	(173)	28
832	Costau Etholiadau	52	(125)	759
841	Cronfa wrth Gefn Priffyrdd	604	(470)	975
-	Ffioedd Cyfreithiol	119	(10)	109
196	Cynllun Datblygu Lleol	17	-	213
3,949	Cydraddoli Menter Cyllid Preifat Ysgol Maesteg	(3,949)	-	-
533	Cronfa Adfywio Arbennig*	182	(100)	615
6,741	Cyfanswm Cronfeydd wrth Gefn y Cyfarwyddiaethau	(2,956)	(878)	2,907
51,159	CYFANSWM AG EITHRIO CRONFA'R CYNGOR	7,619	(10,703)	48,075
59,119	CYFANSWM GAN GYNNWYS CRONFA'R CYNGOR	8,006	(10,703)	56,422

Cronfa'r Cyngor

Trosglwyddwyd £0.387 miliwn i Gronfa'r Cyngor ar gyfer 2017-18. Cynyddodd hyn y balans ar y Gronfa i £8.347 miliwn ar 31 Mawrth 2018 (£7.960 miliwn ar 31 Mawrth 2017).

Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd eraill

Roedd y trosglwyddiad i Falansau a Glustnodwyd heb gynnwys Balans Cronfa'r Cyngor yn ostyngiad net o £3.084 miliwn yn 2017-18 (trosglwyddiad i Falansau o £6.246 miliwn yn 2016-17). Roedd hyn yn cynnwys ychwanegiadau i'r cronfeydd wrth gefn o £7.619 miliwn a £10.703 miliwn a drosglwyddwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyfateb â'r gwariant o fewn y flwyddyn. Ceir esboniad o bob cronfa wrth gefn a glustnodwyd isod:-

Cronfeydd wrth Gefn Corfforaethol

Cynllun Rheoli Asedau

Sefydlwyd y cynllun hwn i dalu costau parhaus arolygon cyflwr ac mae'n ategu'r rhaglen o ddymchwel asedau.

Cronfa wrth Gefn Cynnal Adeiladau

Mae'r gronfa hon ar gael ar gyfer gwariant cynlluniedig ar gynnal adeiladau'r Cyngor.

Cronfa Dichonoldeb Cyfalaf

Mae'r gronfa hon wedi'i sefydlu i ariannu astudiaethau ynghylch prosiectau cyfalaf arfaethedig.

Cyfraniad at Raglenni Cyfalaf

Sefydlwyd y gronfa hon sydd wedi'i chlustnodi fel cyfraniad refeniw at y rhaglen gyfalaf, er mwyn galluogi cynlluniau i symud ymlaen yn gynt er mwyn lleihau'r pwysau ar y gyllideb refeniw gan gyflymu gwaith i wireddu derbyniadau cyfalaf.

Rheoli Newid

Bydd y gronfa hon yn talu costau posibl sy'n gysylltiedig â gofynion capasiti corfforaethol i hwyluso a bwrw ymlaen â datblygiadau arfaethedig sy'n gysylltiedig â sicrhau gostyngiadau yn y gyllideb yr y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ac yn Rhaglen Newid Pen-y-bont.

Cronfa wrth Gefn ar gyfer Pwysau Corfforaethol

Mae'r Cronfa wrth Gefn ar gyfer Pwysau Corfforaethol wedi'i sefydlu i ddarparu rhyddhad unigol dros dro os ceir gorwariant annisgwyl ar gyllidebau corfforaethol, yn sgil gostyngiadau sylweddol a gynigiwyd yng nghyllidebau 2018-19.

Gwaith Brys/Atal yn ymwneud â'r Ddeddf Gwahaniaethu ar sail Anabledd

Bwriad y gronfa hon sydd wedi'i chlustnodi yw talu costau gwaith brys mewn ysgolion ac ariannu swydd dros dro am gyfnod o 2 flynedd i sicrhau bod Asesiadau Risg o Dân yn cael eu diweddarau a'u cynnal mewn ysgolion.

Cronfeydd wrth Gefn TGCh a Thrawsnewid Digidol

Bydd y ddwy gronfa hyn yn ariannu Gweddnewidiad Digidol y Cyngor, gan ategu newid sianelau ynghyd â chostau datblygiadau sydd wedi'u cynllunio mewn systemau dros gyfnod Strategaeth Ariannol y Tymor Canolig.

Cronfa wrth Gefn ar gyfer Yswiriant

Mae'r gronfa hon yn seiliedig ar yr asesiad ar gyfer rhwymedigaethau posibl y dyfodol gan gynnwys unrhyw daliadau gweddilliol yn sgil hawliadau sy'n ymwneud â Municipal Mutual Insurance Limited. Mae cyn awdurdodau Cyngor Bwrdeistref Ogwr a Chyngor Sir Morgannwg Ganol yn gredydwyd i'r MMI, a roddodd y gorau i ysgrifennu busnes yswiriant newydd ar 30 Medi 1992 gan roi Cynllun

Trefniant ar waith ym mis Ionawr 1994. Sefydlwyd y cynllun er mwyn sicrhau y câi'r hawliadau eu trafod yn drefnus pe na bai MMI yn solfent. Fel credydwr i'r MMI, mae'r Cyngor wedi'i rwymo'n gyfreithiol gan y Cynllun ac ym mis Tachwedd 2012 fe gafodd y cynllun ei sbarduno. Bydd hawliadau yn cael eu setlo yn y dyfodol gan MMI ar lefel o 75% gyda'r 25% arall o'r arian yn dod o'r gronfa hon.

Cronfa a Glustnodwyd ar gyfer Hawliadau Mawr

Mae'r gronfa hon wedi'i chreu yn bennaf i dalu'r diffyg ar y gronfa bensiwn a hawliau o dan contractau cyfalaf mawr, ac i liniaru hawliadau posibl eraill yn erbyn y Cyngor.

Cyllideb wrth Gefn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig

Yn unol ag Egwyddor 12 y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig, sefydlwyd cronfa wrth gefn a glustnodwyd i ddarparu capasiti ychwanegol i'w ddefnyddio yn ôl disgrisiwn y Prif Swyddog Cyllid, ar gyfer rheoli problemau na ellir eu hosgoi wrth gyflawni arbedion y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

Strategaeth Gwaredu Eiddo

Bydd y gronfa hon yn talu costau cyfreithiol, costau syrfewyr a chostau marchnata sy'n gysylltiedig â chynlluniau i waredu eiddo er mwyn creu derbyniadau cyfalaf i'r Cyngor

Cronfa wrth Gefn Tir y Cyhoedd

Defnyddir y gronfa wrth gefn hon ar gyfer gwaith ar briffyrdd a gweithgareddau cynnal a chadw ar dir y cyhoedd neu er enghraifft gwaith adnewyddu meysydd chwarae.

Costau Ad-drefnu Gwasanaethau / Diswyddo

Sefydlwyd y gronfa hon i dalu costau posibl yn ymwneud ag ailfodelu gwasanaethau a chostau diswyddo o ganlyniad i hynny yn ogystal ag ad-drefnu gwasanaethau megis y ddarpariaeth Gofal Ychwanegol fel y'i hamlinellwyd yn Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2016-17.

Y Bil Diwygio Lles

Sefydlwyd y gronfa hon i ariannu effaith bosibl cynnydd yn y galw am wasanaethau a fydd yn codi o'r Bil Diwygio Lles.

Cronfeydd wrth Gefn y Cyfarwyddiaethau

Cronfa wrth Gefn ar gyfer Diogelwch Cymunedol

Cafodd y gronfa wrth gefn hon ei chreu ag arian a gafwyd gan sefydliadau partner ac fe'i defnyddir i dalu am wariant ar fentrau Diogelwch Cymunedol.

Cronfa'r Fargen Ddinesig

Bwriad y gronfa hon yw darparu'r cyllid angenrheidiol ar gyfer cyfraniad cyfalaf y Cyngor i raglen Bargaen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd.

Materion y Cyfarwyddiaethau

Mae'r gronfa hon yn ymwneud â materion penodol yn y Cyfarwyddiaethau a ragwelir yn 2018-19, ynghyd â rhai symiau a gariwyd ymlaen o 2017-18. Mae'r enghreifftiau'n cynnwys y costau ategol sy'n gysylltiedig â throsglwyddo'r darpariaeth ar gyfer Anhwylderau'r Sbectwm Awtistig, cario'r Gronfa Gweithredu Cymunedol ymlaen a chymorth i amryw o brentisiaethau newydd o fewn y Cyngor.

Cronfeydd Rhoddion

Mae'r gronfa hon wedi'i sefydlu ar sail amryw o roddion dros nifer o flynyddoedd ac fe'i defnyddir ar gyfer gwariant yn y dyfodol yn unol â'r bwriadau gwreiddiol.

Cronfa wrth Gefn Adnoddau Dynol

Bwriad y gronfa hon yw talu cost y contract iechyd galwedigaethol.

System TG ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol

Pwrrpas y gronfa wrth gefn hon yw prynu meddalwedd arbenigol i'w ddefnyddio i grynhoi ystadegau poblogaeth i lywio darpariaeth tai a chaniatau mynediad gwell ar gyfer y cyhoedd er mwyn crynhoi sylwadau ar gyfer yr adolygiad o'r Cynllun Datblygu Lleol sydd i ddod.

Cronfa Plant yn Derbyn Gofal

Mae'r gronfa hon wedi'i sefydlu i ddarparu ar gyfer y pwysau parhaus dros gyfnod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ar gyllideb Plant sy'n Derbyn Gofal yn y Gwasanaethau Cymorth i deuluoedd ac Addysg.

Adfywio Porthcawl

Mae'r gronfa hon wedi'i sefydlu i ariannu'r costau refeniw cychwynnol sy'n gysylltiedig ag adfywio arfaethedig Porthcawl.

Cronfa wrth Gefn Llwybrau Diogel i'r Ysgol

Mae'r gronfa wrth gefn hon wedi'i chreu i sicrhau bod llwybrau diogel i ysgolion ar gael yn dilyn newidiadau yn y Cludiant i Ddysgwyr.

Cronfa Prosiectau Ysgolion

Mae'r gronfa hon yn talu am wariant ar brosiectau ysgolion yn y dyfodol a'r costau cyllido a fydd yn gysylltiedig ag unrhyw fenthyciadau cyfalaf.

Cronfa wrth Gefn Craff am Wastraff

Mae'r gronfa wrth gefn hon yn darparu cyllid er mwyn hyrwyddo'r newidiadau i'r contract rheoli gwastraff ac i roi cymorth i'r canolfan gyswllt â chwsmeriaid.

Prosiectau Llesiant

Sefydlwyd y gronfa hon i ganiatáu chwistrelliadau unigol o adnoddau ariannol i feysydd gwasanaeth i hwyluso newidiadau/datblygiadau sy'n gysylltiedig â'r Gwasanaeth Iechyd.

Balansau Dirprwyedig Ysgolion

Mae'r balansau hyn yn cynrychioli effaith gronol gorwario a thanwario ar gyllidebau dirprwyedig yr ysgolion nad ydynt ar gael i'r Cyngor.

Dadansoddiad o Falans Dirprwyedig Ysgolion

2016-17 Cydbwysedd Cau £'000	Mathau o Ysgolion	Niferoedd yn y categori	2017-18 Cyllideb £'000	2017-18 Gwariant £'000	2017-18 Cydbwysedd Cau £'000
466	Ysgolion Cynradd	50	44,469	44,208	261
(151)	Ysgolion Uwchradd	9	41,475	41,912	(437)
550	Ysgolion Arbennig	2	8,466	7,930	536
865	Cyfanswm	61	94,410	94,050	360

Mae Balans Cau 2016-17 wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2017-18. Mae'r arfer cyfrifyddu hwn o gynnwys balans cau y flwyddyn flaenorol yng nghyllideb y flwyddyn bresennol yn berthnasol i ysgolion yn unig ac nid yw'n berthnasol i unrhyw faes arall o'r cyfrifon.

Cydraddoli a Grantiau wrth Gefn

Grantiau Cyfrifyddu wrth Gefn y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol

O dan arferion cyfrifyddu priodol, dylid dadansoddi pob grant a chyfraniad i wirio a oes unrhyw amodau penodol wedi eu hatodi iddynt. Pan fo'r amodau wedi eu bodloni, credydir y grant i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ni waeth a yw'r gwariant gwirioneddol wedi ei ysgwyddo ai peidio. Yn yr achosion hyn, gall y Cyngor benderfynu trosglwyddo arian grant i gronfa wrth gefn a glustnodwyd i gyllido gwariant yn y dyfodol. Yn 2017-18, trosglwyddwyd £604,000 (2016-17 £841,000) o grantiau newydd y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) i gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd i sicrhau bod y cyllid wedi'i ddiogelu yn unol â thelerau ac amodau gwreiddiol y grant neu'r cyfraniad. Yn yr un modd, rhoddwyd arian o symiau a gymudwyd mewn Cronfa wrth Gefn ar gyfer Priffyrdd a bellach mae incwm o Orfodi Parcio Sifil yn gronfa wrth gefn a glustnodwyd benodol hefyd.

Cronfeydd wrth Gefn Cydraddoli Gwariant

Mae'r cronfeydd hyn yn sicrhau bod gwariant a ysgwyddir mewn blwyddyn benodol yn y dyfodol yn cael ei lyfnhau dros gyfnod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Mae'r gwariant hwn yn cynnwys cost etholiadau, y Gronfa Adfywio Arbennig, paratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a'r Cronfeydd a Glustnodwyd ar gyfer Rheoli Adeiladu.

Cronfa wrth Gefn Cydraddoli PFI Ysgol Maesteg

Mae'r gronfa hon wedi dirwyn i ben bellach oherwydd newidiadau yn y ffordd y darperir cyllid gan Lywodraeth Cymru a'r mecanwaith y mae'r Cyngor wedi'i ddefnyddio i ddyrannu'r cyllid hwnnw. Mae'r Gronfa a ddaeth i ben wedi'i neilltuo ar gyfer yr arian cyfatebol y gall fod ei angen ar gyfer Ysgolion Band B o fewn Cronfa wrth gefn y Rhaglen Gyfalaf.

29. Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy

Mae'r nodiadau a ganlyn yn rhoi manylion Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy'r Cyngor:-

a) Cronfa Ailbrisio wrth Gefn (RR)

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys yr enillion a wnaed gan y Cyngor sy'n deillio o'r cynnydd yng ngwerth Eiddo, Offer a Chyfarpar y Cyngor. Gostyngir y balans pan fydd asedau sydd wedi crynhoi enillion:

- yn cael eu hailbrisio i lawr neu eu hamharu, gan golli'r enillion;
- yn cael eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau, gan golli'r enillion drwy ddibrisiant; neu
- yn cael eu gwaredu, gan wireddu'r enillion.

Dim ond enillion sydd wedi'u cronni drwy ailbrisiadau ers 1 Ebrill 2007 a geir yn y Gronfa Ailbrisio. Cyflwynwyd y gronfa yn 2007-08. Mae'r enillion cronedig a gododd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cydgrynhoi yn y balans ar y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2016-17			2017-18	
£'000	£'000		£'000	£'000
	127,291	Balans ar 1 Ebrill		124,703
8,705		Ailbrisió Asedau i fyny	10,830	
(3,942)		Ailbrisió Asedau i lawr ac Amhariadau Colledion nas codwyd ar y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(4,580)	
	4,763	Gwarged neu ddiffyg ar ailbrisió asedau anghyfredol nas gosodwyd ar y Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau		6,250
(3,341)		Y gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	(3,803)	
(4,010)		Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a sgrapiwyd	(772)	
	(7,351)	Swm a ysgrifennwyd i ffwrdd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf		(4,575)
	124,703	Balans ar 31 Mawrth		126,378

b) Y Gronfa Pensiynau wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer buddion cyllid a hynny yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn cyfrif buddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r buddion gael eu hennill gan y gweithwyr sy'n cronni blyneddoddd o wasanaeth, gan ddiweddu'r rhwymedigaethau a gydnabyddir er mwyn adlewyrchu chwyddiant, newid yn y rhagdybiaethau a'r enillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Er hynny, mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r buddion a enillir gael eu hariannu wrth i'r Cyngor wneud cyfraniadau cyflogwr at y cronfeydd pensiwn neu wrth iddo dalu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt yn y pen draw. Gan hynny mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn dangos cryn ddiffyg yn y buddion a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod cyllid wedi'i neilltuo erbyn y bydd y buddion i'w talu.

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(245,270)	Balans ar 1 Ebrill	(252,450)
1,960	Enillion neu golledion actiwaraid ar asedau a rhwymedigaethau pensiwn	(4,360)
(26,140)	Gwrthdroad eitemau yn ymwneud â Buddion Ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	(28,360)
	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr a Thaliadau Uniongyrchol i Bensiynwyr yn Daladwy yn y Flwyddyn	16,550
17,000		
(252,450)	Balans ar 31 Mawrth	(268,620)

c) Cyfrif Addasu Cyfalaf (CAA)

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaeth amseru sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r broses o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r cyfrif yn cael ei ddebydu am gost caffael, adeiladu neu wella wrth i ddibrisiant, colledion amharu ac amorteiddiadau gael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gan gysoni o'r Gronfa Ailbrisió er mwyn trosi ffigurau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r cyfrif yn cael ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwellu.

Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi.

Mae'r cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio a gronnwyd ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y cafodd y Gronfa Ailbrisio ei chreu i gadw enillion o'r fath.

2016-17			2017-18	
£'000	£'000		£'000	£'000
	192,078	Balans ar 1 Ebrill		189,468
(22,945)		Gwrthdroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr:	(23,470)	
(1,064)		Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(980)	
(782)		Colledion ailbrisio ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	(3,709)	
(4)		Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	(7)	
		Symiau eraill gan gynnwys Taliadau Morgais		
		Symiau'r asedau anghyfredol a ysgrifennwyd i ffwrdd wrth eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o'r enlliad/colled wrth eu gwaredu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	(1,618)	
	(27,128)			(29,784)
	3,341	Symiau addasu a ysgrifennwyd allan i'r Gronfa Ailbrisio		3,803
	(23,787)	Swm net a ysgrifennwyd allan o gost yr asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn		(25,981)
2,285		Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:	180	
		Defnydd y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	603	
		Buddion Ôl-gyflogaeth Eraill a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
6,486		Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant a ddefnyddiwyd ar gyfer cyllid cyfalaf	12,919	
10,301		Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddi cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	7,179	
2,105		Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	9,922	
	21,177			30,803
		Symudiad yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant		350

30. Rhwymedigaethau pensiynau, datgeliadau IAS 19

Yn rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cyfrannu at gost buddion ar ôl ymddeol. Er na fydd y buddion hyn yn daladwy nes bod y gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hyn) a'u datgelu ar yr adeg y mae'r gweithwyr yn ennill eu hawl yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor hwn yn cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sy'n cael ei gweinyddu o dan y Rheoliadau sy'n llywodraethu Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Cynllun buddion diffiniedig yw hwn, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, yn ôl cyfradd a bennir gan Actiari'r Gronfa ar sail prisiadau actiwaraid bob tair blynedd, gan anelu at gydbwyso 100% o'r rhwymedigaethau pensiwn ag asedau buddsoddi.

Ceir rhagor o wybodaeth yn Adroddiad Blynnyddol Cronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf sydd ar gael drwy wneud cais i'r Cyfarwyddwr Cyllid, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Bronwydd, Porth, Rhondda, Rhondda Cynon Taf.

<http://www.rctpensions.org.uk>

Trefniant budd diffiniedig heb ei gyllido yw unrhyw ddyfarniad buddion ar ôl ymddeol dewisol, ac o dan y trefniant hwn mae rhwymedigaethau'n cael eu cydnabod pan wneir y dyfarniad. Nid oes asedau buddsoddi'n cael eu cronni i dalu'r rhwymedigaethau pensiwn hyn, ac mae'n rhaid cynhyrchu arian parod i dalu'r taliadau pensiwn eu hunain pan fo'r rheiny'n ddyledus. Prif risgiau'r cynllun i'r Cyngor yw'r rhagdybiaethau ynghylch hirhoedledd, newidiadau statudol yn y cynllun, newidiadau strwythurol yn y cynllun (hynny yw tynnu'n ôl o'r cynllun ar raddfa fawr), newidiadau mewn chwyddiant, enillion bondiau, a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti sydd gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lleddfu i raddau gan y gofynion statudol bod rhaid codi'r symiau sy'n ofynnol o dan y statud o'r Gronfa yn unol â'r disgrifiad yn y nodyn ar y polisïau cyfrifyddu.

Mae'r Datgeliadau sy'n angenrheidiol ar gyfer 2017-18 yn cynnwys gwybodaeth a roddwyd gan weinyddwyr y pensiwn, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ac Aon Hewitt Associates Limited fel actiwari'r pensiwn.

Trafodiadau ynglŷn â Buddion ar ôl Ymddeol

Mae cost buddion ymddeol yn cael ei chydabod yn y gost a gofnodir ar gyfer gwasanaethau pan gânt eu hennill gan y gweithwyr, yn hytrach na phan delir y buddion yn y pen draw ar ffurf pensiynau. Er hynny, mae'r taliad y mae'n ofynnol ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor yn cael ei seilio ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost wirioneddol buddion ar ôl ymddeol yn cael ei gwrth-droi allan o Gronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion a ganlyn wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac ym Malans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:-

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm	Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm
£m	£m	£m	£m		£m	£m	£m	£m
2016-17	2016-17	2016-17	2016-17	Cost y Gwasanaethau:	2017-18	2017-18	2017-18	2017-18
17.59	0.00	0.00	17.59	Cost y gwasanaethau'n cynnwys:	21.84	0.00	0.00	21.84
0.50	0.00	0.00	0.50	Cost y gwasanaeth cyfredol	0.17	0.00	0.00	0.17
0.00	0.00	0.00	0.00	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol (enillion)/colled o setliadau	0.00	0.00	0.00	0.00
7.65	0.25	0.15	8.05	Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:-	6.04	0.20	0.11	6.35
				Cost net y llogau				
25.74	0.25	0.15	26.14	Cyfanswm Taliadau Buddion Ôl- gyflogaeth i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	28.05	0.20	0.11	28.36
				Buddion Ôl-gyflogaeth Eraill a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
(62.39)	0.00	0.00	(62.39)	<i>Ailfesuriadau'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net yn cynnwys:</i>	(13.42)	0.00	0.00	(13.42)
138.41	0.67	0.38	139.46	Enillion ar asedau'r cynllun (heb gynnwys y swm a gynhwyswyd yng nghost net y llogau)	13.85	0.07	0.03	13.95
(28.69)	(0.20)	(0.12)	(29.01)	(Enillion)/colledion actiwaraid oherwydd newidiadau yn y	0.00	0.00	0.00	0.00
(49.93)	(0.06)	(0.03)	(50.02)	(Enillion)/colledion actiwaraid oherwydd newidiadau yn y	4.22	0.03	(0.42)	3.83
				(Enillion)/colledion actiwaraid oherwydd newidiadau yn y				
(2.60)	0.41	0.23	(1.96)	Cyfanswm taliadau'r Buddion Ôl- gyflogaeth i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	4.65	0.10	(0.39)	4.36
				Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd:-				
(25.74)	(0.25)	(0.15)	(26.14)	Gwrthdroad y taliadau net a wnaed am fuddion ymddeol yn unol ag IAS 19	(28.05)	(0.20)	(0.11)	(28.36)
				Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor am bensïynau yn y flwyddyn:-				
16.12	0.48	0.40	17.00	Cyfraniadau'r Cyflogwr yn daladwy i'r cynllun	15.69	0.47	0.39	16.55
(22.03)	(0.48)	(0.40)	(22.91)	Buddion Ymddeol a dalwyd allan	(22.44)	(0.47)	(0.39)	(23.30)

Asedau Pensiynau a Rhwymedigaethau a Gynabyddir yn y Fantolen

Mae'r symiau a gynhwysir yn y Fantolen sy'n codi o rhwymedigaeth y Cyngor mewn perthynas â'i gynllun buddion diffiniedig fel a ganlyn:-

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm		Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm
£m 2016-17	£m 2016-17	£m 2016-17	£m 2016-17		£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18
772.59	7.81	4.54	784.94	Gwerth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig	814.56	7.64	3.87	826.07
(532.49)	0.00	0.00	(532.49)	Gwerth teg Asedau'r Cynllun	(557.45)	0.00	0.00	(557.45)
240.10	7.81	4.54	252.45	Rhwymedigaeth net sy'n codi o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig	257.11	7.64	3.87	268.62

Cysoni'r Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

£m 2016-17		£m 2017-18
456.08	Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	532.49
15.49	Incwm o logau ar yr asedau	13.82
	Enilliad/(colled) ailfesuriadau:	
	Yr enillion ar asedau'r cynllun, heb gynnwys y swm a gynhwyswyd yng	
62.39	nghost net y llogau	13.42
16.12	Cyfraniadau gan y Cyflogwr	15.69
4.44	Cyfraniadau gan yr Aelodau	4.47
(22.03)	Buddion Net a dalwyd allan	(22.44)
532.49	Balans ar 31 Mawrth	557.45

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun (Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm		Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm
£m 2016-17	£m 2016-17	£m 2016-17	£m 2016-17		£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18
689.16	7.63	4.56	701.35	Balans agoriadol ar 1 Ebrill	772.59	7.81	4.54	784.94
17.59	0.00	0.00	17.59	Cost Bresennol y Gwasanaeth	21.84	0.00	0.00	21.84
23.14	0.25	0.15	23.54	Cost Llogau	19.86	0.20	0.11	20.17
4.44	0.00	0.00	4.44	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	4.47	0.00	0.00	4.47
0.00	0.00	0.00	0.00	(Enillion) a cholledion aifesiadau:	0.00	0.00	0.00	0.00
				Enillion/colledion actiwaraid yn codi o newidiadau yn y rhagdybiaethau				
138.41	0.67	0.38	139.46	ariannol	13.85	0.07	0.03	13.95
				Enillion/colledion actiwaraid yn codi o newidiadau yn y rhagdybiaethau				
(28.69)	(0.20)	(0.12)	-29.01	demograffig	0.00	0.00	0.00	0.00
				(Enillion)/colledion actiwaraid				
(49.93)	(0.06)	(0.03)	-50.02	oherwydd rhwymedigaethau	4.22	0.03	(0.42)	3.83
0.50	0.00	0.00	0.50	Cost y Gwasanaeth yn y Gorffennol	0.17	0.00	0.00	0.17
(22.03)	(0.48)	(0.40)	-22.91	Buddion a dalwyd	(22.44)	(0.47)	(0.39)	-23.30
				Rhwymedigaethau a ddilëwyd ar setliadau				
0.00	0.00	0.00	0.00		0.00	0.00	0.00	0.00
772.59	7.81	4.54	784.94	Balans ar 31 Mawrth	814.56	7.64	3.87	826.07

Asedau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

Gwerth Teg Asedau'r Cynllun 2016-17 £m	Rhaniad Asedau 2016-17 %		Gwerth Teg Asedau'r Cynllun 2017-18 £m	Rhaniad Asedau 2017-18 %
11.036	2.07	Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	15.137	2.72
		<u>Offerynnau Ecwiti:</u> <i>Yn ôl y math o ddiwydiant (Sector FTSE)</i>		
9.928	1.86	Olew a Nwy	11.347	2.04
13.559	2.55	Deunyddiau Sylfaenol	12.715	2.28
49.307	9.26	Diwydiannol	54.757	9.82
50.380	9.46	Nwyddau Defnyddwyr	49.085	8.81
31.902	5.99	Gofal Iechyd	32.321	5.80
49.669	9.33	Gwasanaethau Iechyd	46.941	8.42
1.615	0.30	Telathrebu	1.465	0.26
2.916	0.55	Cyfleustodau	2.325	0.42
64.845	12.18	Cyllid	74.813	13.42
50.835	9.55	Technoleg	56.950	10.22
0.608	0.11	Eiddo tiriog	0.627	0.11
64.564	12.12	Cyfyngau Buddsoddi Ecwiti Cyffredin	68.536	12.28
390.128	73.26	Is-gyfanswm ecwiti	411.882	73.88
		Bondiau: <i>Yn ôl sector</i>		
53.845	10.11	Corfforaethol	52.106	9.35
47.223	8.87	Llywodraeth	49.121	8.81
101.068	18.98	Is-gyfanswm bondiau	101.227	18.16
		Eiddo: <i>Yn ôl y math</i>		
7.686	1.44	Manwerthu	6.670	1.20
4.085	0.77	Swyddfeydd	4.036	0.72
6.959	1.31	Diwydiannol	8.446	1.52
11.528	2.17	Masnachol Arall	10.052	1.80
30.258	5.69	Is-gyfanswm eiddo	29.204	5.24
532.490	100.00	Cyfanswm yr asedau	557.450	100.00

Y Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Mae'r Rhwymedigaethau wedi'u hasesu ar sail actiwaraid gan ddefnyddio dull amcanestyniad credydau unedol, sy'n amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy yn y dyfodol, gan ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, lefelau cyflogau etc.

Mae rhwymedigaethau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a rhwymedigaethau buddion dewisol wedi'u cyfrifo gan Aon Hewitt, cwmni annibynnol o actiwarïaid, yn unol ag IAS 19.

Dyma'r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd gan yr Actiwari:

2016-17 % pa		2017-18 % pa
2.60	Cyfradd ddisgowntio	2.60
2.00	Cyfradd codiadau pensiwn	2.10
3.25	Cyfradd codiadau cyfloga	3.35
Years		Years
22.80	<i>Rhagdybiaethau marwolaeth:</i>	22.90
24.90	Hirhoedledd yn 65 i'r pensynwyr presennol:-	25.00
25.00	Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr y dyfodol:-	25.10
27.20		27.30

Mae'r amcangyfrif o rwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraid a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiad o'r sensitifrwydd isod wedi'i bennu ar sail y siawns resymol bosibl y bydd y rhagdybiaethau'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd, gan ragdybio yn achos pob rhagdybiaeth bod y rhagdybiaeth a ddadansoddwyd yn newid tra bydd yr holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio y bydd disgwyliad oes dynion a menywod yn cynyddu neu'n gostwng. Yn ymarferol, nid yw hyn yn debygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn gysylltiedig â hyn. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifyddu'r cynllun, hynny yw ar sail actiwaraid gan ddefnyddio dull amcangyfrif credydau unedol. Nid yw'r dulliau na'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn wahanol i'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Cynnydd yn y rhagdybiaeth 2015-16	Gostyngiad yn y rhagdybiaeth 2015-16		Cynnydd yn y rhagdybiaeth 2016-17	Gostyngiad yn y rhagdybiaeth 2016-17
£m	£m		£m	£m
(13.17)	13.42	Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaethau'r cynllun (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	(14.08)	14.34
2.89	(2.86)	Cyfradd cynnydd cyflogau (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	2.81	(2.79)
10.51	(10.33)	Cyfradd cynyddu pensiynau (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	11.50	(11.31)
17.51	(17.55)	Hirhoedledd (cynnydd neu ostyngiad o 1 flwyddyn)	22.98	(22.83)

Yr effaith ar lifoedd arian y Cyngor

Mae natur gyllidedig Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyflogwr a'i gyflogeion dalu cyfraniadau i'r gronfa, wedi'u cyfrifo ar lefel y bwriedir iddi gydbwysu'r rhwymedigaethau pensiwn ag asedau buddsoddi. Bydd yr Actiwari'n cynnal y Prisiad Actiwaraid nesaf ar 31 Mawrth 2019. Yr yw adeg honno bydd cyfradd gyfredol y Cyflogwr i sicrhau lefel gyllid o 100% o rwymedigaethau'r cynllun yn cael ei hadolygu. O ganlyniad, er bod diffyg (rhwymedigaeth) sylweddol rhwng y buddion a enillwyd gan gyflogeion yn y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w talu, bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod arian wedi'i neilltuo erbyn yr adeg y mae'r buddion i'w talu.

Dyma gyfraniadau disgwylid y cyflogwr i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ar gyfer y cyfnod cyfrifyddu sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2019:-

	2018-19 £m
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	29.69
Buddion LGPS heb eu Cyllido	0.20
Buddion Athrawon heb eu Cyllido	0.10
Cyfanswm	29.99

Hyd cyfartalog pwysoledig y rhwymedigaeth buddion diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 18.4 o flynyddoedd, sydd yr un fath ag ar gyfer 2016-17.

Athrawon

Yn 2017-18, talodd y Cyngor £8.15 miliwn (£8.1 miliwn ar gyfer 2016-17) i'r Asiantaeth Pensiynau Athrawon ar gyfer costau pensiynau athrawon. Roedd y cynnydd yn deillio o gyfradd cyfraniadau cyflogwr uwch yn 2016-17. Hefyd, mae'r Cyngor yn gyfrifol am yr holl daliadau pensiwn sy'n ymwneud â blynyddoedd ychwanegol a ddyfernir, ynghyd â'r cynnydd perthynol. Yn 2017-18, daeth y rhain i gyfanswm o £0.415 miliwn (£0.451 miliwn ar gyfer 2016-17).

31. Datgeliadau Offerynnau Ariannol

Mae offeryn ariannol yn gontract sy'n arwain at ased ariannol i un endid a rhwymedigaeth ariannol neu offeryn ecwiti i endid arall. Nid yw trafodion heb gyfnewidiad, megis y rhai sy'n ymwneud â threthi a Grantiau'r Llywodraeth, yn arwain at offerynnau ariannol.

Asedau Ariannol

Mae ased ariannol yn hawl i gael buddion economaidd yn y dyfodol sydd o dan reolaeth y Cyngor ac a gynrychiolir gan arian parod, offerynnau ecwiti, neu hawl mewn contract i dderbyn arian parod neu asedau ariannol eraill, neu hawl i gyfnewid asedau a rhwymedigaethau ariannol ag endid arall a allai fod yn ffafriol i'r Cyngor. Mae'r asedau ariannol a oedd gan y Cyngor ar 31 Mawrth 2018 yn cael eu dosbarthu fel benthyciadau a symiau derbyniadwy, sef asedau ac iddynt daliadau sefydlog neu daliadau a all gael eu pennu ond nad ydynt yn cael eu dyfynnu mewn marchnad weithredol, ac mae'r rhain yn cynnwys arian mewn llaw, cyfrifon cyfredol a chyfrifon cadw yn y banc, adneuron cyfnod penodol gyda chymdeithasau adeiladu a benthyciadau i awdurdodau lleol eraill. Maent yn cael eu cario yn y Fantolen yn ôl y gost amorteiddiedig. Mae credydau blynyddol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am logau derbyniadwy wedi'u seilio ar swm cario'r ased wedi'i luosi â'r gyfradd log sydd ar waith ar gyfer yr offeryn.

Manylir isod ar Fuddsoddiadau Byrdymor ac Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod (sydd wedi eu cynnwys yn Asedau Cyfredol) yn y Fantolen:

31 Mawrth 2017 Mantolen £'000	Buddsoddiadau Byrdymor ac Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	31 Mawrth 2018 Mantolen £'000
26,572	Buddsoddiadau (< blwyddyn)	20,084
26,572	Cyfanswm y Buddsoddiadau Byrdymor	20,084
3,250 (1,586)	Arian Parod a'r Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod (Adneuron) Arian mewn Llaw/Gorddrafft	1,401 (1,313)
1,664	Cyfanswm yr Arian Parod a'r Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	88
7,713	Symiau Masnach Byrdymor Derbyniadwy (Dyledwyr)	7,654
35,949	Cyfanswm yr Asedau Ariannol Cyfredol	27,826

*Mae cyfanswm y buddsoddiadau byrdymor yn cynnwys £28,827, sef llog cronedig mewn buddsoddiadau hirdymor ynghyd â llog byrdymor o £55,112. Mae'r ffigur uchod o £7.654 miliwn ar gyfer symiau masnach byrdymor derbyniadwy (Dyledwyr) yn cyfeirio at nwyddau a gwasanaethau sydd wedi'u rhoi a dangosir dadansoddiad o oedran dyled y dyledwyr hyn yn yr adran ar Risg Credyd. Mae'r ffigur hwn wedi'i gynnwys yn y ffigur Dyledwyr Byrdymor o £31.058 miliwn yn y Fantolen sydd hefyd yn cynnwys dyledwyr nad ydynt yn ateb y diffiniad o rwymedigaeth ariannol ac mae Nodyn 23 yn rhoi gwybodaeth fanylach am ffigur y Cyfanswm Dyledwyr Byrdymor.

O dan Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) 13, mae Gwerth Teg ased ariannol yn cael ei ddiffinio bellach fel y pris a geid am werthu ased mewn trafodiad trefnus rhwng aelodau o farchnad ar y dyddiad mesur. Dim ond ar gyfer rhwymedigaethau ariannol hirdymor y mae angen i werthoedd teg gael eu datgelu gan y rhagdybir bod gwerth ein hofferynnau byrdymor, gan gynnwys symiau masnach derbyniadwy yn debyg i'r swm cario ac felly nid oes gwerthoedd teg wedi'u datgelu uchod. Ceir 3 lefel yn hierarchaeth gwerth teg ar gyfer cyfrifiadau, ond oherwydd y math o rwymedigaethau ariannol sydd gennym yr unig lefel sy'n gymwys i'r Cyngor ar 31 Mawrth 2018 yw lefel 2, lle mae'r gwerth teg yn cael ei gyfrifo ar sail mewnbynnau heblaw prisiau a ddyfynwyd sy'n arsylwadwy ar gyfer yr ased – sef y cyfraddau llog neu'r enillion ar gyfer offerynnau tebyg.

Cafwyd dau fuddsoddiad hirdymor newydd gydag Awdurdodau Lleol eraill yn 2017-18, ill dau am ddwy flynedd, sef cyfanswm o £5 miliwn. Cyfrifwyd y Gwerth Teg (lefel 2) drwy ddisgowntio ar gyfradd y farchnad ar gyfer offeryn tebyg gyda gweddill cyfnod sy'n cyfateb i aeddfedrwydd ar 31 Mawrth 2018. Mae'r tabl isod yn cynnwys y llogau cronedig ar y buddsoddiadau hirdymor hyn.

31 Mawrth 2017			Lefel Gwerth Teg	31 Mawrth 2018	
Mantolen £'000	Gwerth Teg £'000			Mantolen £'000	Gwerth Teg £'000
4,003	4,037	Long Term Investments	2	9,010	8,993

Mae gwerth teg yr asedau'r ariannol a ddelir yn ôl y gost amorteiddiedig yn is na'u swm caro ar y Fantolen a hynny am fod y gyfradd llog ar fuddsoddiadau tebyg yn uwch erbyn hyn na'r hyn a geid pan wnaethpwyd y buddsoddiad gwreiddiol oherwydd newidiadau yn y Gyfradd Banc.

Rhwymedigaethau Ariannol

Mae rhwymedigaeth ariannol yn rhwymedigaeth i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor a gall gael ei chynrychioli gan rwymedigaeth mewn contract i roi arian parod neu asedau ariannol neu rwymedigaeth i gyfnewid asedau a rhwymedigaeth ariannol gydag endid arall a allai fod yn anffafriol i'r Cyngor. Mae rhwymedigaethau ariannol y Cyngor yn cael eu mesur i ddechrau yn ôl y gwerth teg ac yn cael eu cario yn ôl eu cost amorteiddiedig. Mae taliadau blyneddol i'r adran Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llogau sy'n daladwy yn cael eu seilio ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd log sydd mewn grym ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a welir yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n dal ar ôl i'w ad-dalu ynghyd ag unrhyw logau cronedig a llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Mae gan y Cyngor dri benthyciad Opsiwn Rhoddwr Benthyciadau Opsiwn Cymerwr Benthyciadau (LOBOs) gyda chyfraddau llog fesul cam. Cyfradd log weithredol a ddefnyddiwyd ar gyfer y rhain er mwyn i'r rhain fod yn symiau sydd wedi'u hailfesur ar gyfer y LOBOs ar y Fantolen.

Mae rhwymedigaethau ariannol anneiliadol y Cyngor yn cael eu cario yn y Fantolen yn ôl y gost amorteiddiedig wedi'u rhannu rhwng byrdymor a hirdymor. Ceir manylion y Benthyciadau Byrdymor yn y Fantolen isod:

31 Mawrth 2017 £'000	Benthyciadau Brydymor a Rhwymedigaethau Ariannol Byrdymor Eraill	31 Mawrth 2018 £'000
(272)	Benthyciadau Hirdymor llog cronedig	(1,953)
(680)	Escrow/Cronfeydd Ymddiriedolaeth Eraill	(670)
(952)	Benthyciadau Brydymor	(2,623)
(5,245)	Symiau Masnach Fyrdymor Taladwy (Credydwy)	(3,704)
(404)	Rhwymedigaethau Ariannol Byrdymor (Credydwy) Eraill	(521)
(6,601)	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Ariannol Cyfredol	(6,848)

Mae ffigur y Symiau Masnach Fyrdymor Taladwy (Credydwy), sef £3.704 miliwn, yn ymwneud â symiau sy'n daladwy am nwyddau a gwasanaethau a gafwyd ac mae'r cyfan yn ddyledus o fewn chwe mis. Mae'r ffigur Rhwymedigaethau Ariannol Byrdymor Eraill o £0.521 miliwn yn cynrychioli arian sydd gan y Cyngor ar ran gwahanol drydydd partïon.

Mae gwerth y rhwymedigaeth fyrdymor sy'n ymwneud â Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill 2017-18, yn cynnwys y canlynol:-

31 Mawrth 2017 £'000	Rhwymedigaeth Fyrdymor yn ymwneud â Rhwymedigaethau Brydymor Eraill	31 Mawrth 2018 £'000
(595)	Rhwymedigaeth Prydles PFI Ysgol Maesteg	(640)
(60)	Rhwymedigaeth Ariannol y Ganolfan Arloesi	(66)
(50)	Contract Gwastraff (MREC)	(50)
(705)	Cyfanswm	(756)

Mae'r £3.704 miliwn, yr £0.521 miliwn a'r £0.756 miliwn a welir yn y ddau dabl uchod i gyd wedi'u cynnwys yn y ffigur ar gyfer Credydwy Byrdymor yn y Fantolen o £32.254 miliwn sydd hefyd yn cynnwys credydwy nad oeddent yn cyfateb i'r diffiniad o rwymedigaeth ariannol ac nad oes manylion amdanynt ar gael yma felly. Mae Nodyn 25 yn rhoi gwybodaeth fanylach am ffigur y Cyfanswm Credydwy Byrdymor.

O dan Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) 13 mae gwerth teg rhwymedigaeth ariannol yn cael ei ddiffinio fel y pris a gâi ei dalu er mwyn trosglwyddo rhwymedigaeth mewn trafodiad trefnus rhwng aelodau o farchnad ar y dyddiad mesur. Dim ond ar gyfer rhwymedigaethau ariannol hirdymor y Cyngor y mae angen datgelu'r gwerth teg, gan y rhagdybir bod gwerth teg ein hofferynnau byrdymor, gan gynnwys symiau masnach taladwy yn debyg i'r swm cario, ac felly nid oes gwerthoedd teg wedi'u datgelu uchod. Ceir 3 lefel yn hierarchaeth gwerth teg ar gyfer cyfrifiadau, ond oherwydd y math o rwymedigaethau ariannol sydd gennym yr unig lefel sy'n gymwys i'r Cyngor at 31 Mawrth 2018 yw lefel 2 lle mae'r gwerth yn cael ei gyfrifo ar sail mewnbynau heblaw prisiau dyfynedig a all gael eu gweld ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth – sef y cyfraddau llog neu'r enillion ar gyfer offerynnau tebyg.

Mae gwerth teg yr offerynnau ariannol hirdymor wedi'u hamcangyfrif drwy gyfrifo gwerth presennol net gweddill y llifoedd arian parod mewn contractau ar 31 Mawrth 2018, sy'n rhoi amcangyfrif o werth taliadau yn y dyfodol yn nhermau'r presennol, gan ddefnyddio'r dulliau a'r rhagdybiaethau a ganlyn:

- Mae gwerth teg benthyciadau'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) wedi'u disgowntio yn ôl cyfraddau'r farchnad ar gyfer benthyciadau awdurdodau lleol dros yr un cyfnod sydd ar ôl cyn aeddfedu ar 31 Mawrth.
- Mae gwerth benthyciadau "Opsion Rhoddwr Benthyciadau Opsion Cymerwr Benthyciadau" (LOBO) wedi'i godi yn unol â gwerth yr opsiynau ymgorfforedig. Mae opsiynau rhoddwr y benthyciad o ran cynnig cynnydd yn y gyfradd log ar y benthyciad wedi'u prisiau yn ôl model pwrpasol ar gyfer cyfnewidiadau dileadwy Bermuda. Mae pris opsiynau digwyddiadol cymerwr y benthyciad o ran derbyn y gyfradd uwch ynteu ad-dalu'r benthyciad wedi'i osod ar sero, ar y rhagdybiaeth mai dim ond pan fydd cyfraddau'r farchnad wedi codi uwchlaw'r gyfradd log yn y contract y bydd rhoddwyr y benthyciad yn arfer eu hopsiynau.

- Mae gwerth teg rhwymedigaethau ariannol hirdymor eraill wedi'i gyfrifo drwy ddisgowntio'r llifoedd arian parod yn y contract (ac eithrio elfennau ar gyfer tâl gwasanaeth) yn ôl yr enillion ar fond corfforaethol ar y gyfradd AA briodol.

Mae'r ffigur ar gyfer benthyciadau hirdymor yn y fantolen yn cynnwys y canlynol:

31 Mawrth 2017		Benthyciadau hirdymor	Lefel Gwerth Teg	31 Mawrth 2018	
Prifswm heb ei Dalu £'000	Mantolen £'000			Prifswm heb ei Dalu £'000	Mantolen £'000
(77,617)	(115,604)	PWLB (hirdymor)	2	(77,617)	(111,012)
(77,617)	(115,604)	Cyfanswm dyled PWLB		(77,617)	(111,012)
(19,815)	(33,208)	LOBO's	2	(19,804)	(31,843)
(19,815)	(33,208)	Cyfanswm Benthyciadau'r Farchnad		(19,804)	(31,843)
(97,432)	(148,812)	Cyfanswm Benthyciadau'r Hirdymor		(97,421)	(142,855)

Ceir manylion ffigur PFI a rhwymedigaethau hirdymor eraill yn y fantolen, sef £20.267 miliwn, isod:

31 Mawrth 2017		Rhwymedifaethau Hirdymor Eraill	Lefel Gwerth Teg	31 Mawrth 2018	
Mantolen £'000	Gwerth Teg £'000			Mantolen £'000	Gwerth Teg £'000
(17,640)	(26,854)	Rhwymedigaeth Prydles PFI Maesteg	2	(16,999)	(24,976)
(604)	(887)	Rhwymedigaeth Ariannol y Ganolfan Arloesi	2	(537)	(766)
(350)	(378)	Contract Gwastraff (MREC)	2	(300)	(327)
(70)	(70)	Escrow	Cost	(31)	(31)
(2,400)	(2,400)	Llynfi	Cost	(2,400)	(2,400)
(21,064)	(30,589)	Cyfanswm Rhwymedifaethau Hirdymor Eraill		(20,267)	(28,500)

Mae gwerth teg rhwymedigaethau ariannol a ddelir ar y gost amorteiddiedig yn uwch na'u swm cario ar y fantolen oherwydd bod portffolio benthyciadau'r Cyngor yn cynnwys nifer o fenthyciadau lle mae'r gyfradd log sy'n daladwy yn uwch na'r cyfraddau cyfredol sydd ar gael ar gyfer benthyciadau tebyg ar ddyddiad y Fantolen.

Cydbwyso Asedau a Rhwymedigaethau Ariannol

Mae asedau a rhwymedigaethau ariannol yn cael eu cydbwyso yn erbyn ei gilydd os oes gan y Cyngor hawl sy'n orfodadwy yn y gyfraith i gydbwyso a'i fod yn bwriadu naill ai setlo ar sail net, neu wireddu'r ased a setlo'r rhwymedigaeth yr un pryd. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi'u cydbwyso ar y fantolen. Nid oedd gan y Cyngor unrhyw asedau na rhwymedigaethau ariannol eraill a oedd yn dod o dan drefniant netio gorfodadwy neu gytundeb tebyg.

31 Mawrth 2017 Asedua (Rhwymedigaethau) Gros	Cydbwyso Asedau a Rhwymedigaethau Ariannol		31 Mawrth 2018 Asedua (Rhwymedigaethau) Gros
1,920	Cyfrifon Banc mewn Credyd		1,871
1,920	Cyfanswm yr Asedau Ariaonnol		1,871
(2,012)	Gorddrafftiau Banc		(1,980)
(2,012)	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Ariannol		(1,980)
(92)	Sefyllfa Net ar y Fantolen		(109)

Offerynnau Ariannol – Enillion a Cholledion

Mae'r enillion a'r colledion a gydnabuwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn gysylltiedig ag offerynnau ariannol yn cynnwys y canlynol:

31 Mawrth 2017				31 Mawrth 2018		
Rhwymedig-aethau Ariannol	Asedau Ariannol Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy	Cyfanswm		Rhwymedig-aethau Ariannol	Asedau Ariannol Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy	Cyfanswm
Cost wedi'i Amorteiddio				Cost wedi'i Amorteiddio		
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
6,036	-	6,036	Costau Llog	5,979	-	5,979
6,036	-	6,036	Llog Taladwy a thaliadau tebyg	5,979	-	5,979
-	(942)	(942)	Incwm Llog	-	(959)	(959)
-	(942)	(942)	Incwm Llog ac Buddsoddi (Enillion) / colled net am y flwyddyn	-	(959)	(959)
6,036	(942)	5,094		5,979	(959)	5,020

Offerynnau Ariannol – Risg

Mae'r gweithdrefnau ynglŷn â rheoli risg wedi'u nodi drwy fframwaith cyfreithiol a geir yn Neddf Llywodraeth Leol 2003 a'r rheoliadau perthynol. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer CIPFA ynghylch Rheoli'r Drysorfa (a'r diwygiadau canlyniadol) ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Materion Ariannol ar gyfer Cyfalaf Cyllid mewn Awdurdodau Lleol (ill dau wedi'u diwygio ym mis Tachwedd 2011) yn ystod 2017-18.

Yn unol â Chod Rheoli'r Drysorfa, mae'r Cyngor yn cymeradwyo Strategaeth Rheoli Trysorfa cyn dechrau pob blwyddyn ariannol. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag offerynnau ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn llunio Arferion Rheoli Trysorfa sy'n pennu'r trefniadau ymarferol sydd i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn. Derbyniodd cyfarfod y Cyngor ar 1 Mawrth 2017 y Strategaeth Rheoli Trysorfa a'r Dangosyddion Darbodaeth.

Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorfa yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol i gydymffurfio â chanllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol. Mae'r canllawiau hyn yn pwysleisio bod blaenoriaeth i'w rhoi i sicrwydd a hylifedd yn hytrach nag enillion. Mae Strategaeth Rheoli Trysorfa'r Cyngor wedi'i seilio ar chwilio am y gyfradd enillion uchaf sy'n gyson â lefelau priodol o sicrwydd a hylifedd. Mae'r Cyngor hefyd yn cynnal adolygiad canol blwyddyn o'i bolisïau, ei arferion a'i weithgareddau rheoli trysorfa ac unrhyw ddiwygiadau yn y Strategaeth Fuddsoddi i ganiatáu mwy o hyblygrwydd mewn marchnad ariannol sy'n newid drwy'r amser a bydd y cyfleoedd buddsoddi sydd ar gael yn cael eu cymeradwyo gan y Cyngor. Ceir adroddiad blynyddol i'r Aelodau hefyd ar y perfformiad gwirioneddol ar ffurf yr Adroddiad Blynyddol ar Reoli'r Drysorfa sy'n cael ei adolygu gan y Pwyllgor Archwilio.

Mae gweithgareddau'r Cyngor yn ei ddatguddio i amrywiaeth o risgiau ariannol. Dyma'r risgiau allweddol:-

- **Risg credyd** – y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu talu symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor;
- **Risg hylifedd** – y posibilrwydd na fydd gan y Cyngor gyllid ar gael i gyflawni ei ymrwymadau ac i wneud taliadau;
- **Risg marchnad** - y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis symudiadau mewn cyfraddau llog.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn codi o adneuron gyda banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal â pheryglon credyd ymysg cwsmeriaid y Cyngor. Nid oes adneuron yn cael eu rhoi i fanciau a sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni gofynion y meini prawf ar fuddsoddi a amlinellir yn y Strategaeth Fuddsoddi a geir yn y Strategaeth Rheoli Trysorfa.

Mae'r Cyngor yn rheoli risg credyd drwy sicrhau mai dim ond gyda sefydliadau y mae ansawdd eu credyd yn uchel y rhoddir buddsoddiadau. Mae'r rhain yn cynnwys endidau sydd ag isafswm cyfradd credyd hirdymor o A- o leiaf, sydd â'u cartref yn y Deyrnas Unedig neu wlad dramor sydd â chyfradd sofran o AA+ o leiaf, llywodraeth y Deyrnas Unedig, awdurdodau lleol eraill, a sefydliadau heb gyfraddau credyd y mae'r Cyngor wedi cael cyngor buddsoddi annibynnol yn eu cylch.

Mae cyfraddau credyd yn cael eu sicrhau a'u monitro gan gynghorwyr trysorfa'r Cyngor, sy'n rhoi gwybod am newidiadau yn y cyfraddau wrth iddynt ddigwydd. Maent yn defnyddio cyfraddau credyd hirdymor y tair prif asiantaeth asesu statws credyd, sef Fitch Ratings Ltd., Moody's Investors Service a gwasanaethau ariannol Standard & Poor's i asesu'r risg y bydd buddsoddiadau'n methu. Defnyddir y gyfradd credyd isaf sydd ar gael gan wrth-barti i bennu ansawdd y gyfradd credyd, oni bai bod cyfradd benodol ar gyfer y buddsoddiad ar gael. Mae'r Cyngor yn deall bod cyfraddau credyd yn dda, ond nid yn berffaith, o ran darogan methiannau buddsoddiadau. Gan hynny rhoddir sylw llawn i'r wybodaeth arall sydd ar gael am ansawdd credyd y sefydliadau y mae'n buddsoddi ynddynt, gan gynnwys prisiau cyfnewid diffyg credyd, datganiadau ariannol, gwybodaeth am gymorth posibl gan y llywodraeth ac adroddiadau yn y wasg ariannol safonol.

Mae buddsoddiadau nas gwarantir yn agored i'r risg o golli credyd wrth i gredydwy'r ysgwyddo dyledion os bydd y rheoleiddiwr yn penderfynu bod y banc yn methu neu'n debyg o fethu, tra bod buddsoddiadau a warentir yn cael eu sicrhau ar asedau'r banc, sy'n cyfyngu'r colledion posibl os digwydd yr annhebygol a bod y banc yn methdal, ac mae'n golygu eu bod yn esempt rhag i gredydwy'r orfod ysgwyddo dyledion. Ni fydd y cyfuniad o fuddsoddiadau a warentir ac nas gwarantir mewn unrhyw un banc yn fwy na'r cyfyngiad arian parod ar gyfer buddsoddiadau a warentir. Mae'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn nodi pa fuddsoddiadau y caiff y Cyngor eu defnyddio er mwyn rheoli ei falansau trysorfa'n ddarbodus yn ystod y flwyddyn ariannol o dan benawdau Buddsoddiadau Penodedig a Buddsoddiadau Amhenodedig.

Prif amcan y Cyngor wrth reoli ei fuddsoddiadau yw blaenoriaethu i sicrwydd a hylifedd ei gronfeydd cyn chwilio am y gyfradd enillion orau. Adolygwyd y cyfyngiadau ar gyfer gwrth-bartion yn barhaus a phan oedd amodau'r farchnad yn mynnu hynny, gostyngwyd y cyfyngiad. Ni chafodd meini prawf y Cyngor ynghylch gwrth-bartion eu torri yn ystod 2017-18 ac nid yw'r Cyngor yn disgwyl gweld unrhyw golledion yn sgil diffyg perfformiad gan unrhyw un o'i wrth-bartion o ran adneuron.

Cyfanswm buddsoddiadau'r Cyngor, gan gynnwys y prifsymiau, ar 31 Mawrth 2018 oedd £30.400 miliwn yn unol â'r manylion isod ac fe'i dangosir yn y fantolen fel Buddsoddiadau Hirdymor (£9.010 miliwn), Buddsoddiadau Byrdymor (£20.084 miliwn) a'i gynnwys yn yr Arian Parod a'r Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod (£1.401 miliwn). Nid yw'r perygl mwyaf o ran risg credyd ynglŷn â'i fuddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu'n gallu cael ei asesu'n gyffredinol gan fod y risg y bydd unrhyw sefydliad yn methu gwneud taliadau llog neu ad-dalu'r prifswm yn benodol i bob sefydliad unigol. Mae'r profiad diweddar wedi dangos mai peth prin yw i endidau o'r fath fethu â thalu eu hymrwymadau. Ceir risg o fethu ag adennill symiau ynglŷn â holl adneuron y Cyngor, ond doedd dim tystiolaeth ar 31 Mawrth 2018 fod hynny'n debygol o ddigwydd. Mae'r tabl isod yn crynhoi'r risgiau credyd ym mhorthfolio buddsoddiadau'r Cyngor yn ôl cyfraddau credyd (ar sail y gyfradd isaf yn y tymor hir) a'r amser sydd ar ôl i aeddfedu:

Ar 31 Mawrth roedd y datguddiadau risg credyd yn:

31 Mawrth 2018		Cyfrifon Adneuon Mynediad ar unwaith	Cyfrif Adneuon Isafswm Cyfnod	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 1 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 2- 3 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 4- 6 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 7 Mis 1 Flwyddyn	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 1- 2 Flwyddyn	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 2- 3 Flwyddyn	Cyfanswm
Categori'r Gwrth-barti	Cyfradd Credyd	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Banc	AA-					2,000				2,000
Banc	A	1,400	1,000	2,000	1,000					5,400
Awdurdodau Lleol	AA							3,000		3,000
Awdurdodau Lleol (heb gyfradd)				2,000	5,000	4,000	1,000	2,000	4,000	18,000
Cymdeithasau Adeiladu	A				2,000					2,000
Cyfanswm		1,400	1,000	4,000	8,000	6,000	1,000	5,000	4,000	30,400

31 Mawrth 2017		Cyfrifon Adneuon Mynediad ar unwaith	Cyfrif Adneuon Isafswm Cyfnod	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 1 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 2- 3 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 4- 6 Mis	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 7 Mis 1 Flwyddyn	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 1- 2 Flwyddyn	Adneuon yn Aeddfedu o fewn 2- 3 Flwyddyn	Cyfanswm
Categori'r Gwrth-barti	Cyfradd Credyd	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Banc	AA-	2,250								2,250
Banc	A	1,000	2,000		2,000	1,000				6,000
Awdurdodau Lleol	AA				5,000		2,000			7,000
Awdurdodau Lleol (heb gyfradd)					2,000	4,500	2,000		4,000	12,500
Cymdeithasau Adeiladu	A			4,000						4,000
Cymdeithasau Adeiladu (heb gyfradd)				1,000	1,000					2,000

At ei gilydd, nid yw'r Cyngor yn caniatáu credyd i'w gwsmeriaid (dyledwyr masnach) ac felly mae'r holl ddyledwyr masnach yn cael eu cydnabod fel dyledwyr byrdymor. Er hynny, mae £3.591 miliwn o'r balans o £7.654 miliwn (a ddangosir uchod yn yr asedau ariannol) wedi mynd heibio i'r dyddiad pan fo'r taliad yn ddyledus. Gall y swm sydd heibio'r dyddiad dyledus, ond sydd heb ei amharu, gael ei ddadansoddi yn ôl oedran fel y gwelir yn y tabl isod:

31 Mawrth 2017 £'000	Dyledwyr Masnach heibio'r dyddiad dyledus ond heb ei amharu	31 Mawrth 2018 £'000
3,169	Llai na thri mis	2,154
679	Tri mis i chwech	457
279	Chwe mis i flwyddyn	406
756	Mwy na blwyddyn	574
4,883	Cyfanswm	3,591

Risg Hylifedd

Mae'r Cyngor yn rheoli ei risg hylifedd drwy reoli ei lifoedd arian er mwyn sicrhau bod arian parod ar gael pan fydd ei angen. Mae cyfrifon adneuo dim rhybudd ar gael yn hwylus, cyfleusterau gorddrafft a benthyciadau o'r Marchnadoedd Arian neu awdurdodau lleol eraill i ymdopi ag unrhyw angen o ran llif arian o ddydd i ddydd ac mae'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb) yn darparu mynediad i fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol. Mae'r Cyngor yn trefnu benthyciadau a buddsoddiadau am gyfnodau penodedig gydag ystod o ddyddiadau aeddfedu o fewn y fframwaith a'r dangosyddion a gymeradwyir bob blwyddyn. Nid oes risg canfyddedig na fydd y Cyngor yn gallu codi cyllid i dalu ei

ymrwymiaidau, ond yn hytrach mae'r risg yn ymwneud ag adnewyddu cyfran arwyddocaol o'i fenthyciadau mewn cyfnod o gyfraddau llog anffafriol.

Mae'r dangosydd hwn yn cael ei osod er mwyn rheoli amlygiad y Cyngor i risg wrth ailariannu ac mae wedi'i bennu er mwyn caniatáu ar gyfer ailstrwythuro posibl ar y dyledion hirdymor lle disgwylir i hynny arwain at arbedion cyffredinol neu at leihau'r risg.

	Terfyn Uchaf %	Terfyn Isaf	Gwirioneddol %	Prifswm Heb ei Dalu £'000
Strwythur aeddfedrwydd Benthyciadau cyfradd sefydlog	2017-18	2017-18	31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2018
Llai na blwyddyn	50	-	-	-
Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	25	-	-	-
Rhwng dwy flynedd a phump	25	-	-	-
Rhwng pum mlynedd a deg	50	-	13.91	13,474
Mwy na deng mlynedd	60	-	23.49	22,754
Mwy nag 20 mlynedd	100	40	42.73	41,389
Dyddiad ansicr*	-	-	19.87	19,250

Er bod y gweithdrefnau llif arian parod uchod yn cael eu hystyried yn erbyn y gweithdrefnau risg ailariannu, mae risg i'r Cyngor dros dymor hirach yn ymwneud â rheoli'r perygl o adnewyddu'r holl offerynnau ariannol gan gynnwys Rhwymedigaethau Ariannol mwy hirdymor wrth i'r rheiny aeddfedu. Mae'r tabl a ganlyn yn manylu ar aeddfedrwydd holl rwymedigaethau ariannol y Cyngor ar sail eu gwerth ar y Fantolen ac mae'n cynnwys yr holl gredydwy'r masnach a'r credydwy'r eraill a ddosberthir fel rhwymedigaethau ariannol sy'n ddyledus i'w talu ymhén llai na blwyddyn.

31 Mawrth 2017 £'000	Dadansoddiad Aeddfedrwydd Rhwymedigaethau Ariannol	31 Mawrth 2018 £'000
(7,310)	Llai na blwyddyn	(7,605)
(756)	Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	(830)
(5,078)	Rhwng dwy flynedd a phump	(5,277)
(17,575)	Rhwng pum mlynedd a deg	(19,152)
(33,882)	Mwy na deng mlynedd	(31,236)
(41,389)	Mwy nag 20 mlynedd	(41,389)
(19,815)	Dyddiad ansicr*	(19,804)
(125,805)	Cyfanswm y Rhwymedigaethau Ariannol	(125,293)

* Mae'r £19.250 miliwn (19.87%) a'r £19.804 miliwn yn y ddau dabl uchod sy'n dangos dyddiad ansicr yn ymwneud â benthyciadau Opsiwn Rhoddwr Benthyciadau Opsiwn Cymerwr Benthyciadau (LOBO) a all gael eu hailamserlennu cyn eu dyddiad aeddfedu yn 2054. Gall cyfradd a chyfnod LOBO amrywio yn y dyfodol gan ddibynnu ar gyfraddau cyffredinol y farchnad, y rhoddwr benthyciad yn defnyddio'i opsiwn i gynyddu'r cyfraddau ar un o'r adegau sbarduno chwe-misol (23 Gorffennaf 2018 yw'r dyddiad sbarduno nesaf) a bod yr Awdurdod felly'n cael yr opsiwn o dderbyn y cynnydd neu ad-dalu'r benthyciad heb gael ei gosbi. Oherwydd y cyfraddau llog isel ar hyn o bryd, nid yw'r Cyngor yn rhagweld y bydd hyn yn digwydd yn ystod 2018-19 ond os bydd yr annhebygol yn digwydd a bod y rhoddwr benthyciad yn defnyddio'r opsiwn mae'r Cyngor yn debyg o ad-dalu'r benthyciadau hyn. Gan hynny, ansicr yw'r dyddiad aeddfedu.

Risg marchnad

Mae'r Cyngor yn agored i'r risg y gallai colled ariannol ddigwydd o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau fel symudiadau cyfraddau llog, prisiau'r farchnad neu gyfraddau cyfnewid arian tramor. Nid yw'r Cyngor yn agored i risg cyfraddau cyfnewid tramor (colled o ganlyniad i symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid) gan fod benthycia a buddsoddi yn cael eu gweithredu mewn sterling. Nid yw'r Cyngor yn agored i risg prisiau (enillion a cholledion ariannol o ganlyniad i symudiadau ym mhrisiau'r offerynnau ariannol) ychwaith gan ei fod yn buddsoddi ar hyn o bryd mewn offerynnau lle dychwelir yr un swm wrth aeddfedu â'r swm a fuddsoddiwyd i ddechrau, er bod Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol y Cyngor yn caniatáu buddsoddi mewn offerynnau megis tystysgrifau adneuoan banc a Bondiau Llywodraeth. Felly, risg cyfraddau llog yn unig sy'n berthnasol a cheir manylion isod.

Risg cyfradd llog

Mae'r Cyngor yn agored i symudiadau mewn cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae gan symudiadau cyfraddau log effaith gymhleth ar y Cyngor, gan ddibynnu sut y mae cyfraddau amrywiol a chyfraddau sefydlog yn symud ar draws gwahanol gyfnodau'r offerynnau ariannol. Er enghraifft, byddai cynnydd mewn cyfraddau llog amrywiol a sefydlog yn creu'r effeithiau a ganlyn:

- benthyciadau ar gyfraddau amrywiol – bydd y llog a godir ar refferiw yn y Datganiad o Incwm Cynhwysfawr a Gwariant yn codi;
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog – mae'r gyfradd sefydlog yn gwarchod y Cyngor rhag cynnydd mewn ffioedd llog gan y byddai benthyciad cyfatebol yn costio mwy bellach. Bydd gwerth teg y benthyciadau (rhwymedigaeth) yn gostwng;
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol – bydd yr incwm o logau a gredydir ar y Datganiad Incwm Cynhwysfawr a Gwariant yn codi; a
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog – mae'r gyfradd sefydlog yn atal y Cyngor rhag cael incwm uwch o fuddsoddiadau drwy fuddsoddi'r un prifswm. Bydd gwerth teg y buddsoddiad (ased) yn gostwng.

Mae gan y Cyngor nifer o strategaethau ar gyfer rheoli'r risg ynglŷn â chyfraddau llog. Mae'r Strategaeth Rheoli Trysorfa yn cyfuno dangosyddion y Cyngor ynglŷn â Rheoli'r Drysorfa a'i ddangosyddion Darbodaeth a'i weithrediadau trysorfa arfaethedig, gan gynnwys disgwyliad ynghylch symudiadau mewn cyfraddau llog. Ar sail hyn, mae dangosydd yn cael ei bennu sy'n rhoi terfynau uchaf ar gyfer y datguddiad i gyfraddau sefydlog ac amrywiol:-

	Terfyn Uchaf y TMS 2017-18 £m	Amcanestynia d diwygiedig 2017-18 y TMS 2018-19 £m	Prifswm Gwirionedd I sydd ar ôl 31 Mawrth 2018 £m
Amcanestyniad Cyfanswm y Prifswm sy'n dal ar ôl ar Fenthyciadau	96.87	96.87	96.87
Amcanestyniad Cyfanswm y Prifswm sy'n dal ar ôl ar Fuddsoddiadau (gan gynnwys adneuoan arian parod/gwerthoedd sy'n gyfwerth ag arian parod)	24.00	30.00	30.40
Y Prifswm Net sy'n dal ar ôl	72.87	66.87	66.47
Datguddiad I gyfraddau llog gosod (prifswm net)	130.00	68.62	68.62
Datguddiad I gyfraddau llog amrywiol (prifswm net)	50.00	1.25	(2.15)

Nid yw buddsoddiadau'r Cyngor a ddisgrifir fel 'benthyciadau a symiau derbyniadwy' a benthyciadau yn cael eu cario yn ôl y gwerth teg ar y fantolen, felly ni fydd newidiadau yn eu gwerth teg yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Er hynny, mae newidiadau yn y llog sy'n daladwy ac yn dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn effeithio arno ac fe'u dangosir yn y Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Mae'r Cyngor yn monitro'r farchnad a'r cyfraddau llog sydd wedi'u darogan yn ystod y flwyddyn er mwyn addasu'r datguddiad i'r rhain mewn modd priodol, er mwyn caniatáu i'r Cyngor ymdopi ag unrhyw newid andwyol. Er enghraifft yn ystod cyfnodau pan fo cyfraddau llog yn gostwng, a phan fo'r amgylchiadau economaidd yn peri bod hynny'n ffafriol, gall benthyciadau cyfradd sefydlog gael eu had-dalu'n gynnar i gyfyngu ar y datguddiad i golledion. Yn ôl y strategaeth hon, ar 31 Mawrth 2017, pe byddai newid o 1% wedi bod yn y cyfraddau llog a'r holl newidynnau eraill heb newid, byddai'r effaith ariannol wedi bod yn fras fel a ganlyn:

	Amcangyfrif £'000 + 1%	Amcangyfrif £'000 -1%
Llog yn daladwy ar fenthyciadau cyfradd amrywiol	132	0
Llog yn dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	(174)	174
Yr Effaith ar y Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(42)	174

Buddsoddiadau a benthyciadau cyfradd sefydlog yw'r rhai lle mae cyfradd y llog wedi'i gosod am 12 mis o leiaf, gan fesur o ddechrau'r flwyddyn ariannol neu ddyddiad y trafodiad os yw hynny'n hwyrach. Bernir bod yr holl offerynnau eraill yn offerynnau amrywiol. Mae'r rhan fwyaf o fuddsoddiadau'r Cyngor yn llai na 12 mis ac er y gall y cyfraddau llog fod wedi'u gosod drwy gydol y buddsoddiad, fe gâi'r rhain eu dosbarthu fel rhai amrywiol. Mae benthyciadau LOBO yn fenthyciadau ar gyfraddau llog amrywiol, felly, gan fod y buddsoddiadau'n fwy na chyfanswm y benthyciadau cyfradd amrywiol, dangosir y prifswm net fel ffigur negyddol yn y tabl uchod.

32. Digwyddiadau ar ôl y Fantolen

Nid oes digwyddiadau ar ôl y Fantolen.

33. Rhwymedigaethau wrth Gefn

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn codi pan fo digwyddiad wedi bod sy'n peri rhwymedigaeth bosibl i'r Cyngor ond na fydd bodolaeth y rhwymedigaeth yn cael ei chadarnhau ond os bydd digwyddiadau ansicr yn codi yn y dyfodol nad ydynt yn gyfan gwbl o dan reolaeth y Cyngor.

Mae'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch (HSE) yn erlyn y Cyngor o dan adran 3 o'r Ddeddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith yn sgil digwyddiad ym mis Rhagfyr 2014. Ni wnaed unrhyw ddarpariaeth yn y cyfrifon oherwydd ansicrwydd lefel y ddirwy ar ôl i'r erlyniad ddod i ben.

Nodiadau i'r Datganiad Llif Arian Parod

34. Addasiadau ar gyfer Symudiadau heblaw Arian Parod

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(24,009)	Dibrisiant ac Amhariadau ar Asedau	(24,451)
8,234	Symudiad yn y Stoc, Dyledwyr a Chredydwy	(2,493)
(9,140)	Addasiadau'r Gronfa Bensiwn	(11,810)
(185)	Darpartiaethau	(536)
(6,342)	Gwaredu asedau anghyfredol	(2,389)
-	Newidiadau yng Ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	350
(31,442)	Addasiadau i'r diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau heblaw arian parod	(41,329)

35. Gweithgareddau gweithredu

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(14,859)	Llif Arian Parod ar Weithgareddau Refeniw	(16,564)
4,578	Llogau a dalwyd	2,889
1,460	Elfen log prydles ariannol a thaliadau rhent PFI	1,412
(929)	Llogau a dderbyniwyd	(949)
(9,750)	Llifoedd Arian Parod Net o Weithgareddau Gweithredu	(13,212)

36. Gweithgareddau buddsoddi

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau buddsoddi yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2016-17 £'000		2017-18 £'000
13,881	Prynu Eiddo, Peiriannau ac Eiddo ac Eiddo Buddsoddi	29,916
14,025	Prynu / (Enillion) o Fuddsoddiadau Hirdymor a Byrdymor	(1,482)
(5,292)	Enillion o werthu Eiddo, Peiriannau ac Offer ac Eiddo Buddsoddi	(573)
22,614	Llifoedd Arian Parod Net o weithgareddau Buddsoddi	27,861

37. Gweithgareddau cyllido

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau cyllido yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2016-17 £'000		2017-18 £'000
(10,200)	Derbyniadau arian parod o fenthyciadau byrdymor a hirdymor	(5,660)
(7,356)	Derbyniadau Eraill o weithgareddau cyllido	(11,413)
10,210	Ad-daliadau benthyrciadau byrdymor a hirdymor	4,000
(7,346)	Llifoedd Arian Parod Net o weithgareddau Cyllido	(13,073)

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr

Adroddiad yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar y gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr yn cynnwys y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad o Lif Arian Parod a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu sylweddol.

Y fframwaith adrodd ariannol o ddefnyddiwyd wrth baratoi'r datganiadau hyn yw cyfraith gymwys a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18 ar sail Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar 31 Mawrth 2018 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi'u paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017-18.

Sail y farn

Rwyf wedi cynnal fy archwiliad yn unol â chyfraith gymwys a Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU. Ceir disgrifiad manylach o fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny yn yr adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio'r datganiadau ariannol o fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i fy archwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf i wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Rwy'n credu bod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonal ac yn briodol i ffurfio sylfaen i fy marn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd ynghylch y materion canlynol y mae'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn ei gwneud yn ofynnol imi adrodd arnynt pan:

- nad yw'n briodol cyfrifyddu ar sail busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol; neu
- nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd sylweddol a nodwyd a all beri amheuaeth arwyddocaol ynghylch gallu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i barhau i fabwysiadu sail busnes gweithredol wrth gyfrifyddu am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodwyd y datganiadau ariannol i'w cyhoeddi.

Gwybodaeth arall

Y swyddog ariannol cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad a'r cyfrifon blyneddol. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr adroddiad blyneddol ac eithrio'r datganiadau ariannol ac y mae fy archwilydd yn adrodd arni. Nid yw fy marn ar y datganiadau

ariannol yn cynnwys yr wybodaeth arall, ac oni nodir fel arall yn eglur yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arni.

O ran fy archwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen yr wybodaeth arall i nodi anghysondebau sylweddol â'r datganiadau ariannol sydd wedi'u harchwilio, a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos yn sylweddol anghywir ar sail yr wybodaeth a roddwyd imi wrth gynnal yr archwiliad, neu'n sylweddol anghyson â'r wybodaeth honno. Os byddaf yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau sylweddol, byddaf yn ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn, i sail y gwaith a wnaed yn ystid fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn berthnasol iddi yn gyson â'r datganiadau ariannol, ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2017/18; ac
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn berthnasol iddi yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau hyn.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yn sgil yr wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau sylweddol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd ynghylch y materion canlynol yr wyf yn adrodd arnynt os, yn fy marn i:

- nad yw cofnodion cyfrifyddu wedi'u cadw'n ddigonol;
- nid yw'r datganiadua ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Rwyf yn ardystio fy mod i wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol o ran y datganiadau ariannol

Fel y caiff ei esbonio yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalen 11, cyfrifoldeb y swyddog ariannol cyfrifol yw paratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, a chyfrifoldeb y swyddog cyfrifol hefyd yw'r rheolaeth fewnol y mae'n penderfynu y

mae ei angen i allu paratoi datganiadau o gyfrifon heb unrhyw gamddatganiad sylweddol, boed drwy dwyll neu gamgymeriad.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, cyfrifoldeb y swyddog ariannol cyfrifol yw asesu gallu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a chyfrifyddu ar sail busnes gweithredol oni phennir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd rhag camddatganiad sylweddol, boed drwy dwyll neu gamgymeriad, a chyflwyno adroddiad yr archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad sydd wedi'i gynnal yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) bob amser yn canfod camddatganiad sylweddol pan fo'n bresennol. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu gamgymeriad ac ystyrir eu bod yn sylweddol os gellid disgwyl iddynt, yn unigol neu'n gyfunol, ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd y mae defnyddwyr yn eu gwneud ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae disgrifiad manylach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer yr archwiliad o'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o fy adroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
12 Medi 2018

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae Archwilydd Cyffredinol wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2017-18

1. Rhychwant y Cyfrifoldeb

- 1.1 Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (y Cyngor) yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, ei gyfrifyddu'n briodol a'i ddefnyddio'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.
- 1.2 Mae gan y Cyngor ddyletswydd hefyd o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus i arfer ei swyddogaethau o ran effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesedd.
- 1.3 Mae'r Cyngor o dan ddyletswydd hefyd o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i gyflawni datblygu cynaliadwy, gan gynnwys gosod a chyhoeddi amcanion llesiant sydd wedi'u cynllunio i gynyddu i'r eithaf ei gyfraniad at gyflawni pob un o'r nodau llesiant a chymryd pob cam rhesymol i gyflawni'r amcanion hynny.
- 1.4 Wrth gyflawni ei gyfrifoldebau cyffredinol, mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod ganddo drefniadau priodol ar gyfer llywodraethu ei fusnes a system gadarn o reolaeth fewnol sy'n hwyluso arfer ei swyddogaethau'n effeithiol ac sy'n cynnwys trefniadau ar gyfer rheoli risg.
- 1.5 Adolygodd y Cyngor ei God Llywodraethu Corfforaethol a mabwysiadodd y Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol, a ddatblygwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA, 2016) a Chymdeithas Prif Weithredwyr yr Awdurdodau Lleol (SOLACE). Mae'r datganiad hwn yn esbonio sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'r Fframwaith Llywodraethu a sut mae'n bodloni gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

2. Diben y Fframwaith Llywodraethu

- 2.1 Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y systemau, y prosesau a'r gwerthoedd y caiff y Cyngor ei gyfarwyddo a'i reoli ganddynt a'r modd y mae'n atebol i'r gymuned leol, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'n galluogi'r Cyngor i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol a chost-effeithiol.
- 2.2 Mae'r system o reolaeth fewnol yn rhan arwyddocaol o'r fframwaith hwnnw ac mae wedi'i ddylunio i wneud defnydd priodol o gyllid cyhoeddus a'i atal rhag cael ei golli. Mae hefyd yn cynorthwyo gyda rheoli'r risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion. Nid yw'n cael gwared ar bob risg; mae'r system o reolaeth fewnol wedi'i dylunio i nodi a blaenoriaethu risgiau, i werthuso tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n ymddangos ac i reoli eu heffaith.
- 2.3 Mae'r paragraffau canlynol yn crynhoi'r fframwaith llywodraethu a'r system o reolaeth fewnol, sydd wedi bod ar waith yn y Cyngor ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018. Mae'r disgrifiad o'r trefniadau sydd ar waith wedi'i seilio ar yr egwyddorion craidd a nodir yng Nghod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor.

2.4. Y Fframwaith Llywodraethu

Egwyddorion Llywodraethiant	Polisiâu a Gweithdrefnau Allweddol	Proses/Monitro Rheoleiddiol
A. Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith B. Sicrhau natur agored ac ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid C. Diffinio canlyniadau yn nhermau buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy D. Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol er mwyn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig i'r eithaf E. Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion y tu mewn iddi F. Rheoli cyllid a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref G. Rhoi arferion da ar waith mewn tryloywder, adroddiadau ac archwilio er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol	Y Cyfansoddiad (gan gynnwys y polisiâu a'r gweithdrefnau perthynol) Y Cynllun Corfforaethol Y Datganiad Llywodraethiant Blynnyddol Y Cynllun Rheoli Asedau Y Strategaeth Cyfathrebu, Marchnata ac Ymgysylltu Y Cod Llywodraethiant Corfforaethol Cynlluniau Busnes y Cyfarwyddwyr Strategaeth Ariannol y Tymor Canolig Y Datganiad Cyfrifon Strategaeth Rheoli'r Drysorfa Y Strategaeth Risg Gorfforaethol Polisiâu a Phrotocolau Adnoddau Dynol Y polisi, y protocolau a'r canllawiau corfforaethol ar lechyd a Diogelwch Y Polisi Gwrth-dwyll a Llwgwrwbrwy Y Polisi Atal Gwyngalchu Arian Cynlluniau Parhad Busnes Y Polisi Cwynion Corfforaethol (gan gynnwys y Polisi Cwynion Gwasanaethau Cymdeithasol) Cod Ymddygiad – Rhan 5 o'r Cyfansoddiad Y Cynllun Cydraddoldeb Corfforaethol Y Polisi Chwythu'r Chwiban Y Strategaeth Rheoli Gwybodaeth Y Fframwaith Rheoli Perfformiad Cynllun Llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Lleol Y Polisi Diogelu Corfforaethol	Y Pwyllgor Archwilio Yr Asesiad Risg Corfforaethol Yr Adroddiad Blynnyddol Yr Asesiad Perfformiad Corfforaethol (CPA) Archwilio Mewnol Archwilio Allanol (WAO, Estyn, AGGCC) Y Flaenraglen Waith i'r Pwyllgorau Rhyddid Gwybodaeth Y Pwyllgorau Rheoleiddio, Craffu a Safonau Y Cynllun Dirprwy Adroddiadau Monitro Rheolaeth y Drysorfa Adroddiadau Rheoleidwyr ac Arolygwyr Datganid Blynnyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol

3. Adolygiad Effeithiolrwydd

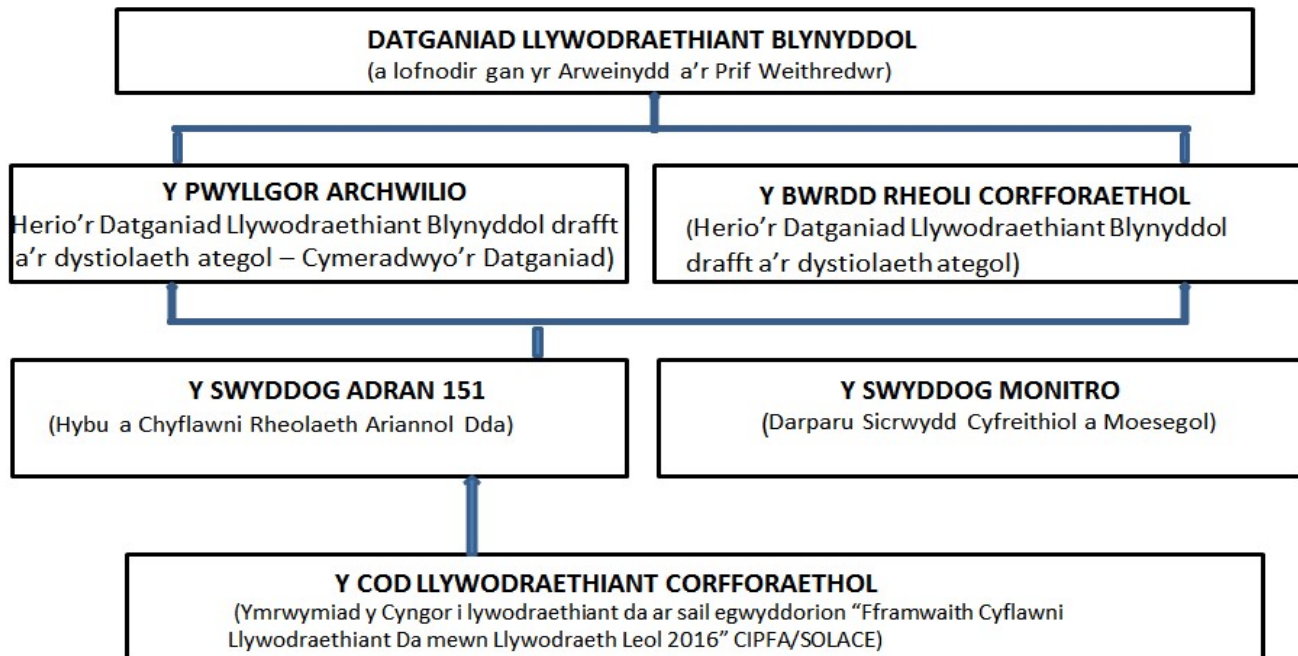
3.1 Mae'r amgylchedd rheoli yn cynnwys polisiâu, gweithdrefnau, systemau gweithredu a phrosesau'r Cyngor sydd yn eu lle er mwyn:

- Sefydlu a monitro sut mae amcanion y Cyngor yn cael eu cyflawni;
- Hwyluso gwaith y wneud polisiâu a phenderfyniadau;
- Sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n ddarbodus, effeithlon ac effeithiol;
- Sicrhau y cydymffurfir â pholisiâu, gweithdrefnau, cyfreithiau a rheoliadau sefydledig;
- Diogelu asedau a buddiannau'r Cyngor rhag colledion o bob math, gan gynnwys y rhai sy'n deillio o dwyll, afreoleidd-dra neu lygredd.

Yn ystod 2017-18, cafodd y systemau ariannol a gweinyddol craidd eu hadolygu gan yr Archwilywyr Mewnol naill ai drwy adolygiadau penodol (e.e. Dyledwyr, y Dreth Gyngor, Budd-dal Tai, Rheoli'r Drysorfa etc) neu yn gyffredinol yn yr adolygiadau a gynhaliwyd mewn perthynas â systemau'r Cyfarwyddiaethau. Yn ychwanegol, yn ystod y flwyddyn aeth Partneriaeth Archwilio'r De-orllewin ati ar ran Cydwasanaeth Archwilio Mewnol Pen-y-bont ar Ogwr, i gynnal archwiliad o fframwaith llywodraethu y Cyngor fel rhan o'r Adolygiad Sefydliad Iach. Ar sail y gwaith archwilio a wnaed yn ystod y flwyddyn a chan gofio'r holl dystiolaeth sydd ar gael, daeth y Pennaeth Archwilio Mewnol i'r casgliad bod modd cymhwyso lefel sicrwydd resymol at safonau rheolaeth fewnol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr am y cyfnod a nodwyd. Mae Adroddiad Blynnyddol a Barn y Pennaeth Archwilio Mewnol am y cyfnod Ebrill 2017 i Fawrth 2018 ar gael yma:

<https://democratic.bridgend.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=132&MId=2981&Ver=4>

- 3.2 Mae gan y Cyngor gyfrifoldeb am adolygu effeithiolrwydd ei fframwaith llywodraethu yn flynyddol, gan gynnwys y system o reolaeth fewnol. Hysbysir hyn gan waith Archwilwyr Mewnol a phrif swyddogion y Cyngor sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd rheolaeth fewnol. Mae'r Cyngor hefyd yn derbyn sicrwydd ynghylch ei drefniadau llywodraethu gan ffynonellau annibynnol ac Archwilwyr Mewnol, Archwilwyr Allanol a rheoleiddwyr allanol eraill yn benodol. Nodir y rolau o fewn y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol isod:

- 3.3 Mae'r elfennau a ganlyn yn allweddol i'r Cyngor o ran monitro ac adolygu ei lywodraethu:

- Y Cyfansoddiad sy'n cael ei adolygu'n barhaus ac sy'n nodi sut mae'r Cyngor yn gweithredu, sut y caiff penderfyniadau eu gwneud a'r gweithdrefnau a ddilynir i sicrhau bod y rhain yn effeithlon, yn dryloyw ac yn atebol i bobl leol. Mae hefyd yn cynnwys y Codau Ymddygiad ar gyfer aelodau a chyflogaion. Er bod y cyfansoddiad yn ofynnol yn ôl statud, nid yw ei gynnwys yn cael ei ragnodi'n llawn. Mae'r Cyngor yn fodlon ei fod yn gyson â'r statudau, y rheoliadau a'r canllawiau.
- Y Cabinet (fel Gweithrediaeth) sy'n gyfrifol am ystyried rheolaeth a pherfformiad ariannol cyffredinol. Y Cabinet hefyd sy'n gyfrifol am benderfyniadau allweddol a seilir ar wybodaeth a roddir iddynt drwy gyfrwng adroddiadau cynhwysfawr gan y swyddogion.
- Y swyddogaeth graffu sy'n dwyn y Cabinet i gyfrif. Ceir cyfanswm o bedwar Pwyllgor Craffu. Y Pwyllgor Craffu a Throsolwg Corfforaethol sy gyfrifol am gynnal trosolwg o berfformiad ariannol yr Awdurdod, gan gynnwys gwerth am arian. Y Pwyllgor hwn hefyd sy'n cydlynw'r Flaenraglen Gwaith Craffu ac yn pennu blaenoriaethu gwaith y tri Phwyllgor Trosolwg a Chraffu Pwnc. Does gan y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu Pwnc ddim cylchoedd gwaith penodol sy'n galluogi pob pwyllgor i ymdrin ag unrhyw bwnc a ddyrennir iddo. Mae'r Pwyllgorau Craffu'n sefydlu Paneli Ymchwilio a Gwerthuso (gan gynnwys adolygu cynigion cyllideb); maen nhw'n cynnal adolygiadau o feysydd penodol o weithrediadau'r Cyngor ac yn gwneud argymhellion i'r Cabinet ar gyfer gwelliannau.
- Y Pwyllgor Archwilio sy'n darparu'r canolbwynt ar gyfer adolygu effeithiolrwydd y system o reolaeth fewnol. Mae llawer o'r gwaith hwn yn seiliedig ar adolygu gwaith yr Archwilwyr Mewnol a derbyn adroddiadau gan archwilwyr allanol y Cyngor. Cyfarfu'r Pwyllgor yn

rheolaidd drwy gydol y flwyddyn gan roi sicrwydd annibynnol i'r Cyngor o ran effeithiolrwydd y fframwaith rheoli risg, yr amgylchedd rheolaeth fewnol a materion llywodraethu.

- Ceir Pwyllgorau Rheoleiddio (e.e. Trwyddedu, Rheoli Datblygu) i benderfynu ar faterion a ddiffinnir yng Nghyfansoddiad y Cyngor;

3.4 Roedd gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn cynnwys:

- ethol Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio gan y Pwyllgor Archwilio ei hun yn hytrach na thrwy benodiad gan y Cyngor;
- y gofyniad bod rhaid bod gan y Pwyllgor Archwilio o leiaf un aelod lleyg, cynrychiolydd proffesiynol heb unrhyw gysylltiadau â'r Cyngor sy'n gallu cynorthwyo â swyddogaeth y Pwyllgor Archwilio. Mae nifer yr aelodau lleyg y mae eu hangen i gynorthwyo'r pwyllgor yn parhau i gael ei adolygu;
- penodi Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

4.0 Egwyddor A – Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

- 4.1 Mae gan y Cyngor weledigaeth eglur, sef gweithredu fel 'Un Cyngor yn gweithio gyda'i gilydd i wella bywydau' bob amser' sydd ar gael yma: <https://www.bridgend.gov.uk/media/2582/cynllun-corfforaethol-2016-i-2020.pdf>
- 4.2 Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r pum ffordd o weithio a ddarperir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r Cyngor wedi penodi Aelod Cabinet dros Lesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Cyngor wedi integreiddio cynllunio llesiant yn ei broses cynllunio corfforaethol a chynllunio busnes, yn ogystal â'i ymgorffori yn y Fframwaith Rheoli Perfformiad.
- 4.3 Darperir hyfforddiant i aelodau etholedig yn unol â'r Strategaeth Dysgu a Datblygu i Aelodau Etholedig a gymeradwyir gan y Cyngor. Mae pynciau'n cynnwys cod ymddygiad, datganiadau o fuddiant a phynciau eraill sy'n egluro ymddygiad aelodau etholedig. Nodwyd bod rhywfaint o hyfforddiant, yn ymwneud â swyddogaethau rheoleiddio'n benodol, yn "hanfodol" er mwyn sicrhau bod gan yr Aelodau Etholedig ddealltwriaeth lawn o'u rôl cyn iddyn nhw wneud penderfyniadau allweddol.
- 4.4 Yn ystod 2017/18 cynhaliwyd Adolygiad Moeseg fel rhan o'r Cynllun Archwilio Mewnol wedi'i Seilio ar Risg. Rhoddodd y gwaith a wnaed sicrwydd rhesymol ynghylch yr amgylchedd rheoli gan fod gan y Cyngor agweddau allweddol ar waith i'w alluogi i weithredu mewn modd moesegol. Er hynny, mae yna feysydd y gellid eu gwella ymhellach.
- 4.5 Mae ymddygiad yr Aelodau'n cael ei lywodraethu gan y Cod Ymddygiad i Aelodau. Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn monitro cwynion ac mae'r safonau'n adlewyrchu Gwerthoedd Gwasanaeth Cyhoeddus Llywodraeth Cymru. Gall Pwyllgor Safonau'r Cyngor hefyd ystyried achosion honedig o ddiffyg cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. Ni fu cyfeiriad at Bwyllgor Safonau Pen-y-bont ar Ogwr ers rhai blyneddau. Mae'r Swyddog Monitro'n defnyddio'r protocol datrys lleol a gymeradwywyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.
- 4.6 Mae gan bob pwyllgor gylch gorchwyl clir sy'n nodi eu rolau a'u cyfrifoldebau a'u rhaglenni gwaith. Mae'r Pwyllgor Archwilio, drwy ei raglen waith, yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor ar effeithiolrwydd y trefniadau llywodraethu, y fframwaith rheoli risg a'r amgylchedd rheoli mewnol.
- 4.7 Mae'r Pwyllgor Archwilio'n helpu i godi proffil rheolaeth fewnol a rheolaeth risg yn y Cyngor. Mae hyn yn gwella ymddiriedaeth a hyder y cyhoedd yn llywodraethu ariannol y Cyngor.

- 4.8 Mae'r Cyngor yn rhoi ystyriaeth ddifrifol iawn i dwyll, llygredd a chamweinyddu ac mae ganddo'r gweithdrefnau a'r polisiâu canlynol, sydd â'r nod o atal neu ymdrin â digwyddiadau o'r fath;
- Polisi Gwrth-dwyll a Llwgwrwbrwyo
  - Polisi Chwythu'r Chwiban
  - Polisi Gwrth-wyngalchu Arian
  - Polisiâu Adnoddau Dynol ar ddisgyblu staff sy'n rhan o ddigwyddiadau o'r fath
  - Polisi Cwynion Corfforaethol
  - Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion Gwasanaethau Cymdeithasol
  - Rheolau Gweithdrefn Ariannol
  - Rheolau Gweithdrefn Contract
- 4.9 Mae'r Cod Ymddygiad a'r Polisi ar Gyflogaeth Eilaidd i Swyddogion yn ei gwneud yn ofynnol i'r cyflogeion ddatgelu unrhyw fuddiant personol a all wrthdaro â'u dyletswyddau a gofyn am gymeradwyaeth i gyflogaeth eilaidd.

5. Egwyddor B – Sicrhau natur agored ac ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid

- 5.1 Mae'r Cyngor yn trefnu bod llawer o wybodaeth ar gael i'w ddinasyddion mewn ffordd agored. Gellir cael gafael ar wybodaeth trwy wefan y Cyngor a llawer o gyhoeddiadau. O dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, mae'n ofynnol i'r Cyngor ddarparu Cynllun Cyhoeddi. Cymeradwywyd y Cynllun gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth, sy'n gyfrifol am sicrhau y cydymffurfir â'r ddeddfwriaeth. Mae'r Cynllun yn darparu canllaw ar yr wybodaeth y trefnir ei bod ar gael i'r cyhoedd fel rhan o'r drefn. Nid yw manylion yr holl wybodaeth y mae'r Cyngor yn ei chyhoeddi yn cael eu cynnwys yn y Cynllun Cyhoeddi. Gellir gwneud cais am wybodaeth nad yw'n cael ei chyhoeddi trwy wneud cais Rhyddid Gwybodaeth. Mae'r Cyngor yn ystyried pob cais o dan ddarpariaethau'r ddeddfwriaeth.
- 5.2 Mae holl gyfarfodydd y Cyngor yn agored i'r cyhoedd ac eithrio pan fo materion esempt yn cael eu trafod. Mae'r holl agendâu, adroddiadau a chofnodion cyhoeddus ar gael ar wefan y Cyngor. Mae Rhaglenni Gwaith gydag amserlenni y cytunwyd arnyn nhw ar gyfer adrodd, cyflwyno, cymeradwyaeth gan adrannau'r Gyfraith a Chyllid, cyhoeddi a dosbarthu yn cynorthwyo'r broses o wneud penderfyniadau ar lefel strategol. Mae hyn yn sicrhau gwiriad corfforaethol ar effaith penderfyniadau yn ogystal ag uniondeb o ran awdurdodiadau cyfreithiol ac ariannol. Cyflwynodd y Cyngor gyfleuster gweddarlledu yn 2016, sy'n cynnig ffrydio byw a chyfleuster archif. Mae nifer gwylwyr y gweddarllediadau yn cael ei fonitro ac mae'r canlyniadau'n cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Nodir cyfarfodydd yr ystyrir eu bod o ddiddordeb cyhoeddus allweddol ac yn addas i'w gweddarlledu. Gall aelodau'r cyhoedd a thystion "arbenigol" gymryd rhan trwy siarad mewn Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu, yn debyg i'r trefniadau sydd eisoes ar waith ar gyfer y Pwyllgor Rheoli Datblygu.
- 5.3 Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddeall a dysgu o safbwyntiau'r cyhoedd a defnyddio'u hadborth er mwyn helpu i lunio gwasanaethau a pholisiâu. Mae pecyn ymgynghori ac ymgysylltu ar waith i helpu rheolwyr i sicrhau bod gweithgareddau ymgynghori'n gadarn ac yn dilyn canllawiau cyfreithiol (egwyddorion Gunning) ac Egwyddorion Cenedlaethol Cyfranogaeth Cymru ar gyfer Ymgysylltu Cyhoeddus yng Nghymru a fabwysiadwyd gan y Cyngor. Mae'r prosesau cynllunio a gwneud penderfyniadau wedi'u dylunio i gynnwys ymgynghori â rhanddeiliaid.
- 5.4 Mae gan y Cyngor brotocol ynghylch defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, sydd ar gael yma <https://www.bridgend.gov.uk/cy/fy-nghyngor/gwasanaethau-cwsmeriaid/ein-polisi-cyfryngau-cymdeithasol/>. Nod y protocol yw bod yn glir ynghylch sut bydd y Cyngor yn ymwneud â defnyddwyr ac yn rheoli disgwyliadau.

- 5.5 Mae'r Cyngor wedi cymryd camau sylweddol o ran ei ddefnydd o'r Gymraeg ac mae wedi rhoi'r mwyafrif o'r safonau ar waith. Mae'r Cyngor mewn trafodaethau gyda Chomisiynydd y Gymraeg ar weithredu'r ychydig safonau sy'n weddill.
- 5.6 Mae gan y Cyngor Banel Dinasyddion sy'n cynnwys dros 1,700 o drigolion 16 oed neu hŷn o bob rhan o'r fwrdeistref sirol. Mae aelodau'r panel yn cytuno i gymryd rhan mewn tri neu bedwar o arolygon y flwyddyn ar amrywiaeth o faterion yn ymwneud â gwasanaethau a pholisïau'r Cyngor. Mae hyn wedi helpu i ddeall barn trigolion ar y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu ac i helpu i wella pethau yn y dyfodol. Mae'r panel yn gynrychioliadol o drigolion 25 oed a hŷn ar hyn o bryd. Mae gan y tîm ymgynghori ddangosyddion perfformiad allweddol ar waith i gynyddu cynrychiolaeth pobl ifanc 16-24 mlwydd oed, siaradwyr Cymraeg a thrigolion anabl, yn ogystal â dangosyddion i gynyddu cynrychiolaeth ar draws pob ward i 1 y cant o leiaf.
- 5.7 Defnyddir y cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo gwasanaethau ac ymgysylltu â'r cyhoedd. Ceir hysbysebion y telir amdany'n nhw a sesiynau hawl i holi/dadleuon rheolaidd i godi ymwybyddiaeth o ymarferion ymgynghori ac i sbarduno ymatebion iddyn nhw, ac i gasglu adborth dinasyddion. Cafodd y cyfryngau cymdeithasol eu defnyddio'n llwyddiannus fel rhan o'r ymgynghoriad "Llunio Dyfodol Pen-y-bont ar Ogwr". Yn unol â'i ymrwymiad i Safonau'r Gymraeg, cyflwynodd y Cyngor gyfrifon cyfryngau cymdeithasol dwyieithog ym mis Rhagfyr 2017.
- 5.8 Yn gynyddol, mae arolygon yn cael eu darparu ar fformatau bwrdd gwaith, llechen a ffôn symudol i gynyddu'r tebygolrwydd y bydd trigolion yn ymateb. Mae gan y Cyngor gronfa ddata o fwy na 1,650 o drigolion sydd â diddordeb mewn derbyn negeseuon e-bost HTML am ymgynghoriadau allweddol sy'n cael eu cynnal yn y Fwrdeistref.
- 5.9 Anfonir manylion ymgysylltu at aelodau'r Panel Dinasyddion a thrigolion sy'n dewis derbyn diweddariadau ar ymgynghoriadau allweddol ynghylch prosiectau a allai fod o ddiddordeb iddyn nhw. Gwahoddir aelodau Fforwm Busnes Pen-y-bont ar Ogwr, y Cyngor leuenctid a Fforwm Cydraddoldeb Pen-y-bont ar Ogwr i rannu eu safbwyntiau (pan fo'n berthnasol) er mwyn gwella cynrychiolaeth.
- 5.10 Ceir cyfathrebu rheolaidd â staff trwy drefniadau rheoli a ategir gan Bridgendrs, negeseuon ebost Bridgendrs a chylchlythyr staff yn ogystal a diweddariadau gan y Prif Weithredwr.
- 5.11 Mae gan swyddogion adnoddau dynol amserlen fisol o gyfarfodydd ynghylch ailstrwythuro'r sefydliad yn ogystal â materion ad hoc, sef cyfarfodydd y gwahoddir swyddogion Undeb Llafur lleol a rhanbarthol iddyn nhw. Gwahoddir yr aelodau Cabinet bob yn ail fis. Mae'r model yn llwyddo i gynnal perthynas dda gydag undebau llafur a gweithwyr ill dau.
- 5.12 Mae'r Cyngor yn gweithredu Gweithdrefn Cwynion Corfforaethol a Gweithdrefn Sylwadau a Chwynion Gwasanaethau Cymdeithasol sy'n helpu i nodi meysydd lle nad yw ansawdd gwasanaethau'n foddhaol, ac i gymryd camau i wella lle bo'n berthnasol. Gellir gwneud cwynion yn electronig, yn ysgrifenedig ac, yn achos y Gwasanaethau Cymdeithasol, gellir gwneud cwynion ar lafar hefyd. Mae'r Cyngor wedi gosod targedau amser ar gyfer ymateb i'r holl gwynion sy'n dod i law er mwyn sicrhau atebolrwydd. Adroddir ar weithrediad y Polisi Cwynion Corfforaethol a Sylwadau'r Gwasanaethau Cymdeithasol i'r Cabinet yn flynyddol.
- 5.13 Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn adrodd, yn achos pob Cyngor yng Nghymru, ar nifer y cwynion a ddaeth y law ac yr ymchwiliwyd iddyn nhw. Ym mis Gorffennaf 2017, cafodd y Cyngor ei Lythyr Blynnyddol ar gyfer 2016-17. Nododd y llythyr gynnydd yn nifer y cwynion a gafwyd, 44 yn 2016-17 o'i gymharu â 38 yn 2015-16. 39 oedd y ffigur cymharol ar gyfer cyfartaledd awdurdodau lleol ar gyfer 2016-17 (41 ar gyfer 2015-16). Cychwynnwyd dau ymchwiliad gan yr Ombwdsmon yn 2016-17. Nododd y Llythyr Blynnyddol mai Gwasanaethau Cymdeithasol i Blant oedd y prif faes unigol o gwynion, ac yna Tai. Cyhoeddwyd un adroddiad o dan Adran 16 gan gynnal y gŵyn, cafodd pedair cwyn eu setlo drwy gael eu datrys yn gynnar,

cafodd 10 ei cau ar ôl ystyriaeth gychwynnol, roedd 18 yn rhy gynnar ac roedd 9 y tu allan i awdurdodaeth yr Ombwdsmon.

- 5.14 Mae'r Cyngor yn un o bedwar aelod statudol o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (PSB) Pen-y-bont ar Ogwr, sydd â'r rôl o gynnal a gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Sir Pen-y-bont ar Ogwr drwy ymgysylltu a chydweithio a chryfhau'r cydweithio ar draws gwasanaethau cyhoeddus y sir. Mae'r Bwrdd hefyd yn cynnwys "Cyfranogwyr drwy Wahoddiad". Gellir gweld gwaith y Bwrdd o dan Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus - Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr: <https://www.bridgend.gov.uk/cy/fy-nghyngor/blaenoriaethau-a-pherfformiad-y-cyngor/bwrdd-gwasanaethau-cyhoeddus-pen-y-bont/>
- 5.15 Yn 2017 a 2018 defnyddiodd y Bwrdd yr Asesiad Llesiant a gyhoeddwyd ym mis Ebrill 2017 i ddatblygu pedwar o amcanion llesiant sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Llesiant ar gyfer Sir Pen-y-bont ar Ogwr. Caiff y cynllun ei gyhoeddi ym mis Mai 2018. Yn ystod y flwyddyn datblygodd y Bwrdd strwythur partneriaeth sy'n cynnwys pum is-fwrdd. Y byrddau hyn sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr amcanion llesiant yn cael eu gwireddu. Bydd pob bwrdd yn adrodd ar ei gynnydd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus o leiaf ddwywaith y flwyddyn.

6 Egwyddor C – Diffinio canlyniadau yn nhermau buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

- 6.1 Mae Cynllun Corfforaethol y Cyngor yn nodi tair blaenoriaeth gorfforaethol – y canlyniadau hirdymor y mae'r Cyngor yn awyddus i'w cyflawni. Y blaenoriaethau hyn, sy'n cael eu hadolygu bob blwyddyn, yw amcanion gwella'r Cyngor o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a'r amcanion llesiant o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Mae'r cynllun hefyd wedi ymgorffori datganiad llesiant y Cyngor, sy'n ofynnol o dan y Ddeddf, yn y ddogfen, ac mae'n nodi sut mae'n blaenoriaethau yn cysylltu â'r saith nod llesiant cenedlaethol.
- 6.2 Mae'r weledigaeth, yr egwyddorion a'r blaenoriaethau gwella a nodir yn y Cynllun Corfforaethol yn rhoi'r cyfeiriad ar gyfer datblygu Cynlluniau Busnes y Cyfarwyddiaethau. Mae'r Cynllun Corfforaethol yn nodi nifer o ddangosyddion sy'n anelu at fesur llwyddiant ein canlyniadau a thystiolaeth o'n gwaith di-fwlch gyda dinasyddion a phartneriaid, yn ogystal â mesur llwyddiant. Adroddir ar y rhain i'r panel Asesu Perfformiad Corfforaethol (CPA) yn rheolaidd ac maen nhw'n destun gwaith craffu ddwywaith y flwyddyn. Mae adroddiad blynyddol ar berfformiad y Cyngor yn cael ei lunio hefyd i'r cyhoedd.
- 6.3 Ochr yn ochr â'r Cynllun Corfforaethol, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (MTFS) am y cyfnod 2016-17 i 2019-20 sydd ar gael yma: <https://www.bridgend.gov.uk/media/2233/budget-book-2017-to-18-and-medium-term-financial-strategy.pdf>. Mae'r MTFS yn cynnig fframwaith cynllunio a fframwaith ariannol integredig ar gyfer y pedair blynedd nesaf, gan gynnwys y strategaeth gyllideb fanwl am y flwyddyn ariannol nesaf. Mae'n galluogi'r Cyngor i gysoni ei adnoddau ariannol â'i flaenoriaethau newydd. Cyflwynir adroddiadau monitro ar gyllidebau bob chwarter i'r Cabinet a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol.
- 6.4 Mae'r Cyngor yn gweithio ar y cyd â nifer o bartneriaid gan ddarparu gwasanaethau ar y cyd i sicrhau cymaint o arbedion effeithlonrwydd â phosibl a gwella canlyniadau er budd ein dinasyddion. Mae'r mentrau cydweithredol allweddol yn cynnwys: y Cydwasanaeth Rheoleiddio, Consortiwm Canolbarth y De, HALO, Awen, Amlosgfa Llangrallo a Bae'r Gorllewin. Mae cysylltiadau bellach cael eu gwneud gyda chydweithwyr yn rhanbarth Cwm Taf yng ngoleuni'r ymgynghori ar y posibilrwydd o newid ffiniau'r bwrdd iechyd a allai arwain at symud Pen-y-bont ar Ogwr i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf. Caiff y partneriaethau hyn eu monitro i ddechrau

gan yr aelodau etholedig hynny a benodwyd gan y Cabinet/Cyngor i gynrychioli buddiannau'r Cyngor ar y corff allanol.

- 6.5 Mae'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Corfforaethol hefyd yn cael adroddiadau oddi wrth bartneriaid i'r Cyngor sy'n fodd i'r aelodau etholedig fonitro'r trefniadau llywodraethu a'r canlyniadau a gyflawnir. Mae'r Cyngor yn arwain y gwaith craffu ar y cyd ar Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, gyda'r cylch gorchwyl ar gyfer y Pwyllgor i'w gytuno. Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio gyda'r Ganolfan Craffu Cyhoeddus (CfPS) i ddatblygu effeithiolrwydd ei waith craffu ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.
- 6.6 Yn ystod 2017-18, ymgynghorodd y Cyngor ar amryw o faterion gan ymgysylltu â'r cyhoedd ynghylch y nod o ddarparu gwasanaethau cynaliadwy a oedd yn cynnwys Llundio Dyfodol Pen-y-bont ar Ogwr, y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac Ailfodelu Gwasanaethau i Blant. Roedd yr ymgynghoriad ynghylch Llundio Dyfodol Pen-y-bont ar Ogwr yn cynnwys presenoldeb mewn digwyddiadau cymunedol ac arolwg ar-lein ymysg gweithgareddau eraill a gasglodd safbwyntiau'r cyhoedd ar sut mae'r Cyngor yn anelu at newid meysydd gwasanaeth penodol a chanlyniadau ariannol gwneud hynny.

7.0 Egwyddor D – Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol er mwyn cyflawni'r canlyniadau arfaethedig i'r eithaf

- 7.1 Yn Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2017-18 i 2020-21, nodwyd bod dros 7% o'r gostyngiadau yn y gyllideb a nodwyd dros y cyfnod o bedair blynedd yn codi o gydweithredu a gweddnewid gwasanaethau. Cytunodd y Cyngor y dylai cydweithredu ganolbwyntio ar brosiectau sydd â'r potensial i gynhyrchu'r budd mwyaf, gwneud cyfraniad eglur at flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor ac arwain at fudd gwasanaeth eglur. Yn y Papur Gwyrdd 'Cryfhau Llywodraeth Leol: Cyflawni dros ein pobl' a gyhoeddwyd yn ddiweddar, mae Llywodraeth Cymru yn cyflwyno'i huchelgais ar gyfer llywodraeth leol. Mae'n cynnig opsiynau a allai arwain at awdurdodau lleol mwy, a mwy cynaliadwy yng Nghymru, a allai sicrhau gwasanaethau cyhoeddus effeithiol a chynaliadwy at y dyfodol. Er bod yr awdurdod eisoes yn gweithredu ar y cyd mewn nifer o'r meysydd gwasanaeth hyn, mae'r Cyngor yn parhau i ymchwilio i feysydd lle gall cydweithio gael ei ddatblygu ac mae'n aros am ganlyniad yr ymgynghoriad, a allai arwain at uno awdurdodau ac at greu llai o awdurdodau lleol sydd yn fwy, yn gryfach ac yn fwy grymus.
- 7.2 Roedd y gyllideb a gymeradwywyd ar gyfer 2017-18 yn cynnwys cynigion ar gyfer arbedion o £5.852 miliwn (2.71% o'r cyllidebau gwasanaethau net). Er hynny, ar ddiwedd y flwyddyn, roedd £1.840 miliwn o'r cynigion hyn heb eu gwireddu, ond roedd y gwariant a oedd yn gysylltiedig â nhw wedi cael ei gydbwyso mewn rhai achosion gan arbedion eraill mewn rhannau eraill o'r gyllideb. Effaith hyn yw bod pwysau ailadroddus yn parhau ar gyllidebau 2018-19 y bydd angen mynd i'r afael â nhw trwy weithredu'r cynigion neu nodi a darparu dewisiadau amgen. Bydd adroddiadau monitro yn y dyfodol yn adolygu'r cyflawniad o'i gymharu â'r targedau hyn yn ogystal â gostyngiadau yng nghyllideb y flwyddyn gyfredol.
- 7.3 Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu dull caffael fesul categori. Mae'r dull strategol hwn yn fodd i'r awdurdod ganolbwyntio a threfnu adnoddau caffael ar feysydd gwariant penodol. Gall arbenigwyr categori ganolbwyntio'u hamser a gwneud gwaith dadansoddi marchnad trwyadl i fanteisio'n llawn ar benderfyniadau caffael ar ran y Cyngor. Gall y canlyniadau fod yn sylweddol well na dulliau prynu traddodiadol sy'n seiliedig ar drafodiadau. Mae'r uned caffael corfforaethol hefyd yn defnyddio ac yn hyrwyddo fframweithiau cydweithredol.
- 7.4 Defnyddir system weinyddol y Pwyllgorau i awtomeiddio llawer o'r dyletswyddau gweinyddol mewn perthynas ag aelodau etholedig a'r broses benderfynu ffurfiol. Mae'r system yn helpu

penderfyniadau, yn caniatáu i gamau gael eu holrhain ac i benderfyniadau gael eu monitro ac mae'n darparu cofrestr penderfyniadau ar y we.

- 7.5 Mae'r cynllun rheoli asedau a'r cynllun cyfalaf strategol yn sicrhau bod buddsoddiadau'n gysylltiedig ag amcanion a chanlyniadau strategol. Mae'r strategaeth gyfalaf yn dangos bod y Cyngor yn cymryd penderfyniadau ar wariant a buddsoddiadau cyfalaf yn unol ag amcanion y gwasanaethau a'i fod yn ystyried stiwardiaeth, gwerth am arian, darbodaeth, cynaliadwyedd a fforddiadwyedd yn briodol. Mae hefyd yn gosod y cyd-destun hirdymor y gwneir penderfyniadau gwariant a buddsoddiadau cyfalaf o'i fewn ac yn rhoi'r ystyriaeth ddyladwy i'r risg a'r enillion a'r effaith ar gyflawni canlyniadau sydd â blaenoriaeth. Ceir cysylltiadau cryf rhwng y broses cynllunio cyfalaf, adfywio a chynlluniau rheoli asedau. Mae'r broses cynllunio cyfalaf yn rhan annatod o'r MTFs ac yn cysylltu â'r broses o gynllunio'r gyllideb refeniw er mwyn sicrhau bod opsiynau ar gyfer darparu'r gwasanaethau mwyaf cost-effeithiol yn cael eu hystyried yn y modd priodol. Bydd y Cyngor yn diwygio'i strategaeth cyfalaf yn ystod 2018-19 i adlewyrchu gofynion diwygiedig Cod Darbodus CIPFA ar Gyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol.
- 7.6 Mae gan y Cyngor amryw o brosiectau a rhaglenni ar y gweill i sicrhau bod y blaenoriaethau gwella yn cael eu cyflawni er mwyn cefnogi newid drwy'r Cyngor cyfan. Mae Bwrdd Rheoli'r Rhaglen Gorfforaethol (PMB) yn goruchwyllo'r broses o roi'r rhaglenni a'r prosiectau hyn ar waith, gan gynnwys y rhaglen moderneiddio ysgolion, ailfodelu Gwasanaethau Plant ac Oedolion, Trawsnewid Digidol a phrosiectau cydweithio strategol megis y Fargen Ddinesig i gyflawni newid. Mae gan brosiectau a rhaglenni eu trefniadau llywodraethu eu hunain, a chofnodir y rhain mewn dogfen cychwyn prosiect neu gylch gorchwyl.
- 7.7 Mae'r Byrddau Ailfodelu Rhaglenni Gofal Cymdeithasol yn parhau. Mae gwaith wedi'i gwblhau mewn Gofal Cymdeithasol i Blant a Gofal Cymdeithasol i Oedolion i sicrhau bod un pwynt cysylltu i bobl y mae arnyn nhw angen cymorth ynglŷn â'r ffordd newydd o weithio a bennir gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chymorth.
- 7.8 Mewn Gofal Cymdeithasol i Oedolion, mae'r fframwaith asesu wedi'i newid yn unol â'r Ddeddf, er mwyn gwella'r canlyniadau i bobl y mae arnyn nhw angen gofal a chymorth, gan leihau nifer y bobl sydd angen cymorth hirdymor hefyd.
- 7.9 Bydd yr Hyb Diogelu Aml-asiantaeth (MASH) newydd yn gweld staff o wasanaethau cymdeithasol i blant ac oedolion, Heddlu De Cymru, addysg, tai, camddefnyddio sylweddau, prawf, iechyd, gwasanaethau cymorth cynnar a Chwmni Adsefydlu Cymunedol Cymru yn cydweithio mewn partneriaeth i ddarparu gwasanaethau diogelu effeithiol i blant, pobl ifanc ac oedolion. I gyd-fynd â gweithredu Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, bydd MASH Pen-y-bont ar Ogwr yn caniatáu i waith rhannu gwybodaeth, gwaith dadansoddi a gwaith penderfynu o safon well gael ei wneud yn gynt.
- 7.10 Mae mesurau canlyniadau/perfformiad yn cael eu gosod a'u defnyddio i asesu'r canlyniadau arfaethedig fel y nodir yn y Cynllun Corfforaethol ac yn unol â'r adnoddau sydd ar gael. Caiff y rhain eu monitro gydol y flwyddyn drwy'r CPA a gwaith craffu. Cyflwynir adroddiadau monitro ariannol chwarterol i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu.

8.0 Egwyddor E - Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion y tu mewn iddi

- 8.1 Mae'r Cyngor yn anelu at sicrhau bod rolau a chyfrifoldebau ar gyfer llywodraethu yn cael eu diffinio a'u dyrannu fel bod yr atebolrwydd dros y penderfyniadau a wneir a'r camau a gymerir yn glir. Mae'n gweithredu system Arweinydd a Chabinet lle:

- Mae'r Cyngor yn gosod y gyllideb gyffredinol ac yn penodi arweinydd y Cyngor. Mae'r Arweinydd yn penodi aelodau'r Cabinet ac yn cyhoeddi'r Dirprwy Arweinydd a phortffolio Aelodau'r Cabinet, y cyhoeddir eu manylion ar y wefan;
- yn achos swyddogaethau gweithredol nad ydyn nhw'n cael eu harfer gan y Cabinet cyfan, gall swyddogaethau gael eu cyflawni gan y canlynol:-
  - pwyllgor i'r Cabinet;
  - aelod unigol o'r Cabinet;
  - swyddog;
  - pwyllgor ardal;
  - cyd-drefniadau; neu
  - awdurdod lleol arall

Mae yna drefniadau clir i gofnodi penderfyniadau a wneir gan aelodau o'r Cabinet a swyddogion o dan bwerau dirprwyedig.

- 8.2 Ceir Pwyllgor Safonau i hybu a chynnal safonau ymddygiad uchel ymysg Cynghorwyr Tref a Chymuned a Chynghorwyr y Fwrdeistref Sirol, aelodau lleyg, aelodau cyfetholedig a Chynrychiolwyr o blith Llywodraethwyr Eglwysig a Rhiant-lywodraethwyr.
- 8.3 Mae'r Cyngor yn anelu at sicrhau bod gan aelodau a swyddogion y Cyngor y sgiliau, yr wybodaeth a'r capasiti y mae arnynt eu hangen i gyflawni eu cyfrifoldebau fel y'u hamlinellir yn eu disgrifiadau swydd/rôl. Darperir cyfnod ymsefydlu i aelodau a staff newydd ymgyfarwyddo â phrotocolau, gweithdrefnau, gwerthoedd a nodau'r Cyngor.
- 8.4 Prif Weithredwr y Cyngor (yn rhinwedd ei swydd fel Pennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig) sy'n arwain swyddogion y Cyngor ac yn cadeirio'r Bwrdd Rheoli Corfforaethol (CMB). Y Cyfarwyddwr Corfforaethol, Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethol yw'r Swyddog Monitro hefyd o dan Adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'r swydd Cyfarwyddwr hon wedi'i dileu o dan gynllun ailstrwythuro'r uwch reolwyr ac erbyn hyn y Dirprwy Swyddog Monitro yw'r Swyddog Monitro ac uwch gyfreithiwr y Cyngor. Mae swydd Pennaeth Cyllid, sydd ar hyn o bryd yn cael ei llenwi dros dro, wedi'i henwebu fel Swyddog Adran 151 y Cyngor, yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol 1972, ac yn ysgwyddo'r cyfrifoldeb cyffredinol dros sicrhau bod trefniadau rheolaeth ariannol y Cyngor yn cydymffurfio â gofynion llywodraethu Datganiad CIPFA ar Rôl y Prif Swyddog Ariannol mewn Llywodraeth Leol (2010). Y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yw'r Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol statudol, fel y'i diffinnir gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol Awdurdodau Lleol 1970, sy'n amlinellu'r chwe chyfrifoldeb craidd ar draws yr holl swyddogaethau Gwasanaethau Cymdeithasol, gan gynnwys sicrhau bod gan y Cyngor fesurau diogelu priodol i amddiffyn plant ac oedolion agored i niwed. Yn dilyn newidiadau a wnaed ym mis Rhagfyr 2014, y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant sydd â chyfrifoldeb rheoli llinell am y swyddogaethau gofal cymdeithasol ar gyfer plant ac oedolion erbyn hyn. Mae hyn wedi caniatáu i'r ffyrdd newydd o weithio a gyflwynwyd gan Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 gael eu sefydlu yn y gwasanaeth. Y Cyfarwyddwr Corfforaethol – Addysg a Chymorth i Deuluoedd yw'r Prif Swyddog Addysg, fel y rhagnodir gan Ddeddf Addysg 1996 a'r Cyfarwyddwr Statudol ar gyfer Plant a Phobl Ifanc, fel y'i diffinnir gan Ddeddf Plant 2004.
- 8.5 Mae strwythurau'r sefydliad o ran cyfrifoldebau'r Aelodau a phortffolios y Cyfarwyddiaethau wedi'u cynnwys yn y cyfansoddiad ac maen nhw ar gael ar wefan y Cyngor. Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu model CLILC o ddisgrifiadau swydd ar gyfer holl Aelodau a Chadeiryddion y pwyllgorau gan gynnwys y Pwyllgor Archwilio. Addaswyd y rhain i adlewyrchu'r rolau penodol a gyflawnir yn y Cyngor, sy'n galluogi'r aelodau i ddeall eu rôl yn well a nodi unrhyw gymorth neu

hyfforddiant pellach y mae arnyn nhw eu hangen i gyflawni eu dyletswyddau'n effeithiol. Bydd hyn yn cynyddu gallu aelodau'r Pwyllgor Archwilio i ddadansoddi, monitro a herio perfformiad effeithiol y Cyngor.

- 8.6 Ceir Strategaeth Dysgu a Datblygu i Aelodau Etholedig 2017-22, sy'n darparu fframwaith ar gyfer cynorthwyo aelodau etholedig yn y rolau y mae'n ofynnol iddynt eu cyflawni. Mae'r Strategaeth yn cynorthwyo aelodau i ddatblygu a chryfhau eu gallu i fod yn arweinwyr gwleidyddol a chymunedol hyderus, ac mae i'w weld yma: <https://democratic.bridgend.gov.uk/documents/s13931/171129%203%20Elected%20Member%20Learning%20Development%20Strategy%20Appendix%201.pdf?LLL=0>: Mae'r Cyngor wedi cytuno i weithio tuag at ennill Siarter CLILC ar gyfer Cymorth i Aelodau ym mis Medi 2018.
- 8.7 Mae'r Rhaglen Datblygu Aelodau yn cael ei hadolygu'n rheolaidd i sicrhau bod unrhyw weithgareddau hyfforddi yn briodol, yn berthnasol ac yn brydlon. Yn 2017-18, darparwyd hyfforddiant i'r aelodau etholedig ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015, gan alluogi'r aelodau i ystyried y Ddeddf honno wrth wneud gwaith craffu ac wrth wneud penderfyniadau. Cafodd yr aelodau etholedig hyfforddiant hefyd ar reoli perfformiad i'w helpu i arddel dull systemau cyfan yn unol â fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor wrth gyflawni eu dyletswyddau craffu. Yn ychwanegol, anogodd y Cyngor aelodau i fod yn bresennol yn nigwyddiad y WAO "Rôl gwaith craffu mewn perthynas â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r dyfodol". Cafodd yr holl aelodau etholedig gynnig hyfforddiant ar Reoli'r Drysorfa i'w helpu i graffu ar Ddatganiad Blynyddol y Cyngor ar Strategaeth Rheoli'r Drysorfa. Mae effeithiolrwydd yr hyfforddiant i aelodau ynglŷn â data perfformiad ysgolion wedi'i gydnabod gan Estyn, a nododd fod yr hyfforddiant a ddarparwyd i'r aelodau etholedig wedi cynyddu eu dealltwriaeth. Mae gan yr aelodau rôl allweddol i'w chwarae o ran diogelu plant ac oedolion sy'n wynebu risg. Mae'r aelodau wedi llwyddo i gael mynediad i hyfforddiant i wella'u dealltwriaeth o'u cyfrifoldebau ym maes diogelu plant ac oedolion. Ystyriodd yr hyfforddiant waith diogelu yng nghyd-destun Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.
- 8.8 Mae'r Cyngor yn dilyn dull pragmatig o ddirprwyo pwerau ar gyfer gwneud penderfyniadau gan ganiatáu i benderfyniadau ar lefel is gael eu "dwyn i gyfrif" ond nid eu "galw i mewn" gan bwyllgorau craffu. Caiff y cynllun ei adolygu'n fanwl yn rheolaidd, ei ddiweddarau i adlewyrchu unrhyw newidiadau yn y ddeddfwriaeth ac yn y strwythur corfforaethol, ac fe'i cyhoeddir ar y fewnwyd. Hysbysir yr Awdurdod am unrhyw newidiadau sydd wedi'u gwneud drwy ddefnyddio negeseuon Bridgend. Mae pwerau dirprwyedig a chyfyngiadau wedi'u nodi'n eglur, ac felly hefyd y defnydd o is-ddirprwyaethau gan alluogi penderfyniadau effeithiol a phrydlon. Bellach, mae cynllun dirprwyo'r Cyngor wedi'i gyhoeddi ar wefan CBS Pen-y-bont ar Ogwr i ddarparu mwy o dryloywder ynghylch prosesau penderfynu'r Cyngor.
- 8.9 Mae'r Cynllun Corfforaethol a'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (MTFS) yn nodi agenda arwyddocaol ar gyfer newid a fydd yn cael effaith ar sut mae blaenoriaethau'r Cyngor yn cael eu datblygu, a'r ffordd y caiff gwasanaethau eu darparu yn y dyfodol. Mae'r Cynllun Gweithlu'n cydnabod y bydd gallu'r Cyngor i ateb yr heriau hyn yn dibynnu ar arweinyddiaeth gref, rheoli newid, cynllunio a defnyddio sgiliau ac arbenigedd y gweithwyr yn effeithiol yn erbyn cefndir o weithlu sy'n crebachu.
- 8.10 Mae'r meysydd blaenoriaeth a ganlyn ar gyfer y gweithlu wedi'u nodi yn y Cynllun ac mae camau'n cael eu gosod a'u monitro yn flynyddol i symud y rhain yn eu blaen:
- Gweithredu strwythurau newydd a newid yn y sefydliad er mwyn creu ffyrdd newydd o weithio
  - Codi sgiliau a pherfformiad y gweithlu presennol gymaint ag y bo modd er mwyn caniatáu mwy o hyblygrwydd

- Datblygu ymatebion i faterion recriwtio a chadw staff
- Helpu'r Cyngor i leihau lefelau absenoldeb oherwydd salwch a chefnogi iechyd a llesiant y cyflogeion

- 8.11 Adolygir perfformiad swyddogion drwy'r broses Gwerthuso Gweithwyr y Cyngor, sy'n fframwaith i'r cyflogeion a'r rheolwyr drafod perfformiad gwaith ac ymddygiad, yn ogystal ag anghenion dysgu a datblygu
- 8.12 Mae'r ddarpariaeth dysgu a datblygu corfforaethol yn cynnwys hyfforddiant wyneb yn wyneb wedi'i dargedu ac amrywiaeth o adnoddau dysgu sydd ar gael ar y wefan Datblygu a Dysgu Corfforaethol. Rhoddwyd blaenoriaeth i hyfforddiant i reolwyr i'w helpu i gyflawni eu cyfrifoldebau rheoli llinell. Ceir rhagor o dystiolaeth o'r ymrwymiad hwn yn y ddarpariaeth ar gyfer hyfforddiant achrededig a ariennir yn allanol (ar lefel 4 a 5) y trefnwyd ei fod ar gael i bob rheolwr.
- 8.13 Mae'r polisïau, y protocolau a'r canllawiau corfforaethol ar lechyd a Diogelwch yn cael eu datblygu drwy ymgynghori â'r rhanddeiliaid ac yn cael eu hadolygu'n rheolaidd i sicrhau eu bod yn dal i gyd-fynd â'r dyletswyddau statudol, yr arferion gorau cyfredol ac yn adlewyrchu anghenion y sefydliad. Cymeradwyir y Polisi lechyd a Diogelwch gan y Cabinet.

9.0 Egwyddor F – Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref

- 9.1 Mae'r holl benderfyniadau a wneir gan y Cabinet yn cael eu gwneud ar sail adroddiadau ysgrifenedig, gan gynnwys asesiadau o'r goblygiadau cyfreithiol ac ariannol, a'r goblygiadau o ran cydraddoldebau. Mae ymgynghori (gan gynnwys ymgynghori ag aelodau wardiau pan fo'n briodol) yn rhan arferol o'r broses.
- 9.2 Mae'r broses o wneud penderfyniadau yn cael ei monitro gan bedwar Pwyllgor Trosolwg a Chraffu, sy'n cefnogi gwaith y Cyngor yn ei gyfanrwydd. Mae cyfansoddiad y Cyngor yn darparu i Gadeiryddion y pwyllgorau hyn gael eu penodi ar sail cydbwysedd gwleidyddol yr aelodau etholedig sy'n ffurfio'r Cyngor. Gall aelodau Pwyllgor Craffu "alw i mewn" benderfyniad a wnaed gan y Cabinet ond sydd heb ei roi ar waith eto. Gallant argymhell bod y Cabinet yn ailystyried y penderfyniad. Gall y Cabinet neu'r Cyngor hefyd ymgynghori ag aelodau Pwyllgor Craffu ar benderfyniadau sydd ar fin cael eu gwneud ac ar ddatblygu polisi.
- 9.3 Gwneir penderfyniadau eraill gan Aelodau Cabinet yn unigol neu gan swyddogion o dan bwerau dirprwyedig. Manylir ar yr awdurdod i wneud penderfyniadau gweithredol o ddydd i ddydd yn y Cynlluniau Dirprwyo.
- 9.4 Mae polisïau a gweithdrefnau sy'n cynorthwyo llywodraethu gweithrediadau'r Cyngor yn cynnwys y rhai sydd wedi'u nodi o dan y Fframwaith Llywodraethu. Mae gan yr holl reolwyr gyfrifoldeb dros sicrhau y cydymffurfir â'r polisïau hyn.
- 9.5 Mae'r Cyngor wedi datblygu dull cadarn o reoli risg. Mae'r Polisi Rheoli Risg Corfforaethol yn cyd-fynd â Chynlluniau Busnes y Cyfarwyddiaethau a fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor. Caiff yr holl risgiau a nodir eu hasesu yn erbyn y meini prawf corfforaethol.
- 9.6 Mae risgiau'n cael eu hystyried o safbwynt y Gwasanaethau ac o safbwynt y Cyngor cyfan, sy'n caniatáu i'r risgiau allweddol gael eu distyllu yn y Gofrestr Risg Corfforaethol. Mae risgiau corfforaethol allweddol yn cael eu monitro ar y lefel uchaf yn y Cyngor, gan gynnwys y Cabinet, yr Uwch Dîm Rheoli, y Bwrdd Rheoli Rhaglenni, Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu CPA a'r Pwyllgor Archwilio. Mae dull y Cyngor yn sicrhau bod risgiau allweddol yn cael eu hystyried wrth benderfynu ar flaenoriaethau, targedau ac amcanion y Cyngor ac yn cael eu cynnwys yng

Nghynlluniau Busnes y Cyfarwyddiaethau. Nodir y prif risgiau sy'n wynebu'r Cyngor a ganfuwyd yn ystod 2017-18 ar Gofrestr Risg Corfforaethol y Cyngor sydd ar gael yma:

<https://democratic.bridgend.gov.uk/documents/s14781/Schedule%20B%20-%20Corporate%20Risk%20Assessment.pdf>

- 9.7 Yn 2017, aeth y Cyngor ati i adolygu a symleiddio'i Fframwaith Rheoli Perfformiad i adlewyrchu arferion cyfredol y Cyngor, yn enwedig y dull "un cyngor", a'i wneud yn fwy ystyrlon i'r defnyddwyr. Mae'r Fframwaith Rheoli Perfformiad diwygiedig ar gael yma: <https://www.bridgend.gov.uk/media/2593/fframwaith-rheoli-perfformiad-cyngor-bwrdeistref-sirol-pen-y-bont-ar-ogwr-fersiwn-2017.pdf>.
- 9.8 Cynhelir yr Asesiad Perfformiad Corfforaethol (CPA) bob chwater ac fe'i mynychir gan Aelodau'r Cabinet, y CMB, a Phenaethiaid Gwasanaethau. Diben y CPA yw goruchwyllo perfformiad y Cyngor fel y'i diffinnir yn y Cynllun Corfforaethol, herio meysydd lle ceir perfformiad gwael a risgiau i'r ddarpariaeth, a mynd ati yr un pryd i nodi cyfleoedd i wella gwasanaethau a'r goblygiadau perthynol ar gyfer adnoddau. Pan fydd angen hynny, gall y CPA fonitro'r cynnydd yn erbyn mentrau cenedlaethol a chydweithredol perthnasol.
- 9.9 Mae gan y Cyngor Grŵp Llywio Iechyd a Diogelwch Corfforaethol sy'n cynnwys aelodau etholedig, hyrwyddwyr iechyd a diogelwch o'r Cyfarwyddiaethau ac undebau llafur. Mae amcanion iechyd a diogelwch yn cael eu cynnwys yn yr holl gynlluniau busnes corfforaethol a holl gynlluniau busnes y Cyfarwyddiaethau ac yn cael eu cysylltu â'r amcanion corfforaethol. Mae'n ofynnol i'r Cyfarwyddiaethau gadw cofrestrau o'r risgiau sylweddol presennol o fewn eu gwasanaethau.
- 9.10 Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i roi sylw dyledus i Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus. Cyhoeddodd ei Gynllun Cydraddoldeb Strategol 2016-2020 ar 1 Ebrill 2016. Mae'r cynllun yn amlinellu dull y Cyngor o sicrhau cyfle cyfartal i gwsmeriaid, dinasyddion, trigolion ac ymwelwyr ac yn ceisio sicrhau bod Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn lle teg a chroesawgar i fod. Ysgrifennwyd y cynllun ar sail yr hyn yr ydym yn ei wybod am ein gwasanaethau ac ar safbwyntiau ac anghenion dinasyddion Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a'r bobl sy'n eu defnyddio. Mae'r Cyngor o dan ddyletswydd i gyhoeddi adroddiadau blynyddol ar y Cynllun Cydraddoldeb Strategol ac aeth y diweddaraaf i Bwyllgor Cydraddoldebau'r Cabinet ym mis Mawrth 2018. Mae'r adroddiadau blynyddol yn adolygu ac yn myfyrio ar waith blaenorol ac yn amlinellu cynnydd a wnaed gan y Cyngor ar bob un o'i amcanion a'i themâu cydraddoldeb. Penaethiaid Gwasanaethau ac Uwch-Reolwyr Gwasanaethau sy'n gyfrifol am sicrhau bod y camau yn y Cynllun Gweithredu ar Gydraddoldeb Strategol yn cael eu cyflawni. Darperir diweddariadau i Bwyllgor Cydraddoldebau'r Cabinet ac i Fforwm Cydraddoldeb Pen-y-bont ar Ogwr. Caiff adroddiadau Pwyllgorau ac adroddiadau'r Cyngor sydd angen penderfyniad polisi eu hategu gan asesiadau o'r effaith ar gydraddoldeb.

10.0 Egwyddor G – Rhoi arferion da ar waith mewn tryloywder, adroddiadau ac archwilio er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol

- 10.1 Cynhelir cyfarfod blynyddol y Cyngor ym mis Mai i sefydlu Pwyllgorau, maint y Pwyllgorau a'r dyraniad seddau ar sail y cydbwysedd gwleidyddol. Nodir cylch gorchwyl pob pwyllgor a'u pwerau i wneud penderfyniadau yng Nghyfansoddiad y Cyngor.
- 10.2 Cyhoeddir y Cynllun Corfforaethol a'r Adroddiad Blynyddol bob blwyddyn ar wefan y Cyngor, caiff ei gymeradwyo gan yr Aelodau drwy'r broses ddemocrataidd arferol, a'i gyfathrebu i'r staff ac mae ar gael mewn adeiladau cyhoeddus allweddol i ddinasyddion ei ddarllen. Mae data perfformiad hefyd yn cael ei gyhoeddi ar y we, i ategu llwyddiannau'r Cyngor o ran cyflawni ei

- welliannau am y flwyddyn. Caiff hysbysiadau ynglŷn â'r Cynllun Corfforaethol a'r Adroddiad Blynyddol eu cyhoeddi ar y wefan ac yn y newyddiadur lleol yn flynyddol.
- 10.3 Ymgymmerir â rheolaeth ariannol y Cyngor yn unol â'r holl ddeddfwriaeth berthnasol a'r Cyfansoddiad. Yn benodol, mae'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol a'r Rheolau Gweithdrefn Contractau a'r cynllun dirprwyo yn darparu'r fframwaith ar gyfer rheolaeth ariannol. Y Swyddog Adran 151 sy'n gyfrifol am sefydlu fframwaith eglur ar gyfer rheoli materion ariannol y Cyngor ac am sicrhau bod trefniadau'n cael eu gwneud ar gyfer eu gweinyddu'n briodol. Fel rhan o'i fframwaith rheoli perfformiad, mae'r Cyngor yn cysylltu'r broses cynllunio strategol â'r broses gyllidebu ac yn sicrhau eu bod yn gyson â'i gilydd, gan hwyluso dyraniad adnoddau i flaenoriaethau corfforaethol. Mae'r cysylltiad hwn yn llywio'r gwaith o lunio'r Datganiad blynyddol statudol o Gyfrifon.
- 10.4 Mae Fframwaith Rheoli Perfformiad y Cyngor yn parhau i lywio prosesau ac arferion cynllunio Corfforaethol, busnes ac ariannol a rheoli perfformiad integredig y Cyngor. Mae'r Fframwaith wedi'i strwythuro ar sail y model 'Cynllunio, Gwneud, Adolygu, Diwygio'. Yn 2017-18, arweiniodd y Cabinet a'r CMB waith i ddatblygu Cynllun Corfforaethol newydd y Cyngor ar gyfer 2018-2022, yr MTFS am y pedair blynedd nesaf, a chynlluniau busnes y cyfarwyddiaethau i roi'r Cynllun Corfforaethol a'r MTFS ar waith. Bu'r aelodau a swyddogion yn rhan o'r broses hon. Wrth ddwyn y Cabinet a'r CMB i gyfrif, darparodd Pwyllgorau Craffu'r Cyngor her a gwneud gwaith craffu ac argymhellion.
- 10.5 Mae'r Cyngor yn parhau i wella ac atgyfnerthu ei drefniadau rheoli perfformiad i'w gwneud yn addas at eu diben, gan gynnwys mwy o ddatblygu ar yr Asesiad Perfformiad Corfforaethol (CPA), sydd wedi'i gydnabod gan Asesiad Corfforaethol Swyddfa Archwilio Cymru fel heriau penodol i'r Gwasanaethau ynglŷn ag arferion cadarnhaol a math o fân CPA sydd wedi'u hyrwyddo gan y Prif Weithredwr ac a gyflwynwyd yn ystod y flwyddyn. Bu'r mân CPAs hyn, a fu'n canolbwyntio ar berfformiad a materion gwasanaethau penodol, yn effeithiol o ran ysgogi gwelliannau yn y gwasanaethau. Ymunodd cadeiryddion Pwyllgorau Craffu'r Cyngor â'r panel CPA, gan ychwanegu dimensiwn newydd at y broses hunan-asesu.
- 10.6 Mae Gwasanaethau Cymdeithasol yn faes gwasanaeth a reoleiddir a cheir rhaglen flynyddol o arolygiadau gan Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC). Hefyd, mae cyfarfodydd adolygu perfformiad yn cael eu cynnal yn rheolaidd gydag AGGCC sy'n sicrhau bod gofynion rheoleiddio yn cael eu bodloni a bod datblygiadau gwasanaeth a heriau arwyddocaol, y gweithlu, y perfformiad a'r gweithgarwch ymgynghori'n cael eu trafod.
- 10.7 Cafwyd adolygiad o ofal cymdeithasol i blant yn Ionawr/Chwefror 2017, a fu'n canolbwyntio ar sut y caiff plant a theuluoedd eu grymuso i gael gafael ar gymorth a gofal a gwasanaethau cefnogi ac ar ansawdd y canlyniadau a geir. Bu'r arolygiad hefyd yn gwerthuso ansawdd y trefniadau arwain, rheoli a llywodraethu sydd ar waith i ddatblygu a chefnogi'r ddarpariaeth gwasanaethau. Mewn adroddiad i'r Cabinet ym mis Gorffennaf 2017 cafwyd y canfyddiadau a chynllun gweithredu i ddatblygu'r argymhellion. Mae'r adroddiad ar gael yma:
<https://democratic.bridgend.gov.uk/documents/s12385/1a%20CSSIW%20Inspection%20of%20Childrens%20Services%203%203.pdf>
- 10.8 Cyflwynwyd adroddiad blynyddol Cyfarwyddwr Statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol ar gyfer 2016-17 i AGGCC, a gadarnhaodd fod yr adroddiad blynyddol yn un hwylus i bobl, yn gytbwys ac yn drwyadl a bod y Cyngor yn meddi'r manteision yn sgil gweddnwied ac ailfodelu gofal cymdeithasol. Cydnabu AGGCC heriau'r MTFS a'r newid posibl yn y ffiniau.
- 10.9 Cyflawnodd yr Archwilywyr Mewnol raglen o adolygiadau yn unol â'r Cynllun Archwilio Blynyddol ar gyfer 2017-18. Fel rhan o'r broses adrodd arferol ar archwiliadau, gwnaed argymhellion i fynd i'r afael ag unrhyw faterion a allai effeithio ar y system reolaeth fewnol a chytunwyd ar y rhain gyda'r prif swyddogion perthnasol. Mae'r trefniadau archwilio mewnol yn galluogi'r Prif

Archwilydd Mewnol i roi barn ar y trefniadau ynglŷn â rheolaeth fewnol, rheolaeth risg a llywodraethu. Mae'r Archwilwyr Mewnol hefyd yn cynnal ymchwiliadau twyll ac yn rhagweithiol o ran gwaith canfod twyll. Mae hyn yn cynnwys adolygu'r amgylchedd rheolaeth mewn meysydd lle mae twyll neu afreoleidd-dra wedi digwydd. Cyflwynir adroddiadau ar unrhyw wendidau arwyddocaol a welir yn yr amgylchedd rheolaeth i'r uwch-reolwyr, y Pwyllgor Archwilio a'r Cabinet fel y bo'n briodol.

- 10.10 Mae'r Archwilwyr Mewnol hefyd yn rhoi sicrwydd annibynnol a gwrthrychol. Maen nhw'n cynnal archwiliad parhaus o wasanaethau'r Cyngor sy'n cael eu hasesu a'u blaenoriaethu yn ôl y risg gymharol. Mae'r asesiad risg hwn yn defnyddio'r risgiau corfforaethol a'r risgiau i wasanaethau a nodwyd fel rhan o'r broses cynllunio Gwasanaethau. Yn ystod 2017-18, wrth gyflawni eu dyletswyddau, bu'r Archwilwyr Mewnol yn gweithio yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS). Mae'r Safonau hyn yn gymwys i bob rhan o sector cyhoeddus y Deyrnas Unedig ac yn seiliedig ar Fframwaith Arferion Proffesiynol Rhyngwladol Sefydliad Siartredig yr Archwilwyr Mewnol (CIIA). Yn unol â Safonau Mewnol y Sector Cyhoeddus, bu'r Cydwasanaeth Archwilio Mewnol yn destun asesiad mewnol, y cytunwyd arno gan Bwyllgor Archwilio'r Cyngor. Yn sgil ymarfer caffael, comisiynwyd CIPFA i gynnal yr asesiad a gychwynnodd ddiwedd mis Ionawr 2017 ac a ddaeth i ben ym mis Chwefror 2017. Adroddwyd canlyniad yr asesiad i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor ar 27 Ebrill, gan ddynodi bod yr asesiad heb nodi unrhyw feysydd o ddiffyg cydymffurfio â'r safonau a fyddai'n effeithio ar rychwant neu weithrediad cyffredinol y gweithgarwch archwilio mewnol. Gwnaed nifer o argymhellion ac mae'r cyfan wedi'u eu rhoi ar waith erbyn hyn.
- 10.11 Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi canfod fod Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi ymrwmo i egwyddorion llywodraethu da ac, o ganlyniad, mae wedi mabwysiadu Cod Llywodraethu Corfforaethol (COCG) ffurfiol ar gyfer y saith mlynedd diwethaf. Yn 2017, canfuwyd bod trefniadau rheoli ariannol y Cyngor yn cydymffurfio â'r gofynion ynglŷn â llywodraethu a welir yn Natganiad CIPFA ar Rôl y Prif Swyddog Ariannol mewn Llywodraeth Leol (2010).
- 10.12 Ar gyfer 2016-17, gwnaeth yr Archwilydd Cyffredinol waith asesu gwelliannau ym mhob cyngor o dan dair thema: llywodraethu, defnyddio adnoddau, a chynllunio ac adrodd ar welliannau. Cafwyd archwiliadau lleol yn seiliedig ar risg hefyd i rai o'r cynghorau. (Mae gwaith archwilio'r Archwilydd Cyffredinol ar gyfer 2017-18 heb ei gwblhau eto.)
- 10.13 Cynhaliodd Swyddfa Archwilio Cymru y prosiectau unigol canlynol o dan y themâu uchod ar gyfer Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn ystod 2016-17:
- Llywodraethu da wrth bennu newidiadau mewn gwasanaethau
  - Llythyr archwilio blynyddol 2015-16, dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2014
  - Cynllunio arbedion
  - Dilyniant i asesu corfforaethol
  - Archwilio'r cynllun gwella blynyddol
  - Asesiad blynyddol yr archwiliad perfformiad
- 10.14 Casgliad cyffredinol yr Archwilydd Cyffredinol yw bod y Cyngor yn bodloni ei ofynion statudol mewn perthynas â gwelliant parhaus, ac ar sail y gwaith a wnaed gan Swyddfa Archwilio Cymru a'r rheoleiddwyr perthnasol fod y Cyngor yn debygol o gydymffurfio â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2017-18.
- 10.15 Cadarnhaodd **llythyr archwilio blynyddol** yr Archwilydd Cyffredinol, sy'n ffurfio rhan o'i Adroddiad Gwella Blynyddol ar gyfer 2016-17 ynghylch y Cyngor, fod y Cyngor wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau ynglŷn ag adroddiadau ariannol a defnyddio adnoddau.

- 10.16 Mae prif ganfyddiadau'r Adroddiad Gwella Blynnyddol ar y Cyngor gan yr Archwilydd Cyffredinol ar gael yma: <http://www1.bridgend.gov.uk/media/484852/bridgend-annual-improvement-report-2016-eng.pdf>. Nodir y Cynllun Gweithredu ar gyfer unrhyw faterion gwella a nodwyd yn Atodiad A. Ar ben hynny, mae Cynllun 2018 a ystyriwyd gan y Pwyllgor Archwilio ym mis Ebrill 2018 ar gael yma: <https://democratic.bridgend.gov.uk/documents/s15237/457A2018-19%20CBC%202018%20Audit%20Plan%20Final.pdf> ac mae'n nodi nifer o'r meysydd risg a nodwyd gan y WAO fel rhai arwyddocaol, sydd felly i gael ystyriaeth arbennig yn ystod gwaith archwilio.

12. Heriau Arwyddocaol at y Dyfodol

- 12.1 Ledled y Deyrnas Unedig gyfan, mae cynghorau lleol yn wynebu heriau digyffelyb yn sgil gostyngiad yn y cyllid oddi wrth y Llywodraeth a galwadau cynyddol ar wasanaethau hanfodol. Rhwng 2017-18 a 2020-21, mae'r Cyngor yn disgwyl y bydd rhaid gostwng y gyllideb o £32.8 miliwn. Mae toriadau ar y raddfa hon yn y gyllideb yn codi her sylweddol a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor wneud llawer o benderfyniadau anodd ynghylch pa wasanaethau a all gael eu cynnal. Bydd yn golygu na fydd "busnes fel arfer" yn ddigonol, ni waeth pa mor dda y bo'r rheoli. Yr her yw ystyried modelau cyflawni amgen ar gyfer gwasanaethau ar draws y Cyngor, a bydd hyn yn hanfodol er mwyn lliniaru effaith y toriadau a helpu i barhau i ddarparu'r gwasanaethau sy'n cael blaenoriaeth. Mae angen sicrhau bod yr amgylchedd rheoli, gan gynnwys llywodraethu a rheolaeth risg, yn dal yn gadarn, yn gymesur ac mor effeithlon ac effeithiol â phosibl.
- 12.2 Mae'r Cyngor yn dal yn ddiwyro yn ei ymrwymiad i wella a dod o hyd i ffyrdd o ddarparu gwasanaethau lleol, gan ddarparu gwell canlyniadau i'r trigolion a chyflawni arbedion a fydd yn sicrhau y gall ddarparu cyfres o gyllidebau cytbwys. Mae un o'r arbedion allweddol yn ymwneud â gwaredu gwastraff nad yw'n cael ei allgylchu, lle mae Pen-y-bont ar Ogwr yn talu costau sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru. Mae'r Cyngor, drwy ei awdurdod 'cynhaliol', sef Cyngor Bwrdeistref Castell-nedd Port Talbot, yn ceisio sicrhau trefniadau gwell a lleihau'r costau. Cafwyd un o'r heriau yn ystod y flwyddyn mewn adroddiad archwilio ynghylch taliadau budd-dal tai. Er eu bod yn gymharol fach o ran eu gwerth, cafwyd nifer o wallau ynglŷn â rhai taliadau. Mae'r Cyngor wedi cymryd camau cyflym a phendant i gywiro unrhyw wallau ac i atal materion rhag codi yn y dyfodol.
- 12.3 Yn ystod y flwyddyn, cafwyd naill ai adolygiadau penodol (e.e. Dyledwyr, y Dreth Gyngor, Budd-dal Tai, Rheoli'r Drysorfa etc) neu arolygon cyffredinol mewn perthynas â systemau'r Cyfarwyddiaethau. Oherwydd problemau ynglŷn ag adnoddau yn yr adran Archwilio Mewnol, doedd nifer y diwrnodau archwilio ddim cyfuwch â'r hyn a gynigiwyd. Yn rhannol er mwyn mynd i'r afael â hyn, comisiynwyd gwaith archwilio gan Bartneriaeth Archwilio'r De-orllewin a gynhaliodd Adolygiad Moeseg ac Adolygiad Sefydliad Iach gan ganolbwyntio ar bump o'r wyth thema gorfforaethol (Llywodraethu, Rheoli Risg, Comisiynu a Chaffael, Rheoli Prosiectau a Rhaglenni a Rheoli Gwybodaeth). Mae'r adolygiad hwn yn dangos barn Sicrwydd Uchel cyffredinol, er na allai'r Bartneriaeth ddod i gasgliad ar Reoli Gwybodaeth am eu bod heb gael y dystiolaeth angenrheidiol i gwblhau eu gwaith adeg yr Archwiliad. Ar sail y gwaith archwilio mewnol a wnaed ar gyfer y flwyddyn 2017-18, daeth y Pennaeth Archwilio Mewnol i'r casgliad yr ystyrir bod fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth y Cyngor yn foddhaol ac na nodwyd unrhyw wendidau rheolaeth fewnol dawsbynciol arwyddocaol a fyddai'n effeithio ar Ddatganiad Llywodraethu Blynnyddol y Cyngor. Cydnabyddir na chafodd nifer y diwrnodau archwilio a gynlluniwyd eu cyflawni, ond wnaeth hynny ddim atal y Pennaeth Archwilio Mewnol rhag rhoi barn gyffredinol.

13. Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Cymerir camau i fynd i'r afael â'r materion y cyfeirir atynt yn y Cynllun Gweithredu isod ac i'w lliniaru, er mwyn gwella ymhellach ar ein trefniadau llywodraethu.

Llofnodion:

Prif Swyddog Gweithredol: _____ **12 Medi 2018**

Darren Mephram

Arweinydd y Cyngor: _____ **12 Medi 2018**

Y Cyngorydd Huw David

Cynllun Gweithredu ar gyfer unrhyw faterion gwella a nodwyd o 2016-17

Wedi'i nodi o	Y Mater a Disgrifiad ohono	Y Cynnydd
2016-17 – Perfformiad Corfforaethol	Roedd y Fframwaith Rheoli Perfformiad i gael ei adolygu i gynnwys gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015	Cafodd y Fframwaith Rheoli Perfformiad diwygiedig, sy'n ymgorffori gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ei gymeradwyo a'i fabwysiadu gan y Cabinet ym mis Hydref 2017
2016-17 – Perfformiad Corfforaethol	Nodwyd bod angen hyrwyddo'r Cod Llywodraethu Corfforaethol newydd a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i sicrhau eu bod yn sail i bopeth a wneir gan y Cyngor	Cafodd y Cod newydd ei gymeradwyo a'i fabwysiadu gan y Cabinet. Darparwyd hyfforddiant ar y Ddeddf i'r Aelodau. Mae hyfforddiant i'r swyddogion wedi'i gynllunio ac mae modiwl e-ddysgu yn cael ei ddatblygu.
2016-17 – Gwasanaethau Democrataidd	Er mwyn gwella tryloywder a mynediad i wybodaeth y Cyngor, roedd ymarfer i gael ei gynnal i ddiweddarau a chyhoeddi blaenraglen waith y Cabinet ar y wefan. Hefyd roedd cynllun dirprwyo i gael ei gyhoeddi	Mae'r Cyngor wedi cyhoeddi Blaenraglen Waith y Cabinet, y Cyngor a'r Pwyllgorau Craffu ar ei wefan am y cyfnod 1 Ionawr 2018 – 30 Ebrill 2018. Amserlennir y rhaglenni i'w hadolygu bob chwarter i ymdrin â'r pynciau hynny sy'n cael eu hystyried gan y Cabinet a'r Cyngor yn ystod y cyfnod dilynol o bedwar mis. Mae rhagor o waith yn cael ei wneud i gysoni'r gweithdrefnau ar gyfer rhaglenni gwaith craffu.
2016-17 – Fframwaith Darparu Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol CIPFA 2016	Byddai'r gweithgor a oedd yn cynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn cydweithio i adolygu Cod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor i adlewyrchu egwyddorion newydd CIPFA 2016	Cafodd adolygiad o'r Cod Llywodraethu Corfforaethol a'i Fframwaith Llywodraethu ei wneud a'i gymeradwyo a'i fabwysiadu gan y Cabinet ym mis Mehefin 2017.
2016-17 – Adroddiad y WAO ar Wytnwch Ariannol	Cydnabu'r Cyngor fod angen iddo roi mesurau ar waith i ymateb i argymhellion yr Adroddiad Gwytnwch Ariannol a sicrhau bod trefniadau cynllunio ariannol yn cael eu cryfhau gydag arbedion, cynlluniau cyflawni ac amserlenni gweithredu mwy cadarn.	Mae cynigion ar gyfer lleihau cyllidebau'n cael eu hadolygu gan y Cyfarwyddwyr a'r Swyddog Adran 151 cyn dechrau'r flwyddyn ariannol er mwyn sicrhau eu bod yn dal yn gyraeddadwy o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt. Mae'r Cyfarwyddwyr yn darparu gwybodaeth am unrhyw faterion neu risgiau a allai eu hatal rhag cael eu cyflawni, ac unrhyw gamau y gellir eu cymryd i liniaru'r posibilrwydd hwn. Mae'r cynigion hyn wedyn yn cael eu monitro fel

		rhan o'r broses fonitro ffurfiol ar y gyllideb ac adroddir yn unol â hynny, gyda chamau'n cael eu cymryd yn ôl yr angen i atal gorwariant.
Pwyllgor Archwilio – Ebrill 2018	Nododd yr archwiliad o gymhorthdal Budd-dal Tai 2016-17 nifer o faterion prosesu a effeithiodd ar gywirdeb y cais am gymhorthdal. Roedd y prif faterion yn ymwneud â chofnodi rhent (cynnydd/ffioedd gwasanaethau) a sut i ymdrin ag incwm a enillwyd a phensiynau galwedigaethol.	Cafodd y gwallau a nodwyd eu cywiro ar unwaith ac adenillwyd gordaliadau lle roedd y Rheoliadau Budd-dal Tai yn caniatáu, a chafodd tandaliadau eu talu yn unol â nhw. Cynlluniwyd rhagor o gamau ar gyfer 2018-19, er mwyn gwella cywirdeb.

Cynllun Gweithredu ar gyfer unrhyw feysydd yr argymhellwyd eu gwella neu a nodwyd i'w gwella ar gyfer 2017-18

Wedi'u nodi o	Y mater a disgrifiad ohono	Y cynnydd yn ystod y flwyddyn
Mai 2017 – Adroddiad y WAO lywodraethu Da wrth Bennu Newidiadau Arwyddocaol mewn Gwasanaethau	Dylai'r Cyngor benderfynu sut y bydd yn ymgorffori egwyddor datblygu cynaliadwy yn y prosesau penderfynu	Mae'r aelodau etholedig wedi cael cynnig hyfforddiant ar Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 i sicrhau bod datblygu cynaliadwy yn cael ei gynnwys ym mhob agwedd ar wneud penderfyniadau. Mae pecyn e-ddysgu yn cael ei gwblhau, a fydd yn galluogi'r swyddogion i gynnal asesiad datblygu cynaliadwy i gefnogi'r broses benderfynu.
Mai 2017 – Adroddiad y WAO fel uchod	Dylai'r Cyngor nodi'n glir sut y bydd effaith newidiadau mewn gwasanaethau'n cael ei monitro adeg y penderfyniad, gan ystyried set glir o feini prawf a phroses cloriannu opsiynau fanwl wrth lunio adroddiadau ar benderfyniadau'r Cyngor	Mae Ffurflen Asesu Cenedlaethau'r Dyfodol yn sicrhau bod y pum ffordd o weithio a'r saith Nod Llesiant yn cael eu hystyried fel rhan o'r broses benderfynu. Bydd defnyddio'r templed diwygiedig yn caniatáu i unrhyw effeithiau posibl yn sgil newidiadau mewn gwasanaeth gael eu nodi ac yn caniatáu i gynigion i fanteisio i'r eithaf ar unrhyw effeithiau cadarnhaol neu i leihau unrhyw effeithiau negyddol gael eu darparu yn ôl yr angen.
Mai 2017 – Adroddiad y WAO fel uchod	Nad yw'r Flaenraglen Gwaith Craffu yn hawdd ei chyrchu ar y wefan ac nad oedd swyddogaeth chwilio'r wefan am benderfyniadau gan swyddogion ac aelodau'n gweithio'n iawn. Doedd dim cysylltiadau ag eitemau cyn 2014. Mae	Mae gwefan graffu fach sy'n cynnwys y Flaenraglen Waith wedi'i chreu a gellir ei gweld yma: https://www.bridgend.gov.uk/cy/fy-nghyngor/democratiaeth-ac-etholiadau/pwyllgorau-trosolwg-a-

	hyn yn cyfyngu trefniadau tryloywder a mynediad.	chraffu/blaenraglen-waith/ Mae'r wefan gorfforaethol yn cael ei hailddylunio a chaiff ei hail-lansio. Fel rhan o'r broses hon bydd gwelliannau'n cael eu gwneud yn y cyfleusterau chwilio a fydd yn cynyddu tryloywder a mynediad.
Pwyllgor Archwilio Ebrill 2017 (Penderfyniad gan y Pwyllgor)	Ystyriodd y Pwyllgor Adroddiad Alldro'r Archwilywyr Mewnol, gan gynnwys barn flynyddol y Pennaeth Archwilio ac wrth wneud hynny, mynegwyd pryder y Pwyllgor ynghylch y gyfradd swyddi gwag o 50% gan ddweud bod y Pwyllgor yn dymuno ystyried yr adolygiad o adnoddau yn yr adran archwilio mewnol mewn cyfarfod yn y dyfodol fel rhan o waith gosod y Cynllun Archwilio Mewnol.	Cwblhawyd y cam gweithredu hwn ym mis Tachwedd 2017 y chyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Archwilio.
Pwyllgor Archwilio Ebrill 2017 (Penderfyniad gan y Pwyllgor)	Credai'r Pwyllgor fod angen iddo fod yn ofalus wrth gymeradwyo'r Cynllun Archwilio, gan fynegi pryder am yr effaith y gallai'r diffyg adnoddau staff yn yr adran Archwilio Mewnol ei chreu o ran cyrraedd y targedau a osodwyd. Roedd difrifoldeb y sefyllfa wedi'i gydnabod gan y Gwasanaeth ac roedd Strategaeth Archwilio Mewnol drafft diwygiedig a Cynllun Archwilio Mewnol wedi'i Seilio ar Risg drafft ar gyfer 2017/18 i gael eu cyflwyno i gyfarfod nesaf y Pwyllgor gan gymryd y pryderon a godwyd i ystyriaeth.	Heblaw Siarter yr IASS sydd wedi'i drefnu ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Archwilio sy'n cael ei gynnal ym mis Ebrill 2018 mae'r camau wedi'u cymryd.
WAO Asesu Corfforaethol	Mae'r wefan gorfforaethol wedi cael sgôr 1 seren, ac mae angen gwaith i uwchraddio ac ailgynllunio'r wefan.	Mae'r wefan gorfforaethol yn cael ei hailddylunio a bwriedir i'r wefan newydd gael ei lansio i'r cyhoedd tua diwedd gwanwyn 2018.
2017-18 Prif Weithredwr	Nododd fod angen sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau allweddol yn destun proses adolygu reolaidd a/neu yn unol ag amserlenni statudol	

Geirfa

Actiwari

Mae actiwari'n berson sy'n cyfrifo premiymau yswiriant a phensiwn, gan gymryd i ystyriaeth ffactorau fel disgwyliad oes.

Addasiad blwyddyn flaenorol

Yr addasiadau perthnasol hynny sy'n gymwys i flynyddoedd blaenorol yn sgil newidiadau mewn polisiau cyfrifyddu neu yn sgil cywiro gwallau sylfaenol.

Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Yr NNDR, neu'r Ardrethi Busnes, yw'r tâl sy'n cael ei godi ar ddeiliaid mangreoedd busnes. Mae'r arian a gesglir yn cael ei dalu i Lywodraeth Cymru a'i ailddosbarthu i'r awdurdodau unigol yn gymesur â'r oedolion yn eu poblogaeth.

Asedau cyfredol

Asedau byrdymor yw'r rhain sydd ar gael i'r Cyngor eu defnyddio yn ystod y flwyddyn gyfrifyddu nesaf.

Amorteiddio

Gostyngiad yng ngwerth gwariant cyfalaf nad yw wedi creu ased, drwy newidiadau mewn refeniw.

Archwiliad

Mae archwiliad yn golygu archwiliad annibynnol ar gyfrifon y Cyngor.

Asedau gweithredol

Asedau yw'r rhain sy'n cael eu defnyddio wrth redeg neu ddarparu gwasanaethau.

Balansau dirprwyedig ysgolion

O dan ddarpariaethau Rheoli Ysgolion yn Lleol, mae unrhyw falansau sydd wedi cronni ar ddiwedd y flwyddyn yn cael eu dirprwyo i'r ysgolion unigol. Mae'r cronfeydd hyn yn cael eu cadw y tu allan i falansau Cronfa'r Cyngor.

Benthyciad neu fuddsoddiad dros dro

Dyma arian sydd wedi'i fenthycu neu wedi'i fuddsoddi am gyfnod cychwynnol o lai na blwyddyn.

Blwyddyn ariannol

Dyma'r cyfnod cyfrifyddu. Yn achos awdurdodau lleol mae'n dechrau ar 1 Ebrill ac yn dod i ben ar 31 Mawrth yn y flwyddyn ddilynol.

Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb)

Un o asiantaethau'r Llywodraeth yw'r Bwrdd ac mae'n darparu benthyciadau hirdymor i awdurdodau lleol. Mae'n codi cyfraddau llog sydd ychydig yn unig yn uwch na'r cyfraddau y mae'r Llywodraeth yn cael cymryd benthyciad arnyn nhw.

Cod Ymarfer ar gyfer Adroddiadau ar Wasanaethau (SeRCOP)

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Adroddiadau ar Wasanaethau yn fframwaith cyson ar gyfer adroddiadau ar ddata awdurdodau lleol. Adolygir SeRCOP bob blwyddyn gan y corff rheoleiddio priodol i sicrhau ei fod yn datblygu yn unol ag anghenion llywodraeth leol fodern, tryloywder, y gwerth gorau a diwygio gwasanaethau cyhoeddus.

Costau Annosbarthadwy (NDC)

Mae NDC yn gategori costau a ddiffinnir gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon y Gwerth Gorau. Mae'n cynrychioli:

- costau cyfleusterau TG sydd heb eu defnyddio,
- costau asedau na ellir eu realeiddio sydd heb eu defnyddio dros dymor hir,
- costau penodol cronfeydd pensiwn

Craidd Corfforaethol a Democrataidd (CDC)

Mae'r CDC yn wasanaeth a ddiffinnir gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon y Gwerth Gorau, sef costau sy'n ymwneud a gweithgareddau Aelodau (Cynrychiolaeth Ddemocrataidd a Rheoli) a chostau sy'n darparu'r isadeiledd i sicrhau bod modd i wasanaethau gael eu darparu (Rheoli Corfforaethol).

Credydwr

Credydwr yw sefydliad neu rywun y mae ar y Cyngor arian iddo ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am nwyddau neu wasanaethau a gafwyd yn ystod y flwyddyn ariannol neu'r blynnyddoedd blaenorol.

Croniad

Mae cronriad yn swm a ddangosir yn y cyfrifon ac sy'n cynrychioli incwm neu wariant am y cyfnod cyfrifyddu ond nad oedd wedi'i gael neu wedi'i dalu ar ddyddiad y fantolen.

Cronfa Ailbrisio

Mae hon yn cynrychioli'r cynnydd/gostyngiad annosbarthadwy ym mhriiad asedau sefydlog.

Cronfa a Glustnodwyd

Cronfeydd wrth gefn sydd wedi'i neilltuo at ddiben penodol yw'r rhain.

Cronfa refeniw

Cyfrif yw hwn sy'n cofnodi'n gwariant a'n hincwm o ddydd i ddydd ar eitemau fel cyflogau misol ac wythnosol, costau rhedeg gwasanaethau ac ariannu gwariant cyfalaf.

Cronfa ymddiriedolaeth

Mae cronfeydd ymddiriedolaeth yn cadw arian ar ran unigolion neu sefydliad. Bydd ymddiriedolwyr yn gweinyddu'r cronfeydd ar ran y perchnogion.

Cyfrif Addasu Cyfalaf

Arian yw hwn sydd wedi'i neilltuo yng nghyfrifon y Cyngor ar gyfer gwariant cyfalaf ac i ad-dalu benthyciadau.

Cyfrif escrow

Trefniant cyfreithiol yw escrow, lle mae arian yn cael ei draddodi i drydydd parti (o'r enw asiant escrow) i'w gadw mewn ymddiriedolaeth hyd nes i ryw ddigwyddiad penodol godi neu nes y bodlonir amod neu amodau mewn contract.

Cyllideb

Mae cyllideb (neu amcangyfrif) yn gynllun incwm a gwariant, y seilir y dreth gyngor arni. Wedyn mae'r gwariant a'r incwm gwirioneddol yn cael eu monitro yn erbyn y cynllun hwn.

Darpariaeth

Mae darpariaeth yn swm y byddwn yn ei neilltuo yn ein cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau a ddisgwylir na allwn eu mesur yn fanwl gywir.

Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP)

Swm yw hwn sydd wedi'i neilltuo i ad-dalu benthyciadau. Dylai fod yn swm darbodus.

Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS)

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan yr Awdurdod.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cyfrif hwn yn cofnodi'r gwariant a'r incwm beunyddiol ar eitemau fel cyflogau misol ac wythnosol, costau rhedeg gwasanaethau ac ariannu gwariant cyfalaf.

Datganiad Llif Arian

Dyma ddatganiad sy'n crynhoi'r symudiadau arian parod yn ystod y flwyddyn.

Derbyniad cyfalaf Derbyniadau cyfalaf yw'r enillion a geir drwy werthu asedau sefydlog megis tir neu adeiladau.

Dibrisiant

Dibrisiant yw'r amcangyfrif o'r golled yng ngwerth asedau sefydlog a ddangosir yn y Fantolen.

Digwyddiadau ar ôl y fantolen

Digwyddiadau ar ôl y fantolen yw'r rheiny sy'n codi ar ôl dyddiad y Fantolen. Dyma eitemau nad oedden nhw'n bodoli pan gafodd y Fantolen ei pharatoi ond a ddylai gael eu datgelu os ydyn nhw'n berthnasol o ran cyflwyno'r cyfrifon mewn modd teg.

Dyledwr

Dyledwr yw sefydliad neu rywun y mae arno arian i'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am nwyddau neu wasanaethau a gafwyd yn ystod y flwyddyn ariannol neu'r blynyddoedd blaenorol.

Grantiau'r llywodraeth

Cymorth oddi wrth y llywodraeth ac asiantaethau rhynglywodraethol a chyrrff tebyg, lleol, cenedlaethol neu ryngwladol, ar ffurf arian parod neu drosglwyddiadau asedau i awdurdod yn gyfnewid am gydymffurfio yn y gorffennol neu'r dyfodol ag amodau penodol ynglŷn â gweithgareddau'r awdurdod.

Gwaith sydd ar y gweill (WIP)

Ystyr gwaith sydd ar y gweill yw gwerth gwaith a wneir ar brosiect sydd heb ei orffen ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac nad yw wedi'i godi eto ar y cyfrif refeniw.

Gwariant cyfalaf

Gwariant ar asedau sefydlog yw gwariant cyfalaf. Dyma asedau a fydd yn cael eu defnyddio am sawl blwyddyn wrth ddarparu gwasanaethau, sef eitemau fel adeiladau, offer a cherbydau.

Gwerth Gwireddadwy Net

Pris gwerthu ased, wedi'i ostwng yn ôl cost berthnasol (uniongyrchol) ei werthu.

Gwerth y Farchnad Agored yn y Diben Presennol (OMVEU)

Mae OMVEU yn sail ar gyfer prisio asedau sefydlog.

Lesio

Dyma ddull ar gyfer ariannu gwariant cyfalaf drwy dalu'r perchennog am gael defnyddio eiddo neu offer am nifer o flynyddoedd.

Lesoedd cyllid

Mae lesioedd cyllid yn cael eu defnyddio i brynu asedau lle mae'r Cyngor yn ysgwyddo'r rhan fwyaf o'r risgiau sy'n gysylltiedig â pherchnogi'r ased.

Lesoedd gweithredol

Lesoedd yw'r rhain lle mae risgiau perchnogaeth yr ased yn parhau yn nwylo'r perchennog.

Mantolen

Mae'r fantolen yn ddatganiad o'n hasedau, ein rhwymedigaethau a'n balansau eraill, ar ddyddiad diwedd y flwyddyn ariannol, sef 31 Mawrth.

Menter cyllid preifat (PFI) – menter gan y llywodraeth ganolog sy'n ceisio cynyddu lefelau'r cyllid sydd ar gael i'r gwasanaethau cyhoeddus drwy ddenu ffynonellau cyllid preifat. Ategir y PFI gan nifer o gymhellion i annog yr awdurdodau i gymryd rhan.

Praeseptau

Dyma'r swm sy'n cael ei dalu i awdurdod nad yw'n bilio (er enghraifft cyngor cymuned) er mwyn iddo dalu ei gostau (ar ôl caniatáu am ei incwm).

Rhwymedigaeth

Mae rhwymedigaeth yn swm sy'n daladwy ar ryw adeg yn y dyfodol.

Rhwymedigaethau cyfredol

Rhwymedigaethau byrdymor yw'r rhain sydd i'w talu gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn gyfrifyddu ddilynol.

Rhwymedigaethau digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn rhwymedigaeth bosibl sy'n codi yn sgil digwyddiadau yn y gorffennol ac y bydd ei bodolaeth yn cael ei chadarnhau wrth i ddigwyddiadau ansicr godi yn y dyfodol.

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS)

Rheoliadau ariannol sydd i'w dilyn ac fel y'u gosodwyd gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu (ASB).

Stocrestrau

Deunyddiau crai a brynir i'w defnyddio o ddydd i ddydd yw stocrestrau. Dangosir gwerth yr eitemau hyn sydd heb eu defnyddio ar ddiwedd y flwyddyn ariannol fel asedau cyfredol yn y fantolen.

Trafodion Partion Cysylltiedig

Dyma drosglwyddiadau asedau neu rwymedigaethau neu gyflawniad gwasanaethau gan barti cysylltiedig, drosto neu ar ei ran, p'un a fydd tâl yn cael ei godi ai peidio.

